

Maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammattinharjoittajien hyvinvointi ja palvelutarpeet 2020-luvun Suomessa

Carita Talja, Katja Talonpoika

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammatinharjoittajien hyvinvointi ja palvelutarpeet 2020-luvun Suomessa

Carita Talja, Katja Talonpoika
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Marraskuu 2023

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Carita Talja, Katja Talonpoika

Maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammatinharjoittajien hyvinvointi ja palvelutarpeet

2020-luvun Suomessa

Vuosi 2023 Sivumäärä 109

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Maaseudun tukihenkilöverkko. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammatinharjoittajien näkemyksiä omasta hyvinvoinnistaan ja palvelutarpeistaan 2020-luvun Suomessa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, joka voisi toimia hyödyllisenä resurssina Maaseudun tukihenkilöverkon nykyisen toiminnan vahvistamisessa ja uuden kehittämisessä. Tavoitteena oli myös laajentaa ja syventää opinnäytetyön tekijöiden ammatillisia taitoja. Tutkimuskysymys käsitteli sitä, kuinka maatalousyrittäjät, yrittäjät ja ammatinharjoittajat kokevat oman hyvinvointinsa sekä millaisia palvelutarpeita heillä on?

Tämä opinnäytetyö oli kvalitatiivinen sekä kvantitatiivinen tutkimus Kantar Publicin vuonna 2022 teettämän kyselytutkimuksen pohjalta. Pääosin opinnäytetyö antaa määrällistä tietoa. Kyselyyn vastanneiden 1005 vastaajan joukosta selvitettiin ne, jotka olivat ilmoittaneet asemakseen työmarkkinoilla maatalousyrittäjä, yrittäjä tai ammatinharjoittaja. Maatalousyrittäjien osuus vastaajista oli 24 ja yrittäjien sekä ammatinharjoittajien osuus 56. Kyseisten vastaajien antamat tiedot käsiteltiin SPSS-ohjelmalla sekä Excel-ohjelmalla. Näiden kahden vastaajajoukon prosentuaalisia vastauksia tarkasteltiin rinnakkain, verraten niitä toisiinsa eri kysymysten kohdalla. Laadullinen aineisto analysoitiin teemoittelun sekä abduktiivisen päätelyn keinoin.

Tietoperustassa tarkasteltiin ihmisen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, ilmastonmuutosta, maaseudun määritelmiä, palveluita sekä palvelutarpeita, naapuriapua ja yrittäjyyttä. Lisäksi teimme katsauksen aiemmin tutkittuun tietoon liittyen. Teoreettisena viitekehyksenä oli Niemelän systemaattinen ihmiskäsitys. Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että maatalousyrittäjillä sekä yrittäjillä ja ammatinharjoittajilla ei ollut huolestuttavan suurta vajetta hyvinvoinnissa ja heidän saamansa palvelut pääosin kohtasivat heidän palvelutarpeiden kanssa. Maatalousyrittäjille erityisen suurta huolta aiheuttivat yrittämiseen liittyvä byrokratia ja määräykset, kun taas yrittäjille ja ammatinharjoittajille omaan jaksamiseen liittyvät asiat olivat keskeisiä huolenaiheita. Kansainvälinen tilanne, levottomuudet, konfliktit ja yhteiskunnallinen ilmapiiri herättivät suurta huolta molempien ryhmien keskuudessa.

Asiasanat: hyvinvointi, ilmastonmuutos, palvelutarve, maatalousyrittäjyys, yrittäjyys, naapuriapu

Laurea University of Applied Sciences
 Degree Programme in Social Services
 Bachelor of Social Services

Abstract

Carita Talja, Katja Talonpoika

Wellbeing and service needs of agricultural entrepreneurs, entrepreneurs and self-employed people in 2020s Finland

Year	2023	Pages	109
------	------	-------	-----

The client for the thesis was Maaseudun tukihenkilöverkko (a support person network for rural Finland). The purpose of the thesis was to explore the views of agricultural entrepreneurs, entrepreneurs and self-employed people regarding their wellbeing and service needs in 2020s Finland. The objective was to produce information that could be a beneficial resource for Maaseudun tukihenkilöverkko in strengthening their current operations and innovating new. Another objective was to expand and further develop the authors' professional skills. The research question examined how agricultural entrepreneurs, entrepreneurs and self-employed people experience their wellbeing and what kind of service needs they have.

This thesis was a qualitative and quantitative research based on a survey carried out by Kantar Public in 2022. The majority of the information provided in the thesis is quantitative. Out of the 1005 who took the survey, those who had stated their occupation as an agricultural entrepreneur, entrepreneur or self-employed person were taken into consideration. Of the respondents, 24 were agricultural entrepreneurs and 56 entrepreneurs or self-employed people. The data of these respondents were processed in SPSS program and in Excel. The percentual answers of these two groups were examined side by side and compared throughout all questions. The qualitative data was analyzed by theme and by means of abductive reasoning.

Factors related to the wellbeing of people, climate change, definitions of countryside, services and service needs, help given to neighbors and entrepreneurship were examined in the knowledge base. An overview into previous studies was also conducted. Niemelä's a systematic human perception was used as the theoretic framework. According to the results of the thesis, agricultural entrepreneurs and entrepreneurs and self-employed people did not have significant deficit in wellbeing and the services they received mainly met their service needs. For the agricultural entrepreneurs, the main concern was bureaucracy and regulations related to entrepreneurship, while for entrepreneurs and self-employed people issues related to personal well-being were the key concerns. International situation, political unrest, conflicts and social climate were a major concern in both groups.

Keywords: wellbeing, climate change, service needs, agricultural entrepreneurship, entrepreneurship, help given to neighbors

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Maaseudun Tukihenkilöverkko	7
3	Hyvinvoinnin moniulotteisuus	8
3.1	Fyysinen hyvinvointi ja työkyky	9
3.2	Henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi	10
3.3	Taloudellinen hyvinvointi.....	12
4	Maaseudun määritelmät.....	13
5	Maaseudun palvelut ja palvelutarve	14
6	Ilmastonmuutos ja siihen liittyvät tunteet.....	17
7	Naapuriapu maaseudulla	17
8	Yrittäjyys Suomessa.....	18
8.1	Maatalousyrittäjyys Suomessa	19
8.2	Yrittäjien palvelut ja palvelutarpeet.....	21
9	Aiemmat tutkimukset ja hankkeet	23
10	Opinnäytetyön toteutus	25
10.1	Käsiteltävä tutkimusaineisto.....	26
10.2	Menetelmälliset valinnat	27
10.3	Laadullisen aineiston teemoittelu	29
11	Opinnäytetyön tulokset	32
11.1	Vastaajien taustatiedot	32
11.2	Käytettävissä olevat palvelut	43
11.3	Palvelutarve maaseudulla	44
11.4	Ilmastonmuutokseen liittyvät tunteet.....	50
11.4.1	Ilmastonmuutoksen vaikutukset	51
11.5	Huolenaiheet.....	54
11.6	Tulevaisuuden mahdollisuudet	55
11.6.1	Maaseudun vetovoima ja elämänlaatu	56
11.6.2	Maaseudun elinvoimaisuus ja palvelut	57
11.6.3	Poliittinen päätöksenteko	57
12	Johtopäätökset	58
13	Luotettavuus ja eettisyys	61
14	Pohdinta.....	63
	Kuviot	72
	Taulukot	72
	Liitteet.....	74

1 Johdanto

Maatalouspolitiikan muututtua ylikansalliseksi sai se aikaan huolta, epävarmuutta sekä pelkoa toimeentulon riittävydestä maanviljelijöiden keskuudessa. Maaseudun tukihenkilöverkon toiminta alkoi rakentua vuonna 1996 vastaten siihen huoleen, joka maanviljelijöillä oli noussut Suomen liityttyä Euroopan Unionin jäseneksi vuonna 1995. (Tukihenkilö 2023.)

Maaseudun tukihenkilöverkko tarjoaa apua ja tukea maaseudulla asuville sekä maatalousyrittäjille koulutettujen ja maaseutuolosuhteisiin hyvin perehtyneiden vapaaehtoisten tukihenkilöiden avulla. Tukihenkilöverkko vastaa maaseudulla asuvien psyko-sosiaalisen tuen tarpeisiin. Tukea tarjotaan puhelimitse, verkossa sekä käytännön apuna kotiin elämän erilaisissa solmukohtissa. (Tukihenkilö 2023.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammattiharjoittajien kokemusta omasta hyvinvoinnistaan sekä heidän palvelutarpeistaan. Tavoitteena on tuottaa Maaseudun tukihenkilöverkolle lisää tietoa heidän toimintansa tueksi ja kehittämiseksi. Tutkimuskysymyksemme oli: Kuinka maatalousyrittäjät, yrittäjät ja ammattiharjoittajat kokevat oman hyvinvointinsa sekä millaisia palvelutarpeita heillä on?

Käytimme tässä opinnäytetyössä tutkimusmateriaalina Kantarin maaliskuussa 2022 maaseudulla asuville teettämän kyselyn aineistoa. Tutkimuksen pohjalta julkaistiin maaliskuussa 2023 tutkimusraportti, jossa käsiteltiin maaseudulla asuvien näkemyksiä hyvinvoinnistaan, palvelutarpeistaan ja tulevaisuudestaan. Käytimme otantamenetelmänä ryväsotantaa selvittääksemme alun perin kyselyyn vastanneiden (N=1005) joukosta ne vastaajat, jotka olivat vastanneet asemansa työmarkkinoilla olevan maatalousyrittäjä (N=24) ja yrittäjä tai ammattiharjoittaja (N=56). Käsittelimme näiden vastaajien antamat tiedot SPSS-ohjelmalla sekä Excel-ohjelmalla tehden niistä käsittelyä sekä analysointia helpottavia kuvioita sekä taulukoita. Analysoimme aineistoa sekä määrällisesti, että laadullisesti. Laadulliset vastaukset analysoitiin teemoittelun ja abduktiivisen päättelyn keinoin.

Tämän opinnäytetyön aihe valikoitui toimeksiantajan tarpeen kautta. Heillä oli käsittelemättöä tutkimusaineistoa, josta saatavalla tiedolla pyritään kehittämään järjestön toimintaa sekä vastaamaan näin paremmin yrittäjien itsensä määrittelemiin palvelutarpeisiin sekä mahdollisiin hyvinvoinnin vajeisiin.

2 Maaseudun Tukihenkilöverkko

Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimi Maaseudun Tukihenkilöverkko, joka toimii Maaseudun Terveys- ja lomahuolto ry:n (MTLH ry) alaisuudessa. MTLH ry vastaa Tukihenkilöverkon rahoituksesta, henkilöstöhallinnosta sekä toiminnasta. Maaseuduntukihenkilöverkon toiminnalle haetaan rahoitus STEA:lta.

Maaseudun tukihenkilöverkko tarjoaa apua ja tukea maaseudulla asuville sekä maatalousyrittäjille koulutettujen ja maaseutuolosuhteisiin hyvin perehtyneiden vapaaehtoisten tukihenkilöiden avulla. Tukihenkilöverkko vastaa maaseudulla asuvien psyko-sosiaalisen tuen tarpeisiin. Tukea tarjotaan puhelimitse, verkossa sekä käytännön apuna kotiin elämän erilaisissa solmukohdissa. (Tukihenkilö 2023.)

Maaseudun tukihenkilöverkon toiminnan ohjauksesta sekä linjauksesta vastaa ohjausryhmä, joka koostuu sekä taustajärjestöjen, että tukihenkilöverkon edustajista. Maaseudun tukihenkilöverkossa työskentelee yksi työntekijä. Hänen työnkuvaansa kuuluu muun muassa vapaaehtoistoimijoiden koulutus, koordinointi, apua tarvitsevien palvelutarpeen arviointi ja ohjaus sekä verkostoyhteistyö. Tukihenkilöverkon tukihenkilötyön toimintamalli pohjautuu Suomen Mielenterveysseuran tukihenkilötyön perustoimintamalliin, ja sen pohjalta on kehitetty Maaseudun tukihenkilöverkon oma kaksiportainen toimintamalli (Maaseudun tukihenkilöverkko 2023).

Tukihenkilöverkon historia ulottuu aikaan, jolloin Suomi liittyi EU:hun vuonna 1995. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliittoon (MTK) sekä Maatalousyrittäjien eläkelaitokseen (Mela) alkoi kantautua tällöin runsaasti viestejä maanviljelijöiden huonosta voinnista ja siitä, että tähän olisi puututtava. Maatalouden neuvontatyötä tekevät työntekijät olivat tilanteessa neuvottomia, eikä heillä ollut tarvittavia työkaluja viljelijöiden auttamiseksi. Vuonna 1996 MTK:n sosiaalipoliittinen valiokunta alkoi etsimään ratkaisua maaseudun väestön moninasiin ongelmiin, ja tämän myötä alkoi Maaseudun tukihenkilöverkon rakentaminen Melan työturvallisuusrahalla. Kehitystyötä rahoitettiin lisäksi Euroopan Sosiaalirahaston ja Raha-automaattiyhdistyksen tuella. (Maaseudun tukihenkilöverkko 2023.)

Tänä päivänä Tukihenkilöverkossa on mukana noin 150 tukihenkilöä ja he toimivat 17 eri alueella Suomessa. Alueilla toimintaa koordinoivat koulutetut aluevastaavat. Toimintaa toteutetaan vapaaehtoistyönä, ja toimintaa rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö. Vapaaehtoiset tukihenkilöt tarjoavat keskusteluapua Tukinetin keskustelupalstoilla, kahdenkeskisessä tukisuhteessa ja ryhmächateissa. Lisäksi vapaaehtoiset tukevat puhelimitse sekä tarjoavat käytännön apua maatalousyrittäjille ja maaseudulla asuville lapsiperheille haastavissa elämäntilanteissa. Käytännön apua tarjoavat Jelppi-ryhmät. (Maaseudun tukihenkilöverkko 2023).

Jelppi-ryhmätoiminnan tarkoituksena on tarjota lyhytaikaista käytännön apua niissä tilanteissa, joissa ihmisten omat voimavarat ovat heikentyneet, ja autettavilla ihmisillä on vahvat psykososiaalisen tuen tarpeet. Apua saa esimerkiksi arjen askareihin kuten pihatöihin ja kodinhoitoon sekä maatilantoihin. Jelppi-apu ei ole kuitenkaan lomitusta. Vapaaehtoiset tarjoavat myös kuuntelemista, vierellä oloa sekä henkistä tukea. Jokaiselle keikalle tehdään asiakkaan kanssa erillinen suunnitelma siitä, millaista apua he tarvitsevat ja toivovat saavansa. (Maaseudun tukihenkilöverkko 2023.)

3 Hyvinvoinnin moniulotteisuus

Opinnäytetyön tutkimuksen kohteena oli maatalousyrittäjät, yrittäjät sekä ammatinharjoittajat ja heidän kokemuksensa omasta hyvinvoinnistaan sekä palvelutarpeistaan 2020-luvun Suomessa. Tarkastelemme hyvinvointia teoreettisesti Niemelän inhimillisen toiminnan systemaattisen jäsenyyden tasojen sekä ulottuvuuksien kautta (Niemelä 2009, 209).

Systeemiteoreettisen määritelmän mukaan ihmisen toiminta tapahtuu kolmessa eri ulottuvuudessa: fyysis-aineellisessa, kielellis-sosiaalisessa sekä psyykkis-henkisessä. Toiminnan muotoja taas ovat olemisen, tekemisen ja omistamisen tasot. Olemisen taso tarkoittaa ihmisen jokapäiväistä yksityiselämää. Tekemisen taso on yhteisöllinen taso, jota toteutetaan harrastamalla, tekemällä työtä tai osallistumalla esimerkiksi järjestötoimintaan. Omistamisen taso määräytyy yhteiskunnallisesti, ja sille ominaista on pääomien kasaantuminen. Systeemiteoreettisesti tekeminen toimii olemisen sekä omistamisen välissä yhdistävänä tekijänä. Kun ihmisestä puhutaan toiminnallisena olentona, niin mitä siis tämä toiminnallisuus tarkoittaa ja mitkä ovat niitä hyvinvoinnin muotoja, jotka ovat toiminnan päämääriä. (Niemelä 2009, 214-216.)

Kunnarin ja Suikkasen (2013, 12-13,18) tekemä tutkimus pyrki vastaamaan tarpeeseen kartoittaa ihmisten omia hyvinvointikokemuksia, jotta olisi mahdollista saada tietoa ihmisten todellisesta hyvinvoinnin tilasta. Tutkimuksessa kokemuksellinen hyvinvointi ymmärrettiin tyytyväisyyden, onnellisuuden, elämänlaadun ja hyvinvoinnin muodostamaksi kokonaisuudeksi. Tutkimus perustui oletukseen, että rajanvetoa elämänlaadun, hyvinvoinnin, onnellisuuden ja tyytyväisyyden välille ei ole tarvetta tehdä silloin, kun on kyse koetun hyvinvoinnin sisällöstä. Tässä yhteydessä nämä kaikki osa-alueet nähtiin olennaisena sisältönä ihmisten kokeman hyvinvoinnin kokonaisuudessa.

Ihmisen jokapäiväisen elämän tarpeiden tyydyttymisen taso eli hyvinvointi on ihmisen toiminnallisuuden kannalta se kaikkein perustavin taso. Tällä tasolla jokainen ihminen toimii tyydyttämällä kaikille ihmisille yhtäläisiä tarpeita. Tästä syystä tarveteoriat toimii keskeisenä hyvinvointiteorian sosiaalityössä. (Niemelä 2009, 224) Toiminnallisuuden kannalta ihmisen

jokapäiväisen elämän taso, hyvä olo eli toisin sanoen hyvinvointi on ihmisen olemisen perustavin taso, jolla jokainen meistä toteuttaa kaikille yhtäläisiä tarpeita. Mikäli nämä tarpeet eivät jostakin syystä tyydyty, aiheuttaa se puutetta, hätää ja kärsimystä. (Niemelä 2009, 224.)

Niemelän systemaattisen ihmiskäsityksen toiminnan ulottuvuuksien sekä toiminnan tasojen valossa, kyselyyn vastanneiden näkemyksiä ja kokemuksia tullaan tarkastelemaan johtopäätöksissä näiden toiminnan ulottuvuuksien sekä toiminnan tasojen kautta (Taulukko 1).

Taulukko 1: Ihmisen toimintajärjestelmän rakenne: ulottuvuudet ja tasot. (Niemelä 2014, 161)

Toiminnan ulottuvuudet			
Toiminnan tasot	Fyysis-aineellinen toiminta	Kielellis-sosiaalinen toiminta	Psyykkis-henkinen toiminta
3. Omistaminen	Aineellinen pääoma	Sosiaalinen pääoma	Henkinen pääoma
”haluolemus”	Omistaminen, raha	Hallitseminen, valta	Osaaminen, tieto
2. Tekeminen	Fyysinen toiminta	Sosiaalinen toiminta	Psyykinen toiminta
”kykyolemus”	Työ, liikunta, urheilu	Palvelu, auttaminen	Luominen, tietotyö
1. Oleminen	Olemassa oleminen	Yhdessä oleminen	Itsenä/tietoisena oleminen
”tarveolemus”	Toimeentulo (fyysiset tarpeet)	Liityntä, rakkaus (sosiaaliset tarpeet)	Kasvu (psyykkiset tarpeet)

3.1 Fyysinen hyvinvointi ja työkyky

Ihmisen toiminta, liikunta kävelemällä tai juoksemalla eli laajemmin ymmärrettynä työnteko, ilmentävät energian käyttöä. Tuki- ja liikuntaelimet sekä kädet luustoineen mahdollistavat ihmisen työn ja toiminnan, käsien ollessa keskeinen elimistöllinen perusta työn ja toimeentulon tekemiselle. (Niemelä 2014, 45.)

Ihmisen elimistön tilaa määrittävät hänen elintoimintonsa, ja elimistön biologinen normaaliuus merkitsee terveyttä. Ellei ihmisen elimistö saa tyydytettyä elintoiminnoille välttämättömiä tarpeita, kehollisena olentona ihmisen elintoiminnot häiriintyvät eli hän sairastuu. (Niemelä 2014, 39-40.) Ihminen on siis toiminnallinen olento, jonka myötä hän on myös yhteisöllinen sekä yhteiskunnallinen toimija. Osallistuminen ja osallisuus tuovat mukanaan hyvinvointia

sekä menestystä. Niemelän (2009, 219-220) määrittelemällä tekemisen tasolla ihmistä tarkastellaan fyysisen toiminnan, työn ja harrastusten sekä liitynnän ja yhteisyyden tasolla sosiaalisten suhteiden luomisen kautta. Tekemisessä on kyse myös henkisestä toiminnasta, tarpeesta tietää ja osata enemmän. Tällä tasolla hyvinvointi on tekemisen ja osallistumisen mukanaan tuomaa hyvinvointia, mitkä mahdollistuvat itsensä toteuttamisen sekä tavoitteiden saavuttamisen kautta.

Työkyvyille ei ole laadittuna selkeää määritelmää, vaikka työkyvyttömyydelle niitä on monia erilaisia, riippuen eri eläkelaeista (Saari 2019,8). Terveys ja hyvä kunto on maatalousyrittäjän hyvinvoinnin ja työkyvyn perusta. Tutkimuksien mukaan maatalousyrittäjät harrastavat vähemmän kuntoliikuntaa ja ovat useammin ylipainoisia verrattuna muuhun työssäkäyvään väestöön. Vapaa-ajan liikuntaa ei pidetä tarpeellisena, koska raskaan ruumiillisen työn katsotaan pitävän fyysistä kuntoa yllä. Se olisi kuitenkin erittäin tärkeää, koska vapaa-ajan liikunta kehittää sydän- ja verenkiertoelimistöä ja lihaskuntaa paljon tehokkaammin ja kokonaisvaltaisemmin. Mielekäs liikunta on hyväksi ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. (Kinnunen & Pethman, 35-50.)

Maatalousyrittäjien riski työkyvyttömyys eläkkeeseen on suurempi kuin muilla ammattiryhmillä. Työtapaturmia sattuu enemmän ja ammattitautien riski on suurempi kuin muissa ammateissa. Mielenterveyssyistä sairaseläkkeelle joutuneita maatalousyrittäjiä on jonkin verran enemmän kuin muita yrittäjiä. Yleisin aiheuttaja työkyvyttömyyseläkkeeseen ovat kuitenkin tuki- ja liikuntaelinten sairaudet. (Saari 2019, 7, 10-11.)

Yksi merkittävä tekijä työkyky riskin hallinnassa on työterveyshuolto. Koska valtaosalta maatalousyrittäjiä puuttuu niin työyhteisö kuin työterveyshuolto, saa se aikaan työkykyä haittaavien ongelmien liian myöhäistä havaitsemista. Maatalousyrittäjille työterveyshuollon palveluiden hankkiminen ei ole pakollista, ja sen piiriin kuuluikin vuonna 2019 vain noin 34 prosenttia maatalousyrittäjistä. (Saari 2019, 12.) Vuoden 2023 kesäkuussa vastaava luku oli 27,9 %, joten työterveyshuollon piiriin liittyneiden maatalousyrittäjien määrä on jatkanut vain laskemistaan. Määrän laskuun on kuluvana vuonna vaikuttanut myös se, että työterveyshuolto on siirtynyt hyvinvointialueiden vastuulle. (Saari 2023.)

Maatalousyrittäjien työkykyä tukee yhtenä tärkeänä tekijänä myös lomituspalvelut. Vuosilomaa lomituspalveluina saavat 26 päivää vuodessa ne maatalousyrittäjät, joilla on kotieläimiä. Vuonna 2019 lomitustajärjestelmän piiriin kuului 16 000 maatalousyrittäjää (Saari 2019, 15). Kun taas kesäkuussa 2023 vastaava luku oli 12 328 (Mela tilastot 2023).

3.2 Henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi

Koska ihminen on kokonaisuus, joka rakentuu monesta eri tekijästä, avaamme tässä myös sosiaalisen sekä henkisen puolen merkitystä hyvinvoinnille. Sosiaalinen hyvinvointi koostuu

kahdesta eri tasosta, yksilötasosta sekä yhteisötasosta. (Sosiaalinen hyvinvointi ja sen tiedolla johtaminen 2020,9.)

Käsitteenä sosiaalinen hyvinvointi ei ole selkeä. Yksilöllisesti hyvinvointi voi koostua koetusta hyvinvoinnista, kuten sosiaalisesta hyvinvoinnista, materiaalisesta hyvinvoinnista, joka pitää sisällään muun muassa riittävän toimeentulon sekä terveydestä. Yhteisötasolla sosiaalinen hyvinvointi voi pitää sisällään asuinolot, ympäristön, työn ja koulutuksen sekä työllisyyden ja työolot. (Sosiaalinen hyvinvointi ja...2020, 9.)

Yksi osa kokonaisvaltaista hyvinvointia on sosiaalinen hyvinvointi. Se yhdistää itseensä kolme eri ulottuvuutta: pystyvyys, elämänlaatu ja yhteiskunnan sosiaalinen laatu. Yhteiskunnan sosiaalinen laatu tarkoittaa sitä, kuinka yhteiskunta voisi taata jäsentensä hyvän elämänlaadun sekä pystyvyyden. Sosiaalista hyvinvointia lisää osallisuus, joka itsessään tarkoittaa muun muassa vaikuttamista, demokratiaa, mukaan ottamista sekä suhteissa olemista (Sosiaalinen hyvinvointi ja...2020,9.)

Niemelän (2009, 221-222) määrittelemän omistamisen sosiaalisella tasolla on kyse sosiaalisesta pääomasta, pääomasta, jota syntyy yhteiskunnallisessa ja sosiaalisessa toiminnassa. Ihmisten halusta ja kyvystä liittyä yhteen samoin ajattelevien kanssa. Keskeinen elementti sosiaalisessa pääomassa on luottamus ja luottamus itsessään perustuu yhteisiin, ryhmän luomiin arvoihin. Resurssina sosiaalista pääomaa kuvastaa yhteiskunnallinen valta. Ihmisen hallitessa näitä sosiaalisen aseman valtaresursseja, saattaa hän kokea enemmän turvaa ja varmuutta elämässään. Tekemisen tasolla ihmisen ollessa psyykkinen olento, hän toimii ja tekee psyykkistä työtä tavoittaakseen psyykkis-henkistä menestystä elämässään ja siitä syystä, koska ihminen on sosiaalinen olento, hän toimii ja tekee sosiaalista työtä tavoittaakseen sosiaalista menestystä elämässään (Niemelä 2014, 150).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023) 2020-2022 tehdyssä Terve Suomi tutkimuksessa todetaan yhteiskunnallisen luottamuksen heikentyneen sekä suhteessa toisiin ihmisiin, että julkiseen valtaan ja hallintoon. Useammin tämä näkyi vähän koulutettujen vastauksissa kuin pidemmälle koulutetuilla. Epäluuloisimpia olivat vähän koulutetut.

Aikuisväestön hyvinvointi, terveys ja palvelut (2021, 1) julkaisussa kerrotaan psyykkisen kuormittuneisuuden lisääntymisestä vuosien 2018-2020 välillä 12 prosentista 14 prosenttiin. Psyykkinen kuormittuneisuus on tutkimuksen mukaan yleisintä 20-54-vuotiailla naisilla (19 %). Hyvinvointialueittain psyykkinen kuormittuneisuus on tilastollisesti lisääntynyt merkittävästi Kymenlaaksossa, Päijät-Hämeessä, Pirkanmaalla, Keski-Suomessa, Pohjanmaalla ja Kainuussa.

Niemelän (2014, 155) systemaattisen ihmiskäsityksen mukaan kielellis-sosiaalinen osajärjestelmä pitää sisällään muun muassa tunteet. Tunteiden ilmaisemista koskevat aivojen osa-alueet ovat kehittyneet erittäin varhaisessa vaiheessa, mistä syystä tunteiden ilmaisu pelkästään

puhekielellä on hyvin altis väärinymmärryksille. Ainoastaan ihmiselle on ominaista pystyä tulkitsemaan toisten mielialoja sekä tunteita.

3.3 Taloudellinen hyvinvointi

Taloudellisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan kokemusta omasta talouden hallinnasta, turvallista tunnetta suhteessa rahaan ja sitä, että rahaa on riittävästi pakollisista tarpeista huolehtimiseen. Taloudellisesta hyvinvoinnista huolehtiminen on mielenterveyttä suojaavaa. Tutkimusten mukaan taloudelliset ongelmat ja mielenterveys ovat yhteydessä toisiinsa, vaikka syyt ja seuraukset eivät ole yhdensuuntaisia. (Takuusäätiö 2022.)

Yksi yrittäjyyden perusongelmista on todellisten kustannusten määrittäminen. Kannattavuuden keskeisenä työkaluna maataloudessa on kustannuslaskenta. Myyntituottoihin vaikuttaa kuitenkin suuresti kustannusten suuruus, joka vaihtelee suuresti. (Kuisma & Kallio 2009, 89-90.) Maatalousyrittäminen on usein sidottua vuodenaikoihin ja biologisiin prosesseihin. Tämän takia yritystoimintaa leimaa hidasliikkeisyys ja kausiluonteisuus. Maatalousyrittäjän on syytä tehdä määrääjain riskianalyysi, joka kannattaa ajoittaa tulosbudjetin ja tuotantosuosittelun laatimisen yhteyteen. Tavoitteena on saada selville ja tunnistaa yrityksen riskit ja arvioida niiden uhkaa ja merkitystä yritystoiminnalle. Yrityksen ja perheen taloudellinen tilanne on vahvasti yhteydessä toisiinsa. (Kuisma & Kallio 2009, 56-57.)

Maatalouden tukijärjestelmä on kokonaisuus, joka koostuu useista eri tukivälineistä. Maataloustukien maksatuksesta ja toimeenpanosta vastaa ruokavirasto. Tuet voidaan jakaa täysin EU:n rahoittamiin tukiin, osittain EU:n rahoittamiin suoriin maaseudun kehittämisen tukiin tai täysin kansallisesti rahoitettuihin tukiin. Tuotannon peruskannattavuutta ylläpitävien tukien lisäksi on mahdollista hakea investointitukea tilan kehittämiseen. (Maa- ja metsätalousministeriö 2023.)

Maatalousyriksien luonteeseen kuuluu vahvasti hyvin voimakas pääomavastuu. Yrittäjät ovat joutuneet investoimaan voimakkaasti esimerkiksi yrityksen laajentamiseen. Tämä velkaannuttaa yritystä raskaasti ja lisää lainojen hoitokustannusten määrää. Yrityksen tulopuolella olisi otettava nämä huomioon, koska lainanhoitokulut saattavat realisoituessaan aiheuttaa uhkan yrityksen menestykselle ja jopa sen olemassaololle. (Saastamoinen 2009, 83.)

Niemelän systemaattisen ihmiskäsityksen aineellisen ulottuvuuden osalta omistaminen tarkoittaa taloudellista- ja aineellista pääomaa. Fyysis-aineellisenä olentona ihminen pyrkii omistamaan aineellista pääomaa, voidakseen tyydyttää sillä fyysisiä perustarpeitaan (Niemelä 2014, 150). Hallitessa tätä välttämätöntä resurssia merkitsee se turvallisuuden ja varmuuden myötä hyvinvointia. Henkisellä pääomalla Niemelän ihmiskäsityksessä tarkoitetaan osaamista. Resurssina tieto lisää varmuutta ja tätä myöden ihmisellä on elämässään enemmän mahdollisuuksia. Näiden resurssien ja niiden käyttämisen kautta voimme tarkastella ihmisten

hyvinvointia ja nämä resurssit kuvaavat niitä mahdollisuuksia, joidenka kautta ihminen pystyy edistämään omaa hyvinvointiaan. (Niemelä 2009, 221-222.)

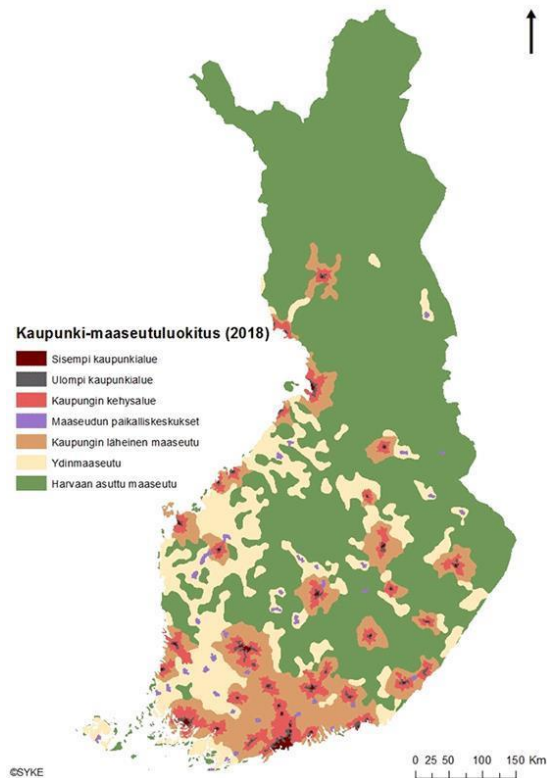
Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen tutkimuksessa (2023) vuosien 2020-2022 aikana havaittiin etenkin naisten kokeneen toimeentulovaikeuksia. He olivat joutuneet tällöin tinkimään tärkeistä arkielämän hyödykkeistä, ruoasta, lääkkeistä ja lääkärikäynneistä rahanpuutteen vuoksi. Tähän on voinut vaikuttaa ajankohtaan osunut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, voimistunut inflaatio sekä kuluttajahintojen nousu.

4 Maaseudun määritelmät

Käsitteenä maaseutu on monisyinen käsite. Tilastotuotannon alueluokitusstandardina toimii tilastollinen kuntaryhmitys. Tässä standardissa luokittelukriteereinä ovat kunnan taajamaväestön osuus ja määrä (Tilastokeskus 2003).

Koko Suomi jaetaan kaupunki-maaseutuluokituksessa seitsemään kuntarajoista riippumattomaan luokkaan (kuvio 1). Tässä luokituksessa maaseutu koostuu paikalliskeskuksista, kaupungin läheisestä maaseudusta, ydinmaaseudusta ja harvaan asutusta maaseudusta. (Ympäristö 2023.) Paikalliskeskuksiksi ja osaksi maaseutua luokitellaan ne keskustataajamat, joissa asuu alle 15 000 asukasta. Toiminnallisesti ja fyysisesti lähellä kaupunkialueita sijaitsee kaupungin läheinen maaseutu, joka pitää sisällään taajamia, ydinmaaseudun kaltaisia maaseutualueita sekä harvaan asuttuja alueita. Ydinmaaseutua kuvaa se, että se sijaitsee suhteellisen etäällä suurista keskuksista. Siihen kuuluvat alueena kirkonkylät, melko tiheä pienten taajamien verkosto sekä keskikokoiset keskukset. Harvaan asuttua maaseutua leimaa metsä tai suo, ja asutus on hajanaista. Taajamia on harvassa, ja alueella voi myös olla laajoja asumattomia alueita. (Ympäristö 2023.)

Kuvio 1: Kaupunki-maaseutuluokitus (Suomen ympäristökeskus 2023)

Honkaniemi (2023, 25-29) toteaa väestökirjassaan, että maaseutua sekä sen määrittelyä tulisi lähestyä jatkuvan kaupunki-maaseutu vastakkainasettelun sijaan huomioimalla maaseudun yhteys muihin alueisiin, kaupunkeihin ja laajemmin muuhun maailmaan. Maaseudun erityispiirteet tulisi huomioida ja nähdä se dynaamisena muiden alueiden kanssa vuorovaikutuksessa olevana tilana. Maaseudun olemus konkretisoituu käytännön tasolla maaseudun käsittepiirteiden kautta. Näitä ovat esimerkiksi maa- ja metsätalouden merkittävä rooli, yhteys luontoon, harva asutus sekä mielikuvat tyypillisistä maaseudun asukkaista. Näillä mielikuvilla sekä käsityksillä on suuri rooli maaseudun menestymismahdollisuuksien, elinvoiman, valtarakenteiden sekä muuttovirtojen suuntaamisessa.

5 Maaseudun palvelut ja palvelutarve

Sujuvien arjen palveluiden ytimen muodostavat liikennepalvelut, infrastruktuuri, sosiaali- ja terveyspalvelut, varhaiskasvatus, opetus- ja koulutuspalvelut, kirjasto-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelut sekä pelastustoimen, poliisin, ensihoidon ja rajavartioston muodostamasta

kokonaisuudesta (Ajassa uudistuva maaseutu-Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2021-2027 2021, 45).

Työnteko, asuminen sekä yrittäjyys onnistuvat maaseudulla vain, jos infrastruktuuri toimii ja yksityiset ja julkiset palvelut ovat saavutettavissa sekä saatavilla. Väestönkehitys sekä palvelurakenteiden muutokset maaseudulla edellyttävät kehittämään palveluiden uudenlaisia tuotantimtapoja. Kansalaisyhteiskunnan toimijoilla on tärkeä rooli yksityisten sekä julkisten palveluiden ohella ennaltaehkäisevässä ja hyvinvointia edistävässä työssä sekä myös lähipalveluiden järjestämisessä maaseudulla. Julkisten palveluiden tarjoamisessa ensisijaisesti digitaalisesti tulee varmistaa, että maaseudun asukkailla on todelliset edellytykset digitaalisten palveluiden käyttöön. (Ajassa uudistuva maaseutu...2021, 44)

Terve Suomi- tutkimus (2023) keräsi vuosina 2022-2023 kattavia tietoja Suomessa asuvien aikuisten hyvinvoinnista, palveluista sekä terveydestä. Vastaajista oli 77-79 % tyytyväisiä kulttuuripalveluiden riittävään tarjontaan (pl. kirjasto). Alueellisia eroja oli kuitenkin kulttuuripalveluiden riittävyyden kokemuksessa. Tutkimuksissa on aiemmin todettu, että osallistuminen kulttuuriin ja taiteisiin vähintään kerran vuosineljänneksessä, vähentää masennusta ja se on myös yhteydessä parempaan mielenterveyteen. Hyvän elämänlaadun ryhmään kuuluvat pitävät kunnan kulttuuripalveluita ja -tarjontaa tärkeämpänä ja he ovat niihin myös tyytyväisempiä kuin muut. (Valtioneuvosto 2023). Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella kulttuuripalvelut kokivat riittäviksi 26,2 %, kun taas Varsinais-Suomen alueella vastaava luku oli vain 16,7 % (kuvio 2).

Kuvio 2: Kulttuuripalveluita ei riittävästi tarjolla palveluja tarvinneista. (Sotkanet 2023)

Suomen kaikista yrityksistä 30-40 prosenttia toimii maaseudulla, ja elinkeinorakenne maaseudulla on jatkuvasti rikastunut. 1,5 miljoonalle suomalaiselle maaseutu on pysyvä koti ja joka toinen suomalainen viettää siellä vapaa-aikaansa. Koronapandemian myötä etätyö kasvatti suosiotaan ja moni työskentelee tai opiskelee osittain maaseudulta käsin. Monipaikkainen elämäntapa onkin lisännyt maaseutualueiden käyttöä. Taloudellisessa huoltovarmuudessa, energiantuotannossa sekä ruokaturvassa maaseudun asema on korvaamaton, etenkin huoltovarmuuden noustua entistä tärkeämmäksi epävarman maailmantilanteen vuoksi. Maaseudun perusinfrastruktuurin tilalla on oleellinen vaikutus koko maan energia- ja elintarvikehuoltoon. (Maaseutupolitiikka 2023.)

HYMY-verkoston kannanotossa (Maaseutupolitiikka 2023) aluevaalien aikaan tuotiin esiin maaseutunäkökulman huomioimisen tärkeys hyvinvointialueiden toiminnassa ja päätöksenteossa. Palveluista tulisi huomioida etäisyydet, mahdollisuudet kulkemiseen, digitaalisten palveluiden saavutettavuus sekä palveluiden vaikutus elinvoimaan. Päätöksenteon ja palvelustrategian tulisi myös perustua paikallisten olosuhteiden huomioimiseen sekä tuntemukseen ja asukkaiden palvelutarpeiden sekä hyvinvoinnin säännölliseen selvittämiseen. Erityisesti harvaan asutun maaseudun väestö usein häviää tilastollisiin keskiarvoihin. Yhdenvertainen palveluiden turvaaminen edellyttää palveluiden tuottamista monipuolisesti sekä paikallisesti räätälöityjä ratkaisuja. Palveluiden tuottamisessa tulisikin yhdistää paikallisia resursseja yksityisen, julkisen sekä kolmannen sektorin kanssa.

Honkaniemi & Luoto (2021,9) kertovat artikkelissaan, kuinka palveluiden tavoitettavuutta tulisi maaseudulla arvioida eri infrastruktuuritasojen synergioiden muodostamana kokonaisuutena. Harvaan asutussa Suomessa rautateiden, tiestön, lentokenttien ja satamien lisäksi nopeat laajakaistayhteydet määrittelevät paikkojen suhteellista sijaintia ja edellytykset liikkumiselle ovat usein maaseudulla kaupunkeja heikommat, koska ihmisten, tavaroiden ja informaation liikkumiseen vaadittava infrastruktuuri ei ole riittävän hyvällä tasolla. Kun taas olemassa olevaan infrastruktuuriin integroidaan toimivat tietoliikenneyhteydet, tukevat ja vahvistavat nämä eri infrastruktuuritasot toisiaan.

Digitalisaation nosteessa eriarvoisuuden määrittely monimutkaistuu, kun kaikilla kansalaisilla, yhdistyksillä ja yrityksillä ei ole saman asteista pääsyä laajakaistayhteyksiin ja poissulkevaa eriytymistä tapahtuu myös alueiden sisällä, kun yksittäisillä ihmisillä ja perheillä ei ole riittäviä taloudellisia, sosiaalisia tai tietoteknisiä taitoja digitaalisten palveluiden käyttöön. Harvaan asutulla maaseudulla sekä muuttotappioalueilla voivat toimia menestyksekkäästi sosiaalista mediaa hyödyntävät yritykset ja laajakaistayhteyksien saatavuudella ja alueen työllisyydellä onkin osoitettu olevan positiivinen yhteys. (Honkaniemi & Luoto 2021, 9.)

6 Ilmastonmuutos ja siihen liittyvät tunteet

Maatalous joutuu ottamaan vastaan ilmastonmuutoksen vaikutukset ja myös edistää ilmastonmuutosta. EU:n kasvihuonekaasupäästöistä 10 % muodostuu maataloudessa. Suurin hiili-, raaka-aine- ja vesijalanjälki kaikista elintarvikkeista on liha- ja maitotuotteilla (Euroopan ympäristökeskus 2023).

Vuoden 2018 tietojen mukaan Suomen laskennallisista kasvihuonepäästöistä maatalouden osuus on 11 prosenttia. Maatiloilla tarvitaan ennen kaikkea uusia ilmastoratkaisuja, jotta peltojen hiilivarastoja päästään kasvattamaan. Sään ääri-ilmiöt ovat ilmastonmuutoksen suurimpia uhkia. Kuumuus ja kuivuus pienentävät satoja ja sääolojen äärevöityminen, että kasvava vaihtelu aiheuttavat haasteita maataloudessa (Peltonen 2019, 5-12).

Valtosen (2023,27-31) pro gradu tutkimuksessa tutkimukseen vastanneet ovat tuoneet selkeästi esille ymmärryksensä autoilusta syntyvien päästöjen vaikutuksesta ilmastonmuutokseen. Harvaan asutulla maaseudulla asuvat kuitenkin kokevat, ettei ilmastopoliittisessa päätöksenteossa oteta riittävästi huomioon maaseudun erityispiirteitä (heikko julkinen liikenne ja pitkät välimatkat). Näistä syistä hintoihin tehdyt korotukset vaikuttavat enemmän maaseudulla asuviin, ja tästä syystä maaseudulla asuvat kokevat päätöksenteon epäoikeudenmukaiseksi. Talouden näkökulmasta oli myös tuotu esille myönteinen suhtautuminen ympäristöystävällisempiin toimiin maataloudessa, kunhan näitä toimia ei tarvitse itse toteuttaa tai kustantaa.

Sitran (2019, 7-13) teettämässä tutkimuksessa kartoitettiin ilmastonmuutoksen herättämiä tunteita suomalaisten joukossa. Tutkimukseen vastanneista (n=2070) 65 % oli havainnut kiinnostusta, 50 % riittämättömyyden tunnetta, 55 % turhautumista sekä 45 % ahdistusta toisissa ihmisissä. Vastajat itse olivat kokeneet voimakkaimpina tunteina ilmastonmuutosta kohtaan kiinnostusta 58 %, turhautumista 44 % sekä riittämättömyyden 44 % tunteita. Suomalaisista yli puolet on tutkimuksen mukaan huolissaan ilmastonmuutoksesta, ja useammin huolta kokivat akateemisesti koulutetut sekä naiset.

7 Naapuriapu maaseudulla

Naapuriavulla tarkoitetaan auttamista arjessa. Se on yhteisöllisyyteen sekä vapaaehtoisuuteen perustuvaa yhteistyötä, muiden samalla alueella asuvien ja samanlaisia arjen haasteita kohtaavien kanssa (Hämeenaho 2012,96).

Harvaan asutuilla alueilla ja kylissä naapureiden apu on useasti ainoa tarjolla oleva palveluihin verrattava tuki ja näin ollen olennainen tekijä arjen sujuvuuden ja turvan kannalta. Tämän päivän naapuriapu voidaan nähdä jatkumona talonpoikaisyhteiskunnan vahvasti kylään sitoutuneelle paikallisille elinkeinoille ja elämälle. Talonpoikaisyhteiskunnassa esiintynyt

talkoohenki pitää sisällään samat motiivit kuin tämän päivän naapuriapu. Se sisältää halun auttaa, välittää ja huolehtia sekä jakaa työvoiman ja talouden mukanaan tuomaa taakka, työskentelemällä yhdessä. Käytännössä naapuriapu voi olla esimerkiksi lastenhoitoapua, töiden tekemistä talkoilla, ikäihmisen säännöllistä auttamista tai halkojen hakkuuta. (Hämeenaho 2012, 96-97.)

Suuntaamalla voimavarat yhteisön yksittäisten jäsenten auttamiseen, edistetään kaikkien hyvinvointia ja menestystä. Nykypäivän talkoohenkeä ja yhteisöllisyydestä nousevia voimavaroja kuvataan useasti sosiaalisen pääoman käsitteellä. Sosiaaliselle pääomalle on edellytyksenä ryhmään kuuluvien keskinäinen luottamus sekä jaetut yhteiset arvot. Sosiaalinen pääoma voi myös muodostaa niin sanotusti tuottavan resurssin, yhdistämällä samalla tavalla toimintakykyiset ihmiset helpottamaan yhteisöön kuuluvien arkea ja saavuttamaan yhteisiä päämääriä. Tällainen tarkoitus- ja hyötyhakuinen auttaminen perustuu ajatukseen vastavuoroisuudesta eli auttaja luottaa saavansa myös itse apua sitä tarvitessaan. (Hämeenaho 2012, 98.)

Osallistumisen velvoite kuuluu kyläyhteisöissä myös tämän päivän yhteisöllisyyteen, vaikka arjen käytännöt ovatkin monelta osin muuttuneet. Siitäkin huolimatta, että kaikki kyläläiset eivät osallistu aktiivisesti paikalliseen toimintaan, ovat he kuitenkin osa paikallista yhteisöä. Niin hyvässä kuin pahassa, oman kylän väki tunnetaan ja tätä myöden yhteisöstä nouseva sosiaalinen paine voi myös edistää naapuriavun toteutumista, vaikka sen tulisikin olla vapaaehtoisuuteen perustuvaa. (Hämeenaho 2012, 99.)

8 Yrittäjyys Suomessa

Suomessa toimi vuonna 2021 tilastokeskuksen mukaan noin 562 000 yritystä. Alkutuotannon toimialoilla yrityksiä oli noin 131 000, palvelualoilla noin 287 000, kaupan toimialalla noin 56 000, rakentamisessa noin 55 000 ja teollisuudessa noin 33 000. (Tilastokeskus 2023.)

Uudet työpaikat ovat syntyneet koko 2000-luvun ajan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Pieniksi yrityksiksi luetaan alle 50 työntekijän yritykset ja keskisuuriksi 50-249 henkilön yritykset. (Yrittäjät 2023.) Kynnys ryhtyä yrittäjäksi on viime vuosina madaltunut ja yrittäjyys nähdään keinona muuttaa maailmaa, kun aiemmin motiivina oli mahdollisuus vaurastumiseen yrittäjyyden myötä (Lintilä & Haatainen 2022).

Tilastokeskuksen (2023) mukaan henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omalla vastuulla ja omaan laskuun luetaan yrittäjäksi. Yrittäjä voi toimia yksinyrittäjänä tai työantajayrittäjänä. Oman yrityksen avulla työllistetään itse itsensä, mahdollisesti myös muita ja päätetään muun muassa koko toiminnan suunnasta sekä laajuudesta. Yrittäjyys on yksi tapa tehdä työtä ja ansaita omat tulonsa. Yrittäjällä sosiaaliturva rakentuu eri tavalla kuin

palkkatyössä ollessa ja esimerkiksi yrittäjäeläkkeen maksamisesta on yrittäjä itse vastuussa. (Yrittäjät 2023.)

Kantar Public toteutti huhtikuussa 2023 Suomen Yrittäjien toimeksiannosta yrittäjägallupin selvittääkseen pienten sekä keski suurten yritysten näkemyksiä ja mielipiteitä ajankohtaisista asioista. Tutkimuksessa nousi yrittäjäriski merkittävimmäksi yrittämiseen liittyväksi asiaksi. Pohdintaa etenkin naisten keskuudessa aiheutti myös yrittäjän jaksaminen, oma taloudellinen tilanne sekä terveys.

Ammatinharjoittaja, yksityinen elinkeinonharjoittaja eli toiminimi tarkoittaa henkilöä, joka harjoittaa omissa nimissään ja omaan lukuunsa liiketoimintaa. Hänellä voi myös olla työntekijöitä, mutta pääsääntöisesti elinkeinonharjoittajat ovat yksinyrittäjiä. Liiketoimintaan kuuluvista sopimuksista sekä sitoumuksista vastataan tällöin sekä henkilökohtaisella että liiketoimintaan kuuluvalla varallisuudella ja omaisuudella. (Yrityksen perustaminen 2023.)

8.1 Maatalousyrittäjyys Suomessa

Tilastokeskuksen määritelmä maatilalle on, että siellä harjoitetaan maataloustuotantoa ja tilalla on aktiivisen toiminnan lisäksi vähintään yksi hehtaari maatalousmaata. Myös tätä pienemmät tilat, joilla on alle yksi hehtaari käytössä olevaa maatalousmaata, voidaan luokitella maataloiksi, mikäli tilan taloudellinen koko on minimissään yksi eurooppalainen kokoyksikkö (ESU) eli 1200 € tilan vakioidusta kokonaiskatteesta. (Tilastokeskus 2023.)

Yrittäjyys maatalousalalla tarkoittaa maatalousyrittäjyyttä. Monet eri syyt, kuten mielekkäisyys sekä motivaatio vaikuttavat maatalousyrittäjäksi ryhtymiseen. Merkittävänä tekijänä on useasti myös huomattava paikkaan sitoutuminen, sillä maatilayritys on useasti vanha suku- tai kotitila. (Kuisma & Kallio 2009, 38-40.)

Maatalousyrityksen periytyminen edelliseltä sukupolvelta on varsin tavanomaista. Maatalousyritys on hyvin usein perheyritys ja näin ollen yrittäjä ei johda tilaa yksin. Perhe on ehkä tärkein motivaation lähde maatalousyrittämisessä. Liikkeenjohdon funktiot jakautuvat usein puolison ja lapsien kesken. Yrityksen toimipaikka on usein myös samalla koti. Tällöin työ, asuminen ja vapaa-ajanvietto keskittyvät samaan paikkaan. (Kuisma & Kallio 2009, 52-53.)

Luonnonvarakeskuksen (2022) mukaan maatalousyrittäjiä oli vuonna 2022 yhteensä 43 540. Maatalousyrityksistä suurin osa oli keskittynyt tuotantosunnaltaan viljanviljelyyn 13634 kpl ja muuhun kasvinviljelyyn 17311 kpl (Taulukko 2.)

Taulukko 2: Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain. (Luonnonvarakeskus. Tilastotietokanta 2023.)

		2022
KOKO MAA	YHTEENSÄ (tuotantosuunta)	43540
	Viljanviljely	13634
	Muu kasvinviljely	17311
	Kasvihuonetuotanto	642
	Avomaantuotanto 1)	1327
	Lypsykarjatalous	4584
	Naudanlihan tuotanto	2654
	Muu nautakarjatalous 2)	310
	Sikatalous	425
	Siipikarjatalous	402
	Muu laidunkarja 3)	762
	Sekamuotoinen tuotanto	1489
Tuotantosuunta:		
Avomaantuotanto 1):		
1) Avomaan puutarhatuotanto.		
Muu nautakarjatalous 2):		
2) Yhdistetty lypsykarja ja naudanlihan tuotanto.		
Muu laidunkarja 3):		
3) Sisältää vuodesta 2021 vain lammas- ja vuohitalouden.		

Maatilayritys luetaan aktiivitulaksi silloin, kun siellä harjoitetaan maatilatalouden tuloverolain mukaista toimintaa maatilarekisteriin kuuluvalla maatilalla. Yksi yrittäjä voi harjoittaa maataloutta useammalla tilalla sekä yhdellä tilalla voi toimia samanaikaisesti useita verovelvollisia yrittäjiä. Ekonomisessa vastuussa maatilalla harjoitettavasta tuotannosta on aina maatilalla viljelyoikeutta hallinnoiva oikeushenkilö. Verrattaessa maatilaa muuhun yritystoimintaan voidaan itse maatila käsittää yrityksen toimipaikaksi, josta on ekonomisessa vastuussa joko tilan omistava tai sen vuokrannut oikeushenkilö. (Suomen virallinen tilasto 2023.)

Maatalouden tulos on maakunnittain katsottuna kehittynyt vaihtelevasti vuodesta 2019 vuoteen 2020. Yrityskohtainen tulos on koko maan tasolla katsottuna pysynyt lähes samana, mutta kehitys tuloksessa vaihteli havaittavasti eri maakuntien välillä. Pohjois-Karjalassa tulos kasvoi yli viisi prosenttia, kun taas Etelä-Karjalassa kasvua tuli vuonna 2020 lähes yhdeksän prosenttia vuoden takaiseen tulokseen verrattuna. Sika-, siipikarja- ja lypsykarja tiloilla tulos oli vuonna 2020 yli 40 000 euroa, kun taas muilla kasvintuotantotiloilla ja viljatilalla tulos jäi likimain 10 000 euroon. (Suomen virallinen tilasto 2023.)

Luonnonvarakeskuksen (2023) mukaan maatilojen määrä on ollut laskusuuntainen jo pitkään, maatalous- ja puutarhayritysten määrän ollessa vuonna 2022 43 540. Vuoden 2022 maailmanpoliittinen tilanne sekä maatalouden talousongelmat eivät kannusta nuoria ryhtymään maatalousyrittäjiksi eivätkä ne saa nykyisiä viljelijöitä panostamaan tuotantoon. Olemme saaneet myös lukea mediasta jo pitkään maatalousyrittäjien hyvinvoinnin heikentymisestä. Vuonna 2016 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK organisoi Helsingissä traktorimarssin, jonka tarkoituksena oli herättää päättäjät huomaamaan maatalousyrittäjien ahdinko. Vuoden 2016 syksyllä hallitus päätti 50 miljoonan euron maatalouden kriisipaketista, josta kohdennettiin 1 miljoona maatalousyrittäjien jaksamiseen. (Hallitus sopi vuoden 2017 talousarviosta-pääosassa työllisyys ja yrittäjyys 2016.)

Kriisipaketin jaksamiseen kohdennettu tuki ohjattiin Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melalle, joka käynnisti tämän avustuksen turvin vuonna 2017 Välitä Viljelijästä-projektin. Tämänhetkisen tiedon mukaan kyseinen projekti jatkuu vuoden 2024 loppuun asti. (Taustatietoa Välitä viljelijästä...2023). Tätä ennen Maatalousyrittäjien eläkelaitos on kuitenkin jo vetänyt tuottajaliittojen kanssa yhteistyössä varhaisen välittämisen verkostoa, jonka tavoitteena on ollut auttaa vaikeuksia kohdanneita maatalousyrittäjiä varhaisen tuen ja oikeanlaisen avun piiriin. Varhaisen välittämisen mallin kehittämistyössä oli vahvasti mukana silloinen Suomen Mielen-terveysseuran toiminnanjohtaja psykologi Pirkko Lahti. Varhaisen välittämisen toimintamuoto vakiinnutti muotonsa ja paikkansa Välitä viljelijä- projektin myötä. (Varhaista välittämistä maatalousyrittäjien...2022). Välitä viljelijästä sidosryhmäorganisaatiossa on mukana tällä hetkellä 120 jäsentä, joidenka kautta on tavoiteltu varhaisen välittämisen tuen mallin lujittamista sekä vakiinnuttamista. Yhteydenotot Välitä viljelijästä-projektiin ovat koko ajan kasvaneet ja maatalousyrittäjien jaksaminen näyttää Melan suuntaan huolestuttavalta. (Varhaista välittämistä maatalousyrittäjien...2022).

8.2 Yrittäjien palvelut ja palvelutarpeet

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela on maatalousyrittäjien ja apurahansaajien eläkelaitos, joka tarjoaa muun muassa viljelijöille ja kalastajille monipuolista eläke- ja sosiaaliturvaa. Päätoimisille maatalousyrittäjille tarkoitettu MYEL-eläkevakuutus on pakollinen ja se toimii maatalousyrittäjän eläke- ja sosiaaliturvan perustana. MYEL-vakuutus pitää sisällään myös työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen. Lisäksi Melan kautta on saatavilla lomituspalveluita kotieläintuotantoa harjoittaville maatalousyrittäjille. Maatalouslomittajan tehtävänä on hoitaa tuotantoeläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät päivittäiset työt, mikäli maatalousyrittäjä sairastuu tai hän pitää vuosilomaa. Lomituspalveluiden saamiselle on tietyt edellytykset, joidenka tulee täysin täytyä, jotta palvelu on saatavilla. (Mela 2023.)

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen työkykypalveluiden kautta on mahdollista saada maksutonta palvelua työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin tueksi. Sivustolta löytyy erilaisia

itseapumittareita, tietoa maatalousyrittäjän työterveyshuollosta, henkilökohtaista neuvontaa sekä tietoa Välitä Viljelijästä-projektista. Projektin kautta on mahdollista saada apua esimerkiksi muutostilanteisiin, työkykyhaasteisiin, ihmissuhteisiin ja jaksamiseen. Projektityöntekijän kautta on mahdollista hakea 500 € ostopalvelusitoumusta terapiapalveluihin tai työnohjaukseen. (Mela 2023.)

Välitä Viljelijästä-projektin ympärille on myös koottu yhteistyöverkosto maaseudun sidosryhmistä sekä toimijoista varhaisen välittämisen mallin mukaisesti yhteistyöhön. Valtakunnallinen verkosto koostuu yli 100 erilaisesta jäsenestä, jotka toimivat yhteistyössä maatalousyrittäjien kanssa ja haluavat olla mukana edistämässä maatalousyrittäjien työssäjaksamista. (Mela 2023.)

Työ- ja elinkeinoministeriön (2022, 7-13) selvitysraportin mukaan Suomen yrityspalvelut ovat edelleen pirstaleiset. Julkisista yrityspalveluista tarjotaan yrityksille apua niiden perustamisvaiheessa, yrityksen uudistumisen, kasvun sekä kansainvälistymisen tarpeissa sekä myös toiminnan supistamis- tai lopettamistilanteissa. Kolmeen eri ryhmään jaettuna julkisia yrityspalveluita tuottavat: 1) työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa olevat organisaatiot, 2) muut valtionhallinnon organisaatiot, 3) muut julkisen hallinnon toimijat.

Työ- ja elinkeinoministeriön (2010, 7) julkaisussa todetaan, että perustamisvaiheen jälkeen yritykset jäävät monesti ilman tarvittavaa tukea, ja mahdollisesti tästä syystä ensimmäisen viiden toimintavuoden aikana lähes puolet Suomessa aloitetuista yrityksistä lopettaa toimintansa. Tutkimuksen mukaan yrittäjät kaipaavat esimerkiksi mentorointia, parempia sähköisiä palveluita sekä yhteyksien kehittämistä muihin maihin yrityspalveluiden osalta. Tutkimuksessa todetaan myös kahden suurimman syyn olevan yrittäjän ajan puute sekä palveluiden hinnoittelu, jotka estävät yrityksiä saamasta tarvitsemiaan yrityspalveluita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, 36.)

Sireni ym. (2017, 46) tekemässä maaseutukatsauksessa kerrotaan, että palvelutarjonta on supistunut maaseututaajamissa 2000-luvulla. Syynä tähän on ollut kysynnän väheneminen etenkin pienillä paikkakunnilla sekä julkisen sektorin leikkaukset. Katsausta varten kerättyyn kansalaiskyselyyn vastanneista kuitenkin 52 prosenttia pitää oman asuinpaikkakuntansa palveluja riittävinä. Tyytymättöimpiä olivat yli 75-vuotiaat. Taajamat, joissa asukkaita on alle tuhat ei palveluita juuri ole, mutta yli 1 000 asukkaan taajamista löytyy valtaosin esimerkiksi alakoulu, R-kioski sekä terveysasema. Ydinmaaseudun haja-asutusalueiden sekä kaupungin läheisen maaseudun lähin päivittäistavarakauppa sijaitsee keskimäärin reilun viiden kilometrin päässä, kun taas harvaan asutun maaseudun haja-asutusalueilla asuvilla matkaa kauppaan on keskimäärin yli yhdeksän kilometriä.

Karvosen, Kestilän & Saikkosen (2022, 294) suomalaisten hyvinvointi 2022 selvityksessä kerrotaan suomalaisten heikentyneestä luottamuksesta terveyspalvelujen toimintaan vuodesta

2018 vuoteen 2020. Vuonna 2020 terveystalvaeluiden toimintaan luotti 76 prosenttia miehistä ja 75 prosenttia naisista. Myös luottamus siihen, että terveystalvaeluilla voidaan edistää yhteiskunnallista tasa-arvoisuutta, on heikentynyt naisten osalta 75 prosenttiin. Miehillä luottamus on säilynyt 78 prosentissa. Kun tarkasteltiin selittävänä tekijänä maaseudulla asumista, olivat maaseudulla asuvat kaupungissa asuviin verrattuna harvemmin sitä mieltä, että terveystalvaelut lisäävät tasa-arvoa yhteiskunnassa, mutta useammin sitä mieltä, että sosiaalipalvelut toimivat hyvin. Perusopetuksen osalta kansalaiskyselyyn vastanneet pitivät kyläkoulua turvallisuuden ja luonnonläheisyyden lisäksi yhtenä tärkeimmistä vetovoimaisuuteen vaikuttavista tekijöistä maaseudulla.

9 Aiemmat tutkimukset ja hankkeet

Opinnäytetyössämme keskitytään maatalousyrittäjien, yrittäjien sekä ammatinharjoittajien kokemuksiin omasta hyvinvoinnista, palveluista sekä palvelutarpeista. Aiempia tutkimuksia palveluista ja palvelutarpeista kyseisten ammattiryhmien osalta on tehty hyvin vähän. Hyvinvoinnin osalta maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela toteuttaa joka toinen vuosi hyvinvointitutkimuksen maatalousyrittäjille. Suomen Yrittäjien yrittäjägallup tutkii yrittäjien näkemyksiä ja mielipiteitä. Vuonna 2023 ensimmäistä kertaa mukana on ollut kysymys yrittäjäriskistä sekä siitä, kuinka yrittäjät itse tämän kokivat.

Mela kerää vuosittain tietoa maatalousyrittäjien työhyvinvoinnista työhyvinvointibarometrillä. Maatalousyrittäjien psyykinen oireilu oli lisääntynyt verrattuna vuoteen 2021. Yleisimmät oireet ovat voimattomuus tai väsymys, masentuneisuus ja uniongelmat. Stressin kokeminen oli myös merkittävästi lisääntynyt ja se oli yleisempää suurilla tiloilla ja nuoremmilla yrittäjillä. Työtyytyväisyys oli maatalousyrittäjien keskuudessa selkeästi laskenut ja eniten työn iloa kokivat nuoret yrittäjät ja suurtilalliset. Tuloksien perusteella maatalousyrittäjät tarvitsevat toimia jaksamisen tukemiseksi. (Mela 2023.)

Karvosen, Kestilän & Saikkosen (2022, 353-354) mukaan suomalaisten hyvinvoinnin tila on säilynyt kohtuullisen hyvänä, mutta ikärakenteen muutos näkyy enenevinä sosiaaliturvamoina sekä palvelutarpeina. Hyvinvoinnin tutkimuksessa tunnistetaan nykyään, että sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys nivoutuvat tiukasti yhteen. Kun tarkastellaan kestävyiden kaikkia ulottuvuuksia- ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä voidaan todeta, että hyvinvoinnin kehityksen analysointi on monitahoista. Uudenlaisia ongelmia hyvinvoinnille aiheuttavat elinympäristön muutokset, eikä tavoitettu hyvinvoinnin aste ole välttämättä pysyvä eikä se myöskään jakaudu väestössä tasaisesti. Selviä eroja hyvinvoinnissa esiintyy myös asuinalueen sekä taustan perusteella. Jotta poliittisilla toimilla ja päätöksenteolla voidaan ylläpitää, tukea tai lisätä suomalaisten hyvinvointia, tulisi olla riittävän hyvä kuva siitä, missä, miten ja kenen hyvinvointia halutaan edesauttaa.

Nikkola selvitti opinnäytetyössään maatalousyrittäjien työtyytyväisyyttä ja työssäjaksamista Kauhajoella. Tutkimustuloksista ilmenee, että maatalousyrittäjistä suurin osa kokee työtyytyväisyytensä ja työssäjaksamisensa olevan kohtalaisella tasolla. Lainsäädäntö ja työn arvostus voivat aiheuttaa kuormitusta ja ovat syynä työn tyytymättömyyteen ja kyllästymiseen. Liikunta ja lähipiirin tuki taas parantavat hyvinvointia. Maatalousyrittäjät toivoivat saavansa enemmän tukea ulkopuolisilta organisaatioilta. Monet maatalousyrittäjät aikovat jatkaa maataloustuotantoa, mutta myös muutokset tuotantosuunnassa ovat mahdollisia. (Nikkola 2020, 36)

Maaseutupolitiikan (2023) hyvä elämä maaseudulla-kiertue pyrkii tuomaan esiin maaseudun mahdollisuudet kestävämpään elämäntapaan ja innostamaan eri toimijoita, työryhmiä ja etenkin nuoria käytännön tekoihin kestävämpää tulevaisuutta varten. Verkostohanke on kaksikielinen ja laajentaa yhteistyötä Ruotsiin sekä muihin Euroopan alueisiin, jotka työskentelevät kestävä kehityksen ja maaseudun kehittämisen parissa. Kiertueen tavoitteena on eri toimijoiden laajempi sitoutuminen sekä konkreettiset teot hyvän elämän edellytysten vahvistamiseksi, varmistamiseksi sekä kehittämiseksi maaseudulla. Lisäksi pyrkimyksenä on tunnistaa paikallisesti ja alueellisesti tehtävää maaseutupoliittista työtä sekä alueellisia painotuksia eri puolilla Suomea. Alueellisten toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on lisätä ajatusten ja kokemusten vaihtoa, moniäänisyyttä sekä ymmärrystä arjesta ja elämästä eri alueilla

Hyvän elämän edellytysten varmistaminen maaseutualueille - verkostohanke (HYMY) keskittyy maaseutualueiden elämänlaadun turvaamiseen ja parantamiseen. Hankkeen tavoitteena on varmistaa, että maaseutualueilla asuvilla ihmisillä on turvallinen ja hyvä arki, saavutettavat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä mahdollisuus osallistua yhteisöllisiin toimintoihin. HYMY-hanke toimii osana maaseutupolitiikan neuvostoa (MANE) ja toteuttaa neuvostolle annettuja tehtäviä. Keskeisenä tehtävänä hankkeelle on päättäjien tukeminen monitahoisissa ja strategisesti merkittävissä maaseutupoliittisissa kysymyksissä. Hankkeen toiminta kohdistetaan erityisesti harvaan asutuille maaseutualueille, ydinmaaseudulle ja maaseudun paikalliskeskuskille, jotka ovat kokeneet väestön vähenemistä. Lisäksi hankkeessa otetaan huomioon COVID-19-pandemian vaikutukset muuttoliikkeeseen ja kiinnostukseen maaseutualueita kohtaan. Hankkeessa pyritään laajaan sidosryhmäyhteistyöhön muun muassa maakuntaliittojen, hyvinvointialueiden, kuntien, kylien ja maaseudun asukkain kanssa. (Maaseudunpolitiikka, 2023.)

Työn ja yrittäjyyden uudet mahdollisuudet maaseudulla- verkostohanke (TUUMA) keskittyy toimillaan uuden työn ja yrittäjyyden mahdollisuuksien vahvistamiseen maaseutualueilla osana kestävyys siirtymää. Verkosto paneutuu maaseudun osaamisen vahvistamisen keinoihin ja toimintaympäristön kehittämiseen. Tavoitteena on lisätä maaseudun elinvoimaisuutta, työllisyyttä ja yritysten kilpailukykyä. Verkoston toiminnalla turvataan työvoima- ja elinkeinopalveluiden saatavuutta, parannetaan jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja edistetään

paikkariippumattoman työn yleistymistä maaseutualueilla. Lisäksi verkosto edistää kestäviä ratkaisuja erityisesti bio- ja kiertotaloudessa, ruokajärjestelmässä, liikennejärjestelmässä ja fossiilittomassa hajautetussa energiantuotannossa. TUUMA-verkosto toimii osana maaseutupolitiikan neuvostoa (MANE) ja verkostohankkeen toteuttavat yhteistyössä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Turun yliopiston Brahea-keskus, Vaasan yliopiston tutkimusalusta InnoLab sekä Aisapari ry. (Vaasan yliopisto 2022.)

Maatalousyrittäjien työura muutoksessa- hankkeessa vahvistettiin eteläsavolaisten maatalousyrittäjien voimavaroja ja hyvinvointia erilaisissa elämään ja työuraan liittyvissä asioissa. Toimenpiteet sekä toimintatavat voimavarojen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi suunniteltiin sekä toteutettiin asiakaslähtöisesti. Hankkeen myötä maatalousyrittäjien hyvinvointi kohentui ja he saivat paremman käsityksen oman yrityksensä nykytilasta. Hankkeen aikana myös havaittiin, että palveluohjaus, palveluiden asiakaslähtöisyys sekä maksuttomuus lisäävät palveluiden käyttöä. (ProAgria 2022)

Vuonna 2021 kerätyn yrittäjägallupin mukaan yrittäjien jaksaminen ei ole palautunut koronakriisin alusta. Pienet työnantajayrittäjät ovat uupuneimpia ja mitä pienempi yritys on, sitä suurempi vaikutus yrittäjän jaksamisella on. Monet jaksamisen ääri rajoilla olevat yrittäjät eivät hae apua, vaikka turvaverkkoja olisikin tarjolla. Yrittäjien turvaverkkoon kuuluvat tärkeimpänä oma puoliso, toiset yrittäjät sekä ystävät. Stressiä yrittäjille aiheuttivat tutkimuksen tekohetkellä koronapandemia, kiire sekä tulospainet. Työterveyshuoltopalvelut ovat käytössä vain noin 58 % yrittäjistä. Yrittäjistä noin 70 % on yksinyrittäjiä ja heistä vain noin 26 % on käytössään työterveyshuoltopalvelut. (STT 2021.)

10 Opinnäytetyön toteutus

Tämän opinnäytetyön työelämä kumppanina toimi Maaseudun tukihenkilöverkko ja sen tarkoituksena oli selvittää maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammatinharjoittajien kokemusta omasta hyvinvoinnistaan sekä heidän palvelutarpeistaan.

Tavoitteena oli tuottaa Maaseudun tukihenkilöverkolle lisää tietoa heidän toimintansa kehittämiseksi. Opinnäytetyön tutkimuskysymys oli: Kuinka maatalousyrittäjät, yrittäjät ja ammatinharjoittajat kokevat oman hyvinvointinsa sekä millaisia palvelutarpeita heillä on?

Nojaudumme teoreettisesti tässä opinnäytetyössä Niemelän holistiseen ja systemaattiseen ihmiskäsitysanalyysiin. Keskeisenä ajatuksena tässä ihmiskäsityksessä ollessa sen, että ihmisen erilaiset olemisen puolet ovat keskinäisriippuvaisia eikä ihmisen erilaisia puolia voi olla ilman toisiaan eikä tätä kokonaisuutta voi paloitella osiin, vaan ne kaikki yhdessä muodostavat yhden kokonaisuuden (Niemelä 2014, 11).

Tutkimusmateriaalina on käytetty Kantar Publicin valtakunnallisesta Forum-internetpaneelissa 18.4.-26.4.2022 maaseudun asukailta kerätyn kyselyn aineistoa. Kyselyn kesto oli noin 10 minuuttia ja kysymykset on suunniteltu Maaseudun tukihenkilöverkon ja Kantarin yhteistyönä. Kyselylomake on tämän opinnäytetyön liitteenä (liite 1). Tutkimuksen kohderyhmänä on maaseudulla asuvat 18-vuotta täyttäneet suomalaiset ja tutkimusaineisto on väestöedustava iän, vastaajien sukupuolen ja asuinalueen mukaan. (Kantar Public 2023.)

Kyselylomake on tavallisin aineiston keräämisen tapa, kun puhutaan määrällisestä tutkimusmenetelmästä. Kysely onkin survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Survey-tutkimuksessa aineistoa kerätään standardoidusti, ja kohdehenkilöt edustavat tiettyä perusjoukkoa. Standardoituus tarkoittaa sitä, että asiat kysytään täsmälleen samalla tavalla kaikilta vastaajilta. Etuna kyselytutkimuksessa on se, että sillä saadaan kerättyä laaja tutkimusaineisto. (Hirsjärvi ym. 2009, 193-195.)

Kantar ja Maaseudun Tukihenkilöverkon yhteistyössä laatima kysely (liite 1) koostui yhteensä 31 kysymyksestä. Näistä kysymyksistä 17 oli suljettuja kysymyksiä, kahdeksan sekamuotoista kysymystä ja kuusi avointa kysymystä. Tutkimus kohdennettiin niihin vastaajiin, joiden asuinpaikka oli maaseutumainen. Kyselyn kohdentumista heille rajattiin sillä, että kyselyn pääsi suorittamaan loppuun, mikäli aloituksessa vastasi asuinpaikkansa olevan maaseutumainen. Lisäksi tutkimuksen taustatiedoiksi otettiin Forum-internetpanelista vastaajakohtaiset taustatiedot.

10.1 Käsiteltävä tutkimusaineisto

Käsitlemme tässä opinnäytetyössä maatalousyrittäjäksi, yrittäjäksi tai ammatinharjoittajaksi työmarkkina asemaltaan olevia vastaajia. Tarkoituksena on selvittää maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammatinharjoittajien kokemusta omasta hyvinvoinnista sekä heidän palvelutarpeistansa. Kysely toteutettiin Kantar Publicin toimesta huhtikuussa 2022 ja vastausaika kyselyyn oli kahdeksan vuorokautta. Kyselyn alun perin 31 kysymyksestä valikoitu tähän opinnäytetyöhön käsiteltäväksi yhteensä 10 kysymystä.

Käsiteltävistä 10 kysymyksestä neljä on suljettua kysymystä kysymysnumeroilla (Q020, Q026, Q029, Q030). Nämä kysymykset käsittelevät palveluiden käyttöä, palveluiden tarvetta, tunteita koskien ilmastonmuutosta sekä huolestuttavia asioita. Kolme sekamuotoista kysymystä on kysymysnumeroilla (Q018, Q019 ja Q021). Kysymykset käsittelevät käytettävissä olevia palveluita, yhdistysten sekä järjestöjen tuottamien palveluiden tarvetta sekä sitä millä tavoin toteutettuja palveluita käytäisi mieluiten. Lomakkeen kolme avointa kysymystä kysymysnumeroilla (Q027, Q028, Q031) kysyvät vastaajilta muiden kuin kysymyslomakkeella esitettyjen muiden palveluiden tarvetta, ilmastonmuutoksen vaikutusta omaan elämään sekä tulevaisuuden mukanaan tuomia mahdollisuuksia maaseudulle ja sen asukkaille.

Taustakysymyksistä käsittelemme kysymysnumerot (Q002, Q003, Q004, Q005, Q006) jotka koskevat vastaajien asuinpaikkaa, maaseudun jaottelua, asemaa työmarkkinoilla, ajokorttia sekä auton käyttöä. Lisäksi käsittelemme vastaajakohtaiset taustatiedot: Sukupuoli, ikä, identiteetti/tuntee itsensä, asuinpaikka, tilastollinen kuntaryhmitys, maakunta, koulutus, asunnon tyyppi, ammattiasema, asema työmarkkinoilla, talouden brutto-vuositulot, talouden tilanne ja onko perheelläsi maatila.

10.2 Menetelmälliset valinnat

Analysoimme tässä opinnäytetyössä aineistoa sekä määrällisesti että laadullisesti ja käytimme Niemelän teoriaa taustalla saadaksemme vastauksia tutkimuskysymykseen: Kuinka maatalousyrittäjät, yrittäjät ja ammatinharjoittajat kokevat oman hyvinvointinsa sekä millaisia palvelutarpeita heillä on?

Käsittelimme määrällistä aineistoa erillään laadullisesta aineistosta siihen asti, kunnes saimme määrällisen aineiston tulokset valmiiksi. Tämän jälkeen irrotimme avoimiin ja sekamuotoisiin kysymyksiin tulleet maatalousyrittäjien (N=24) sekä yrittäjien ja ammatinharjoittajien (N=56) sanalliset vastaukset kaikkien kyselyyn vastanneiden (N=1005) joukosta. Määrällisten kysymysten osalta käsittelemme vastauksia SPSS-ohjelmistolla sekä teimme niistä Excel-taulukkoita. Laadulliset vastaukset analysoitiin teemoittelun ja abduktiivisen päättelyn keinoin. Sidoimme nämä vastaukset sopivilta osin määrällisen aineiston kysymyksiin.

Mixed methods peruseriaatteen mukaan yhdistämällä aineistonkäsittelyssä sekä laadullinen että määrällinen tutkimus luodaan parempaa ymmärrystä tutkimusongelmiin kuin käyttämällä vain toista tutkimusta yksinään. Yhdessä tutkimuksessa toteutettuna mixed methods periaatetta voidaan toteuttaa esimerkiksi niin, että laadullinen ja määrällinen tutkimus ovat tutkimuksessa muuten erillään, mutta tuloksia tarkastellessa ne yhdistetään toisiinsa tai ne voivat myös osioittain täydentää toisiaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78-80.)

Tutkimusaineiston määrällinen analyysi pohjautuu tutkimusaineiston tulkitsemiseen sekä kuvaamiseen numeroiden ja tilastojen avulla. Näiden avulla pyritään selittämään jonkin asian syy-seuraussuhteita laskennallisin sekä tilastollisin menetelmin. (Jyväskylän Yliopisto 2021.) Tärkeää mittaamisessa on se, että mittari mittaa juuri asiaankuuluvaa asiaa (validiteetti). Määrällisen tutkimuksen kysymyksistä asian tekee haasteelliseksi se, että vastaajat eivät välttämättä ajattele kysymyksistä samalla tavoin kuin kysymyksen suunnittelija. (Kananen 2015, 227.)

Laadullinen tutkimus on kokemuseräistä ja se tarkastelee sekä argumentoi tutkimusaineistoa kokemuseräisen analyysin avulla (Tuomi & Sarajärvi 2018, 27). Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella ihmisten merkitysten maailmaa ja tavoittaa heidän kokemuksensa sekä kuvauksensa koetusta todellisuudesta (Vilka 2021, 118-119).

Määrällisessä tutkimusmenetelmässä kysymyslomake on tavallisin aineiston keräystapa. Kysely on tällöin vakioitu eli kaikilta kysymyksiin vastanneilta kysytään sama asiasisältö täsmälleen samalla tavalla. Vastaaaja lukee kysymyslomakkeen itse ja vastaa siihen kirjallisesti. Etunä tässä on se, että vastaaaja jää aina tuntemattomaksi. (Vilka 2012, 94.)

Kysymyslomakkeella olevia kysymysmuotoja on monenlaisia. Kysymysmuoto ja vastausvaihtoehdot ovat suljetuissa kysymyksissä ennalta vakioitu. Avoimiin kysymyksiin vastaaaja voi kirjoittaa sanallisen vastauksensa vapaasti ilman vastausvaihtoehtoja. Sekamuotoisissa kysymyksissä osa kysymyksistä on avoimia ja osa vastausvaihtoehdoista on vakioitu (Vilka 2021, 108).

Mikäli tutkimuskohteena on luonnollinen ryhmä, on ryväsotanta toimiva otantamenetelmä. Valituille ryppäille voidaan tehdä tavoitteista riippuen kokonaistutkimus (Vilka 2012, 100). Useamman perusjoukon alkion muodostama ryhmä tarkoittaa ryvästä. Perusjoukko jaetaan yksiasteisessa ryväsotannassa ryväksiin, ryväksistä poimitaan otos ja kaikki alkiot valituista ryväksistä tutkitaan (Kananen 2015, 275-276).

Ryväsotannan avulla selvitimme alun perin kyselyyn vastanneiden (N=1005) joukosta ne vastaajat, jotka olivat vastanneet asemansa työmarkkinoilla olevan maatalousyrittäjä (N=24) ja yrittäjä tai ammatinharjoittaja (N=56). Käsittelimme näiden vastaajien antamat tiedot SPSS-ohjelmalla sekä Excel-ohjelmalla tehden niistä käsittelyä sekä analysointia helpottavia kuvioita sekä taulukoita. Tarkastelimme näiden kahden vastaajajoukon prosentuaalisia vastauksia rinnakkain, verraten niitä toisiinsa eri kysymysten kohdalla.

Teoriasidonnainen analyysi tarkoittaa sitä, että valittu taustateoria suuntaa aineiston keräämistä. Kyselyn aineistosta nousevia vastaajien vastauksia peilataan kaiken aikaa vuoropuhelussa teorian kanssa niin, että ne edistävät yhdessä tekijän ymmärrystä sekä hänen muodostamaa tulkintaa aineistosta (Vilka 2021, 159). Teoriasidonnaisessa tutkimuksessa aineiston analyysi ei perustu teoriaan, mutta havaittavissa on kuitenkin kytkennät siihen. Tällöin aineistosta tehdyille huomioille etsitään vahvistusta ja tukea teoriasta. Aineiston teoriasidonnaista lähestymistapaa voidaan kutsua myös abduktiiviseksi päättelyksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Yksi yleisimmin käytetty menetelmä laadullisen aineiston analysoinnissa on teemoittelu (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 224). Tuomi & Sarajärvi (2018, 105-107) kuvaavat teemoittelua prosessina, joka muistuttaa aineiston luokittelua, missä aineisto jaetaan erilaisiin aihepiireihin. Teemoittelun avulla tarkastellaan tiettyjen teemojen esiintymistä kerätystä aineistosta ja tutkitaan, miten aineistossa ilmenee näkemyksiä näistä teemoista. Päämääränä on tunnistaa aineistosta ne näkemykset, jotka liittyvät tiettyyn teemaan.

Tutkimusaineistoon koskien kyselylomaketta tai sen sisältöä emme päässeet tätä opinnäytetyötä tehdessä vaikuttamaan. Kyselyn kysymykset oli suunniteltu Maaseudun

tukihenkilöverkon sekä Kantar Oy:n yhteistyönä. Kyselyyn pääsivät vastaamaan ne vastaajat, jotka vastasivat asuinalueensa olevan maaseutumainen, näin muodostui tutkimuksen perusjoukko (N=1005).

10.3 Laadullisen aineiston teemoittelu

Taulukko 3: Esimerkki teemoittelusta ja otsikoinnista

Suora lainaus	Teemat	Otsikot
Se pakottaa miettimään omia valintoja.	Ilmastonmuutos Elämäntapamuutos	Elämäntapamuutos ja vastuullisuus
Vaikuttaa henkisesti, kun maaseutua ja maa- ja metsätalousyrittäjiä syyllistetään ilmastonmuutoksesta. Aina ei jaksa olla ylpeä ammatistaan.	Tunteet Ilmastonmuutos	Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset
Tietoisuus ilmastonmuutoksen vaikutuksista saanut hankkimaan kaasuauton ja aurinkopaneelit sekä vähentämään lihansyöntiä huomattavasti.	Tunteet Ilmastonmuutos	Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset
Maksamme tulevaisuudessa näistä mielenterveyspalveluina yms., kun ihmisillä ei ole enää varaa liikkua ja nähdä toisiaan.	Liikkuminen Sosiaaliset suhteet	Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset
Olen tähänkin asti kierrättänyt, mutta nyt vielä enemmän koetan kierrättää kaikkia asioita ja välttää turhia ostoja. Muovin kierrätyksen	Ilmastonmuutos Elämäntapamuutos	Elämäntapamuutos ja vastuullisuus

aloitin vasta hiljattain ilmastomuutoksen johdosta.		
Liikkuminen on tullut erittäin kalliiksi. Varsinainen ilmastomuutos ei muuten vaikuta maaseutu ympäristöön merkittävästi.	Liikkuminen Ilmastomuutos	Liikkumisen vaikeus ja kustannusten nousu
Liikkuminen on tullut erittäin kalliiksi. Varsinainen ilmastomuutos ei muuten vaikuta maaseutu ympäristöön merkittävästi.	Liikkuminen Ilmastomuutos	Liikkumisen vaikeus ja kustannusten nousu

Taulukko 4: Esimerkki teemoittelusta ja otsikoinnista

Suora lainaus	Teemoittelu	Otsikointi
Luonto, eränkäynti, rauha, harrastukset. Etätyö voi olla gamechanger.	Luonnonläheisyys Etätyö	Maaseudun elinvoimaisuus ja palvelut
Rauhaa, puhdasta luontoa ja vettä, turvallisuutta - nämä kaikki tuovat jo nyt pieniä määriä ihmisiä ulkomailtakin syrjäseuduille. Mutta ilman palveluja he eivät jää, vaan muuttavat maaseudulle lähelle suurempia kaupunkeja.	Luonnonläheisyys Palvelut ja palvelutarpeet	Maaseudun elinvoimaisuus ja palvelut
Jätetään oman onnensa nojaan.	Politiikka	Poliittinen päätöksenteko
...Joskus hirvittää, miten täällä pystyy tulemaan toimeen, jos kaikki esitetyt rajoitukset esim. metsän	Politiikka	Poliittinen päätöksenteko

käytön suhteen tulevat voimaan.		
Uskon vihreän siirtymän tarjoavan mahdollisuuksia maaseudun elinvoimaisuuden lisäämiseksi. Väljemmän asumisen tuoma asuinviihtyvyyden lisääntyminen kiinnostaa ihmisiä etätöiden yleistyessä - varsinkin suurempien kaupunkien ja kasvukeskusten läheisyydessä.	Ilmastonmuutos Palvelut ja palvelutarve Luonnonläheisyys Etätö	Maaseudun elinvoimaisuus ja palvelut
Asenne kysymys. Käsitteeksi mukaan on paljon ihmisiä, jotka haluaisivat muuttaa maaseudulle asumaan, pois kaupunkien hälinästä. Omalla tontilla voi kasvattaa puutarhan tuotteita, lapset voi käydä pienemmässä kouluyksikössä, eläminen on vapaampaa. Mikä myös on tärkeää, lapset voivat osallistua pieniin askareihin, on kehitettävää tekemistä, kokea itsensä tarpeelliseksi.	Luonnonläheisyys Palvelut ja palvelutarve	Maaseudun vetovoima ja elämänlaatu

Kysymyslomakkeen kysymyksistä neljä sekamuotoista kysymystä kysymysnumeroilla Q018, Q019, Q021, Q026 sekä kolme avointa kysymystä kysymysnumeroilla Q027, Q028, Q031 ovat laadullista aineistoa sisältäviä kysymyksiä. Näistä kolmeen sekamuotoiseen kysymykseen ei tullut maatalousyrittäjien eikä yrittäjien ja ammatinharjoittajien osalta vastauksia.

Eroittelimme ja analysoimme avoimeen kysymykseen kysymysnumerolla Q028 tulleet vastaukset ja sidoimme vastaukset yhteen määrällisen aineiston kysymykseen numerolla Q029. Teimme yhdistämisen siitä syystä, että kysymysnumero Q029 käsitteli samaa aihetta kuin

kysymysnumero Q028 eli ilmastonmuutosta. Kysymys numero Q031 käsitteli mahdollisuuksia, joita tulevaisuus tuo maaseudulle ja sen asukkaille.

11 Opinnäytetyön tulokset

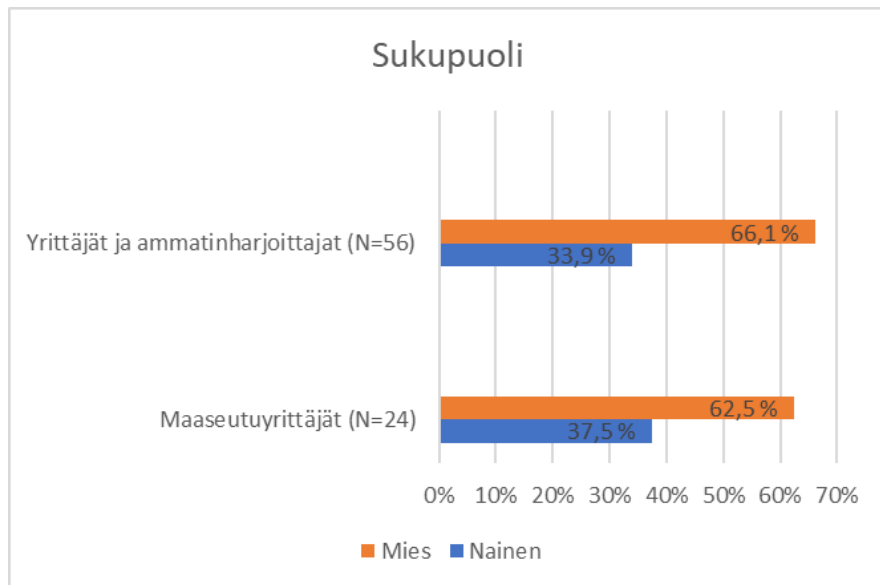
Tutkimuksen kohderyhmä poimittiin valtakunnallisesta Forum-internetpaneelistä. Niistä vastaajista, jotka vastasivat asuinalueensa olevan maaseutumainen. Tulosten luottamusväli kokonaisvastaaja joukon osalta (N=1005) on +- 3,1 %-yksikköä 50 % tulostasolla. Koko aineiston (N=1005) tasolla maatalousyrittäjistä tutkimukseen vastasi yhteensä 24 maatalousyrittäjää (2,4 %) ja 56 yrittäjää tai ammatinharjoittajaa (5,6 %). Tutkimuksen yleistettävyyden osalta otos kohderyhmästä on hyvin pieni.

Tuloksissa käymme läpi maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammatinharjoittajien antamat vastaukset kysymyksiin: taustatiedot, käytettävissä olevat palvelut, palvelutarve maaseudulla, ilmastonmuutokseen liittyvät tunteet, huolestuttavat asiat sekä mahdollisuudet, joita tulevaisuus tuo maaseudulle ja sen asukkaille.

11.1 Vastaajien taustatiedot

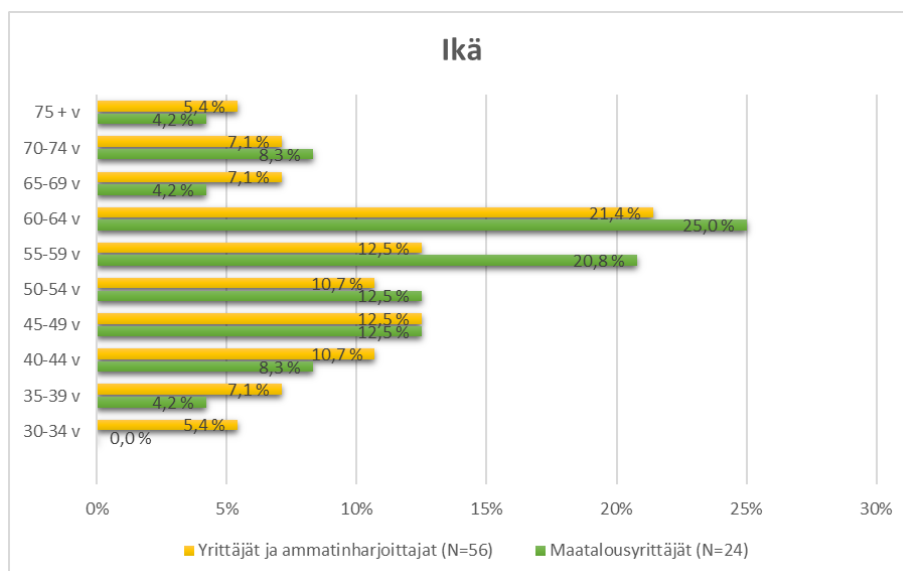
Kyselyyn vastanneista maatalousyrittäjistä (N=24) oli naisia 37,5 % ja miehiä 62,5 %. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) miehiä oli 66,1 % ja naisia 33,9 %. (kuvio 3)

Kuvio 3: Sukupuoli

Kummassakin ammattiryhmässä suurin osa vastaajista oli iältään 60-64-vuotiaita. Maatalousyrittäjistä (N=24) ei yksikään vastaajista kuulunut ikäluokkaan 30-34 vuotta. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) taas 5,4 % kuului ikäluokkaan 30-34 vuotta. (kuvio 4)

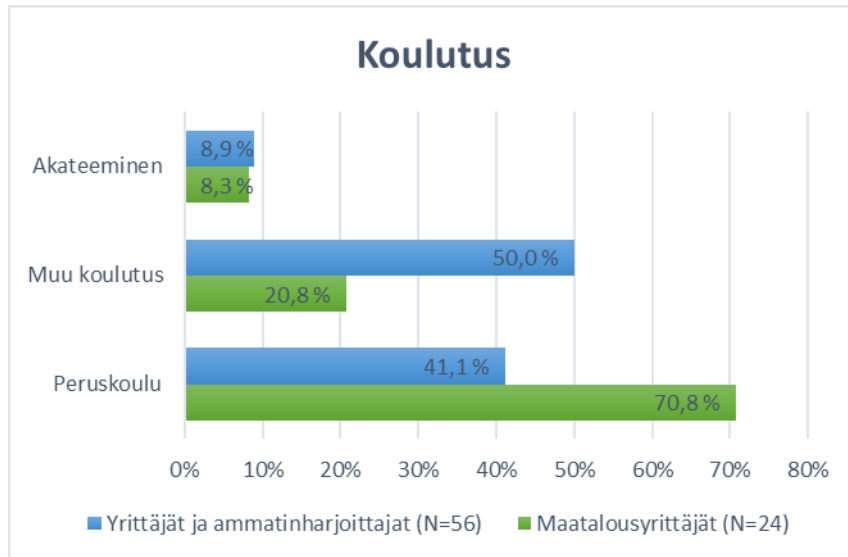
Kuvio 4: Ikä

Maatalousyrittäjistä (N=24) lähes kolmannes ilmoitti korkeimmaksi koulutusasteeksi peruskoulun, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) puolet ilmoitti koulutusasteekseen

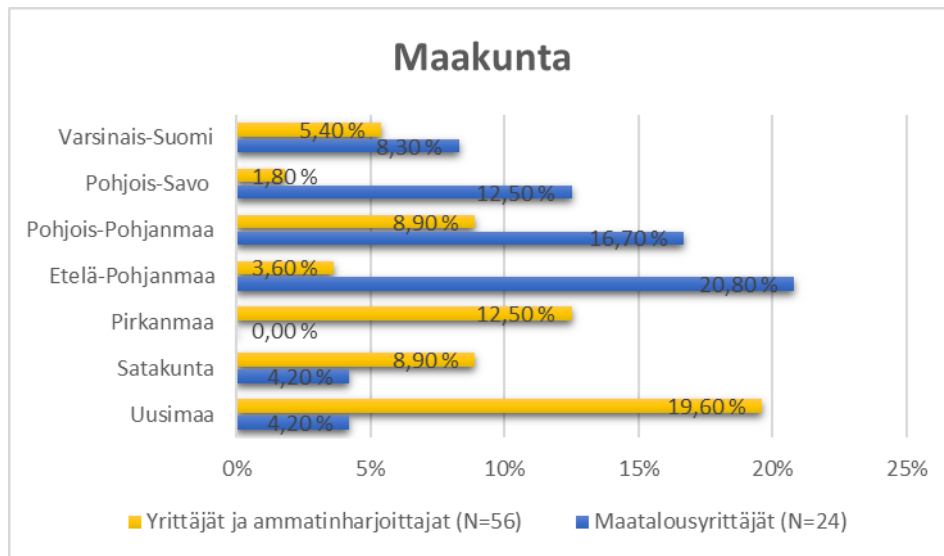
muu koulutus. Maatalousyrittäjistä (N=24) 8,3 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 8,9 % on käynyt akateemisen koulutuksen. (kuvio 5)

Kuvio 5: Koulutusaste

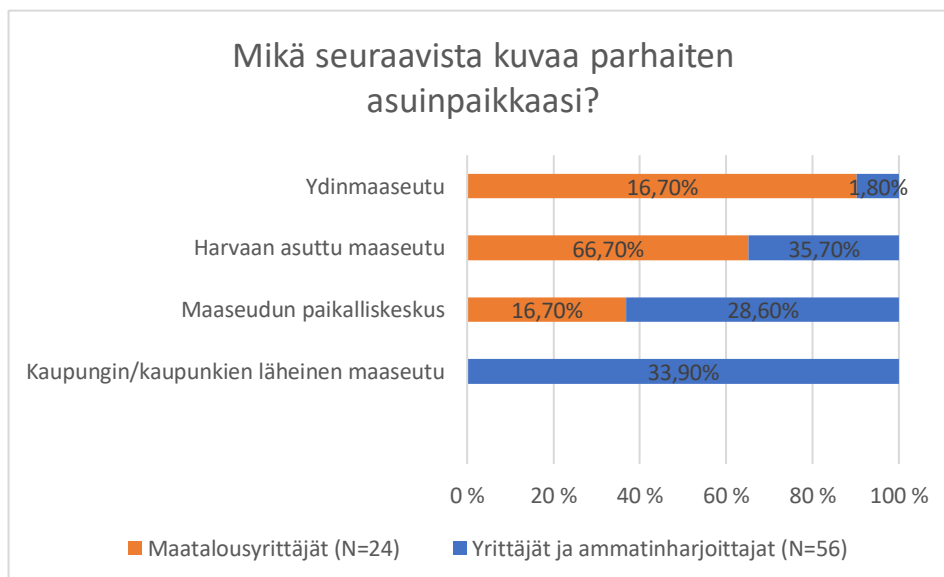
Kyselyyn vastanneet jakoutuivat suhteellisen tasaisesti ympäri Suomea. Maatalousyrittäjistä (N=24) eniten vastaajia oli Etelä-Pohjanmaalta 20,8 %, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) eniten vastaajia oli Uudeltamaalta 19,6 %. Maatalousyrittäjistä (N=24) ei yksikään sijoittunut Pirkanmaan alueelle, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 12,5 % sijoittui Pirkanmaan alueelle. (kuvio 6)

Kuvio 6: Maakunta

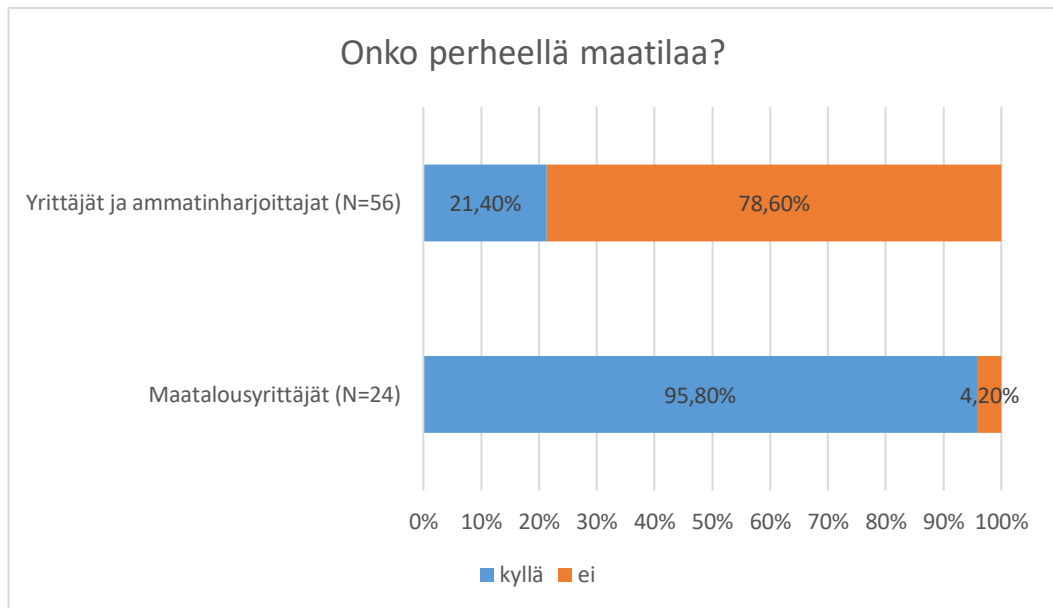
Maatalousyrittäjistä (N=24) 66,7 % oli määritellyt asuinpaikakseen harvaan asutun maaseudun ja 16,7 % ydinmaaseudun. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 33,9 % asuinpaikka oli kaupunki/kaupunkien läheinen maaseutu ja 35,7 % harvaan asuttu maaseutu. (kuvio 7)

Kuvio 7: Asuinpaikka

Maatalousyrittäjistä (N=24) 95,8 % on vastannut perheellään olevan maatalo. Kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N= 56) 21,4 % on vastannut perheellään olevan maatalo. (kuvio 8)

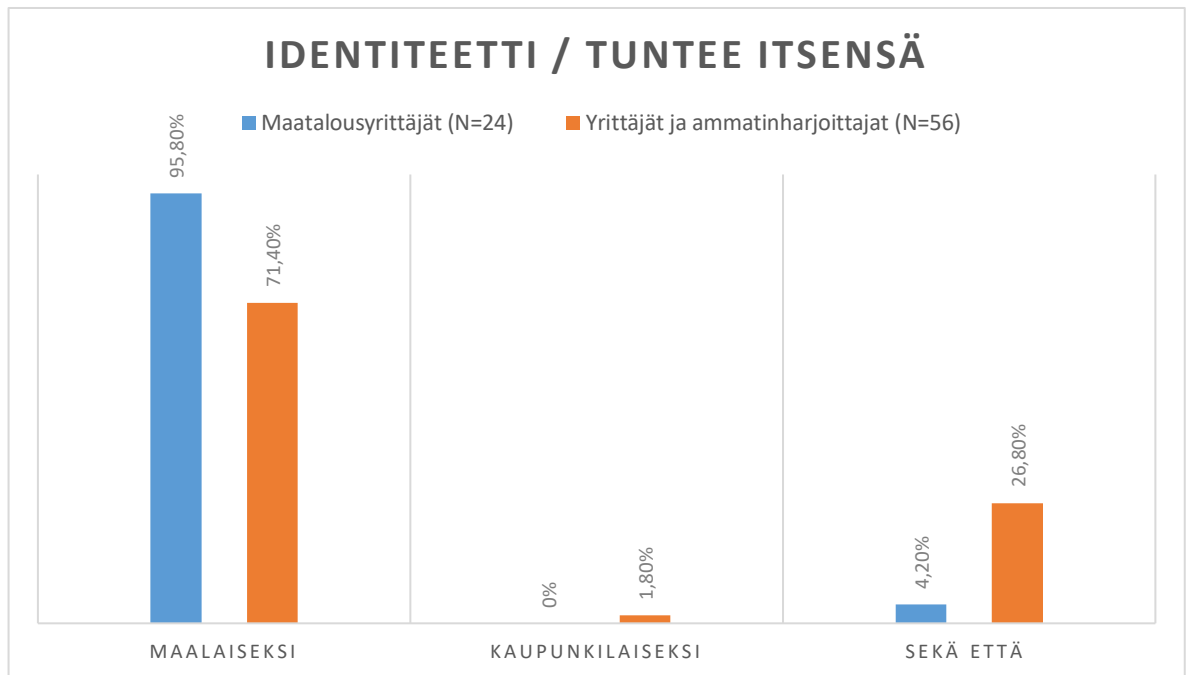
Kuvio 8: Onko perheellä maatilaa?

Maatalousyrittäjistä (N=24) 95,8 % tuntee itsensä maalaiseksi, kun taas 4,2 % tuntee itsensä maalaiseksi, kuin myös kaupunkilaiseksi. Maatalousyrittäjistä (N=24) ei kukaan kokenut itseään kaupunkilaiseksi. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 21,4 % tuntee itsensä maalaiseksi, 1,8 % kaupunkilaiseksi ja 76,8 % tuntee itsensä maalaiseksi sekä kaupunkilaiseksi. (kuvio 9)

Tämä tieto osoittaa, että maatalousyrittäjillä on vahvempi identiteetti maalaisina, kun taas yrittäjien ja ammatinharjoittajien keskuudessa maaseutu- ja kaupunki-identiteettien sekoitus on yleisempää.

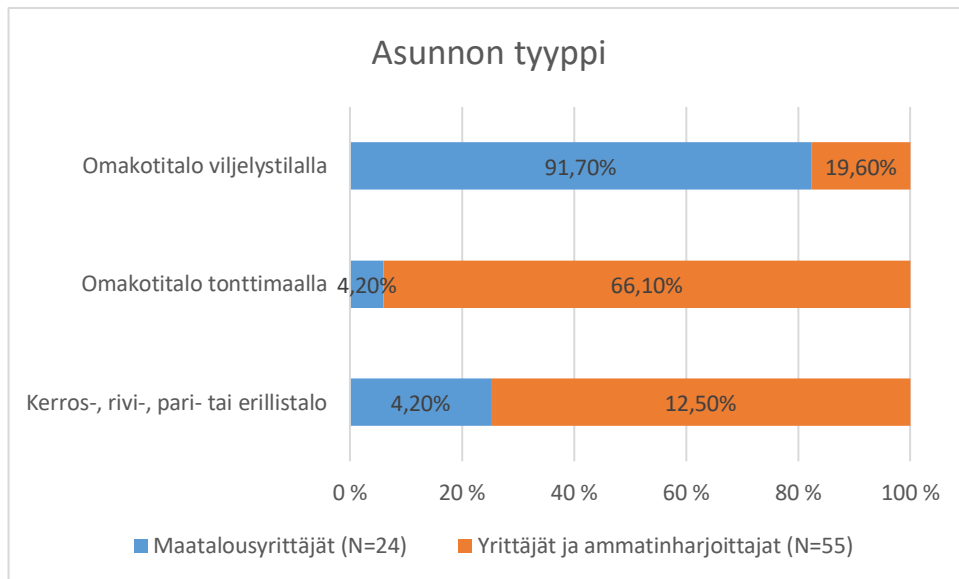
Kuvio 9: Identiteetti/ tuntee itsensä

Maatalousyrittäjistä (N=24) 91,7 % määrittelee asunnon tyypiksi omakotitalon viljelystilalla, yrittäjistä ja ammatinharjoittajista 19,6 %. 4,2 % maatalousyrittäjistä asuu omakotitalossa tonttimaalla, yrittäjistä vastaava luku on 66,1 %. Maatalousyrittäjistä 4,2 % asuu kerros-, rivi-, pari- tai erillistalossa, yrittäjistä ja ammatinharjoittajista 12,5 % (kuvio 10)

Tuloksista voidaan todeta, että maatalousyrittäjät asuvat useimmiten omakotitalossa viljelys-tiloillaan, kun taas yrittäjien ja ammatinharjoittajien joukossa omakotitaloissa tonttimailla asuminen on yleisempää.

Kuvio 10: Asunnon tyyppi

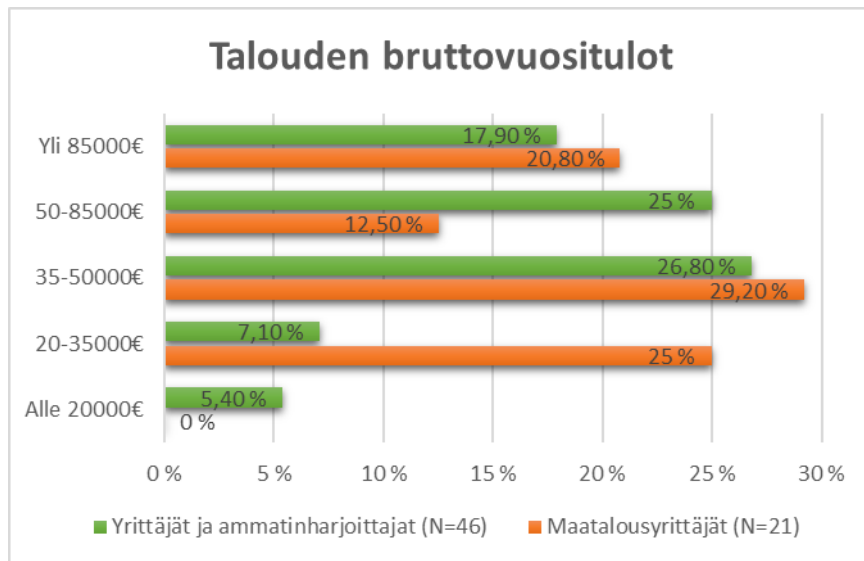

Maatalousyrittäjistä (N=21) suurin osa eli 29,2 % on vastannut talouden bruttovuositulojen olevan 35-50 000 €, kun taas alle 20 000 € bruttovuosituloihin ei kukaan maatalousyrittäjä kokenut kuuluvansa. Vastaaajista 20,8 % kertoo talouden bruttovuositulot olevan yli 85 000 €. (kuvio 11)

Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=46) suurin osa eli 26,8 % on vastannut talouden bruttovuositulojen olevan 35-50 000 €, kun taas alle 20 000 € bruttovuosituloihin koki kuuluvansa vastanneista 5,4 %. Yli 85 000 € bruttovuosituloihin kertoi kuuluvansa 17,9 %. (kuvio 11)

Maatalousyrittäjistä kolme jätti vastaamatta kysymykseen koskien talouden bruttovuosituloja, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista vastaavasti 10 jätti vastaamatta. Yli 85 000 € bruttovuositulojen ilmoittaneiden osuus oli molemmissa ryhmissä merkittävä, mutta hieman suurempi maatalousyrittäjien joukossa. (kuvio 11)

Kuvio 11: Talouden bruttovuositulot

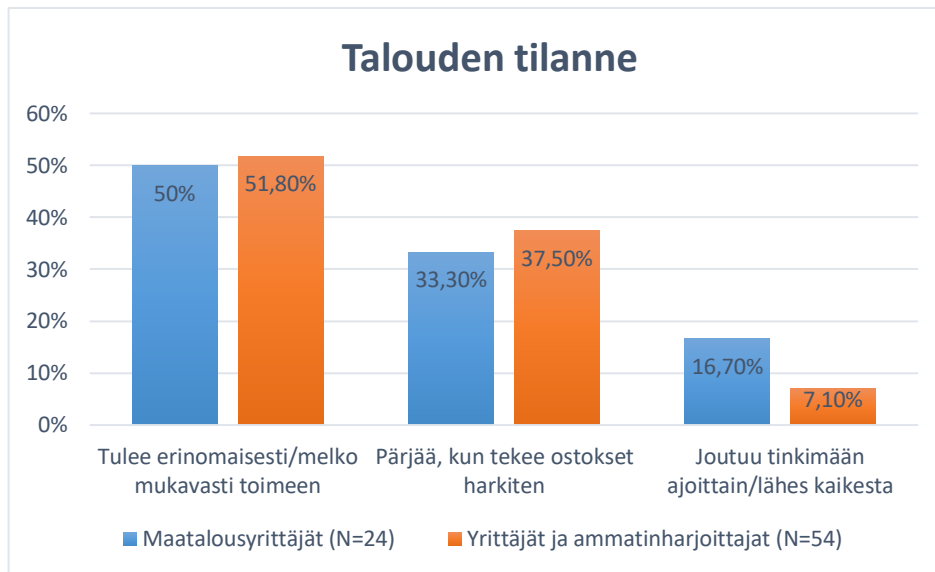

Maatalousyrittäjistä (N=24) puolet tulee erinomaisesti tai melko mukavasti taloudellisesti toimeen. Vastaaajista 33,3 % kokee pärjäävänsä, jos tekee ostokset harkiten ja 16,7 % vastan-neista joutuu tinkimään ajoittain tai lähes kaikesta. (kuvio 12)

Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=54) yli puolet tulee erinomaisesti tai melko mukavasti toimeen. Vastaaajista 37,5 % kokee pärjäävänsä, jos tekee ostokset harkiten ja 7,1 % joutuu tinkimään ajoittain tai lähes kaikesta. (kuvio 12)

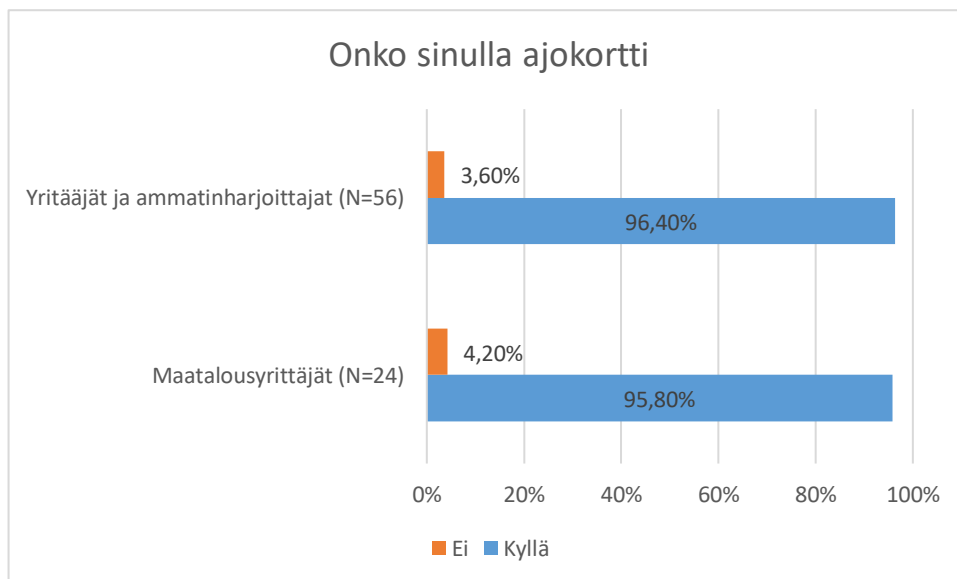
Tuloksista voidaan päätellä, että suurin osa molemmista ryhmistä kokee tulevansa taloudellisesti hyvin toimeen. Maatalousyrittäjien joukossa on hieman suurempi osuus niitä, jotka kokevat joutuvansa tinkimään taloudellisesti verrattuna yrittäjiin ja ammatinharjoittajiin.

Kuvio 12: Talouden tilanne

Maatalousyrittäjistä (N=24) 95,8 %, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 96,4 % on ajokortti (kuvio 13). Maatalousyrittäjien sekä yrittäjien ja ammatinharjoittajien keskuudessa enemmistöllä on ajokortti, koska se voi olla tarpeellinen osa heidän liiketoimintansa toteuttamista.

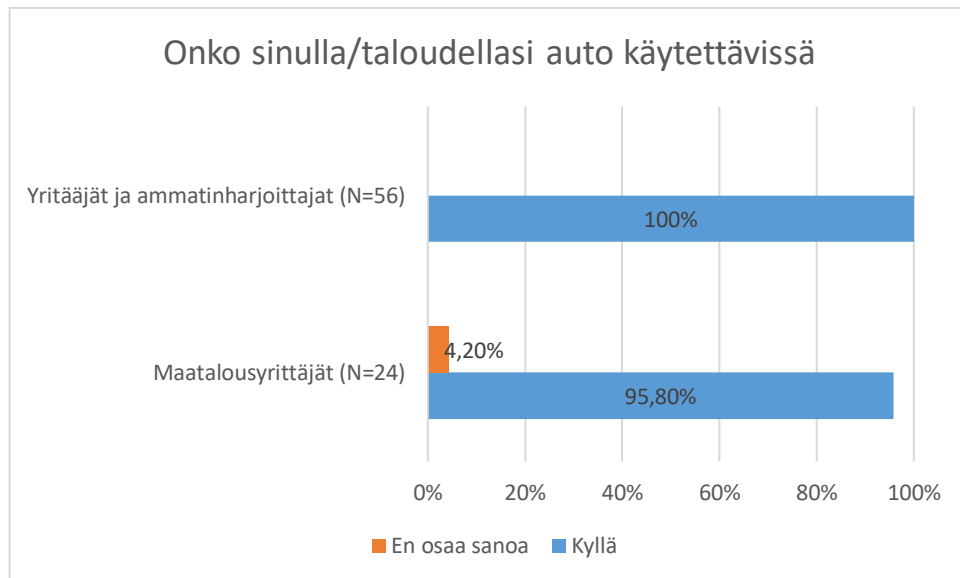
Kuvio 13: Ajokortti

Maatalousyrittäjistä (N=24) 95,8 % on auto käytettävissä, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) auto on käytettävissä kaikilla vastanneilla. (kuvio 14) Tulokset kertoo, että

liikkumisen tarve on yleisesti ottaen korkea sekä maatalousyrittäjien, että yrittäjien ja ammatinharjoittajien keskuudessa. Auton käyttö voi olla välttämätöntä liiketoiminnan harjoittamiseen tai maaseudulla asumisen tarpeisiin.

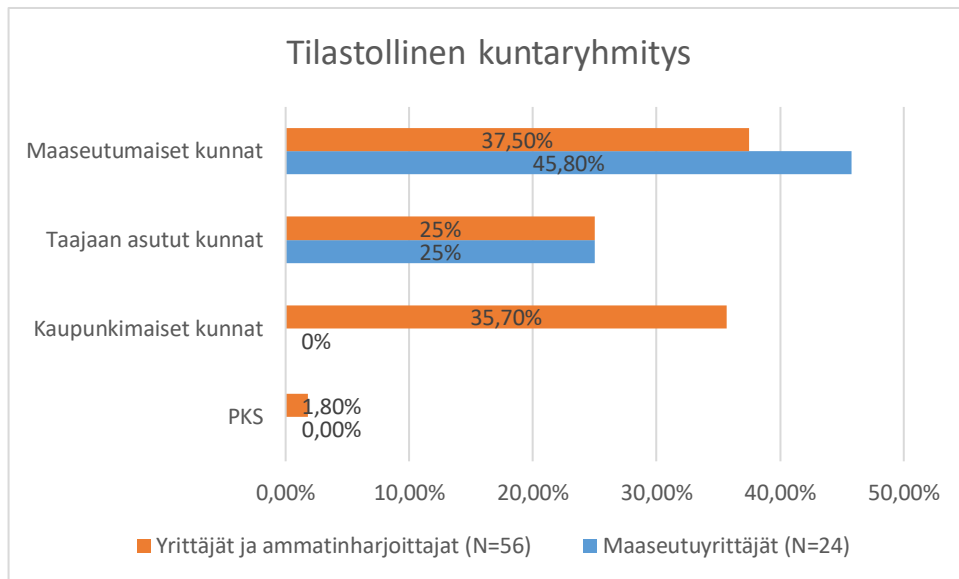
Kuvio 14: Onko sinulla/taloudellasi auto käytettävissä

Maatalousyrittäjistä (N=24) 45,8 % asuu maaseutumaisissa kunnissa ja 25 % taajaan asutuissa kunnissa. Vastajista ei kukaan asunut kaupunkimaisissa kunnissa tai pääkaupunkiseudulla. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 37,5 % asuu maaseutumaisissa kunnissa, 25 % taajaan asutuissa kunnissa, 35,7 % kaupunkimaisissa kunnissa ja 1,8 % pääkaupunkiseudulla. (kuvio 15)

Yrittäjien ja ammatinharjoittajien joukossa on monipuolisempi asuinpaikkojen jakautuminen verrattuna maatalousyrittäjiin. Tämä voi pohjautua erilaisiin liiketoiminta- ja työskentelymahdollisuuksiin eri alueilla.

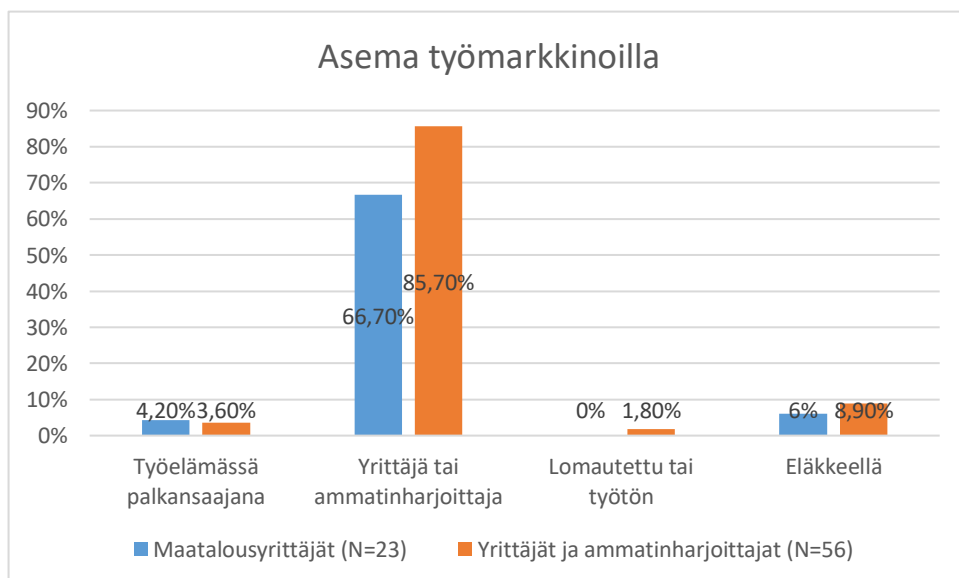
Kuvio 15: Tilastollinen kuntaryhmitys

Maatalousyrittäjistä (N=23) 66,7 % on tällä hetkellä yrittäjänä tai ammatinharjoittajana, 4,2 % työelämässä palkansaajana ja 6 % eläkkeellä. Vastaajista kukaan ei määritellyt asemaansa työmarkkinoilla työttömäksi tai lomautetuksi. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 85,7 % on määritellyt asemansa työmarkkinoilla yrittäjäksi tai ammatinharjoittajaksi. Vastaajista 3,6 % on työelämässä palkansaajana, 8,9 % eläkkeellä ja 1,8 % lomautettuna tai työttömänä. (kuvio 16)

Yrittäjillä ja ammatinharjoittajilla on monipuolisempi joukko työmarkkina-asemia kuin maatalousyrittäjillä. Maatalousyrittäjistä taas hieman suurempi osuus on eläkkeellä olevia.

Kuvio 16: Asema työmarkkinoilla

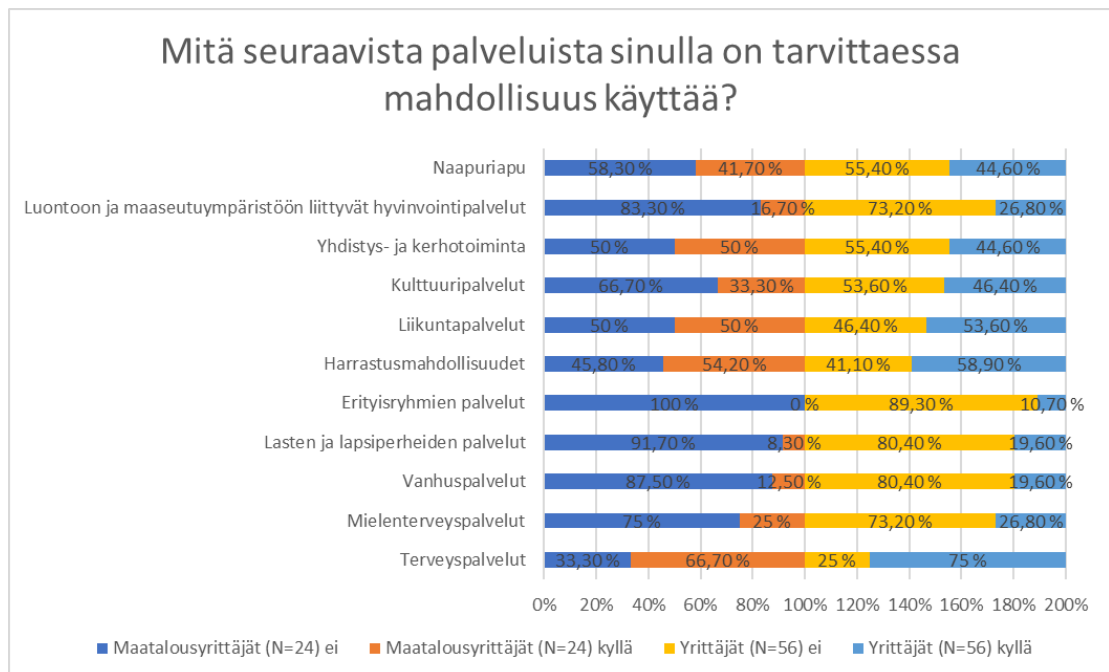
11.2 Käytettävissä olevat palvelut

Tutkimuksesta selviää, että maatalousyrittäjistä (N=24) 41,7 % on mahdollisuus hyödyntää naapuriapua, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 44,6 % on mahdollisuus käyttää naapuriapua. Maatalousyrittäjistä (N=24) yhdelläkään ei ole mahdollisuutta käyttää erityisryhmien palveluita, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 89,3 % ei ole mahdollisuutta käyttää erityisryhmien palveluita. (kuvio 17)

Maatalousyrittäjistä (N=24) 8,3 % on mahdollisuus lasten ja lapsiperhepalveluiden käyttöön, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 19,6 % on mahdollisuus lasten ja lapsiperhepalveluiden käyttämiseen. Maatalousyrittäjistä (N=24) 87,5 % ei ole mahdollisuutta vanhuspalveluiden käyttämiseen, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 80,4 % ei ole mahdollisuutta vanhuspalveluiden käyttämiseen. (kuvio 17)

Maatalousyrittäjistä (N=24) kolmella neljästä ei ole mahdollisuutta käyttää mielenterveyspalveluja, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) vastaavasti kokee 73,2 %. Maatalousyrittäjistä (N=24) 66,7 % on mahdollisuus terveystalveluiden käyttämiseen, yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) kolme neljästä kokee samoin. (kuvio 17)

Kuvio 17: Mitä seuraavista palveluista sinulla on tarvittaessa mahdollisuus käyttää?

Maatalousyrittäjistä (N=24) kolme neljästä on käyttänyt viimeisen kahden vuoden aikana julkisia palveluja. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) taas alle kolme neljästä on käyttänyt julkisia palveluja (kuvio 18).

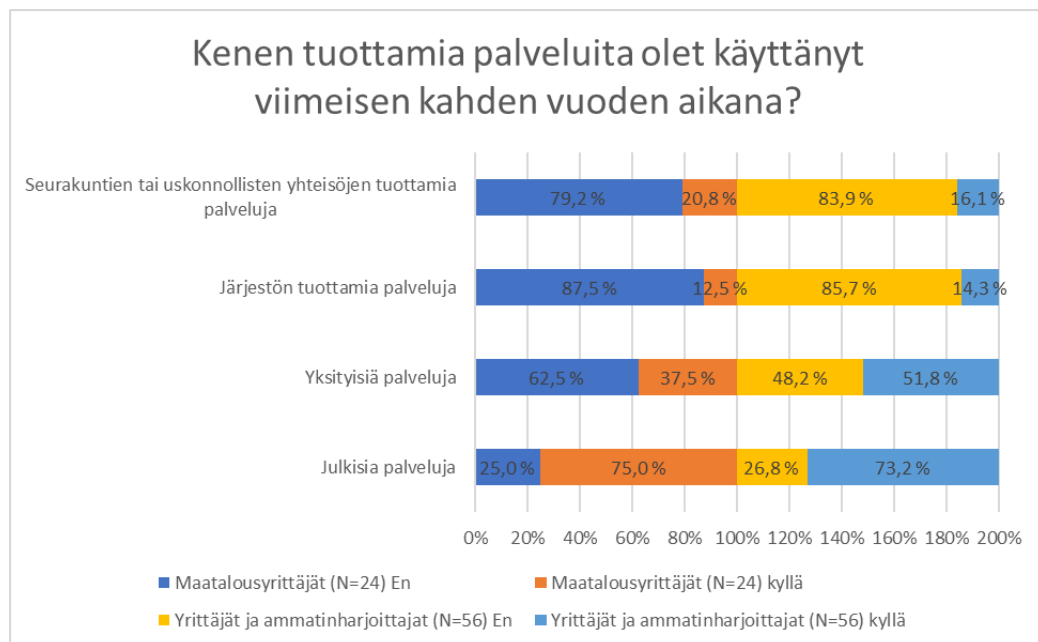
Maatalousyrittäjistä (N=24) reilu kolmannes on käyttänyt viimeisen kahden vuoden aikana yksityisiä palveluita. Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) taas reilu puolet on käyttänyt viimeisen kahden vuoden aikana yksityisiä palveluita (kuvio 18).

Maatalousyrittäjistä (N=24) 12,5 % on viimeisen kahden vuoden aikana käyttänyt järjestöjen tuottamia palveluita, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 14,3 % on viimeisen kahden vuoden aikana käyttänyt järjestöjen tuottamia palveluja (kuvio 18).

Maatalousyrittäjistä (N=24) reilu viidennes on viimeisen kahden vuoden aikana käyttänyt seurakuntien tai uskonnollisten yhteisöjen tuottamia palveluja, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) alle viidennes on viimeisen kahden vuoden aikana käyttänyt seurakuntien tai uskonnollisten yhteisöjen tuottamia palveluja (kuvio 18).

Yhteenvetona voidaan todeta, että molemmat ryhmät sekä maatalousyrittäjät, että yrittäjät ja ammatinharjoittajat käyttävät enemmän julkisia palveluita ja yksityisiä palveluita verrattuna järjestöjen ja seurakuntien tai uskonnollisten yhteisöjen tuottamiin palveluihin (kuvio 18).

Kuvio 18: Kenen tuottamia palveluita olet käyttänyt viimeisen kahden vuoden aikana?

11.3 Palvelutarve maaseudulla

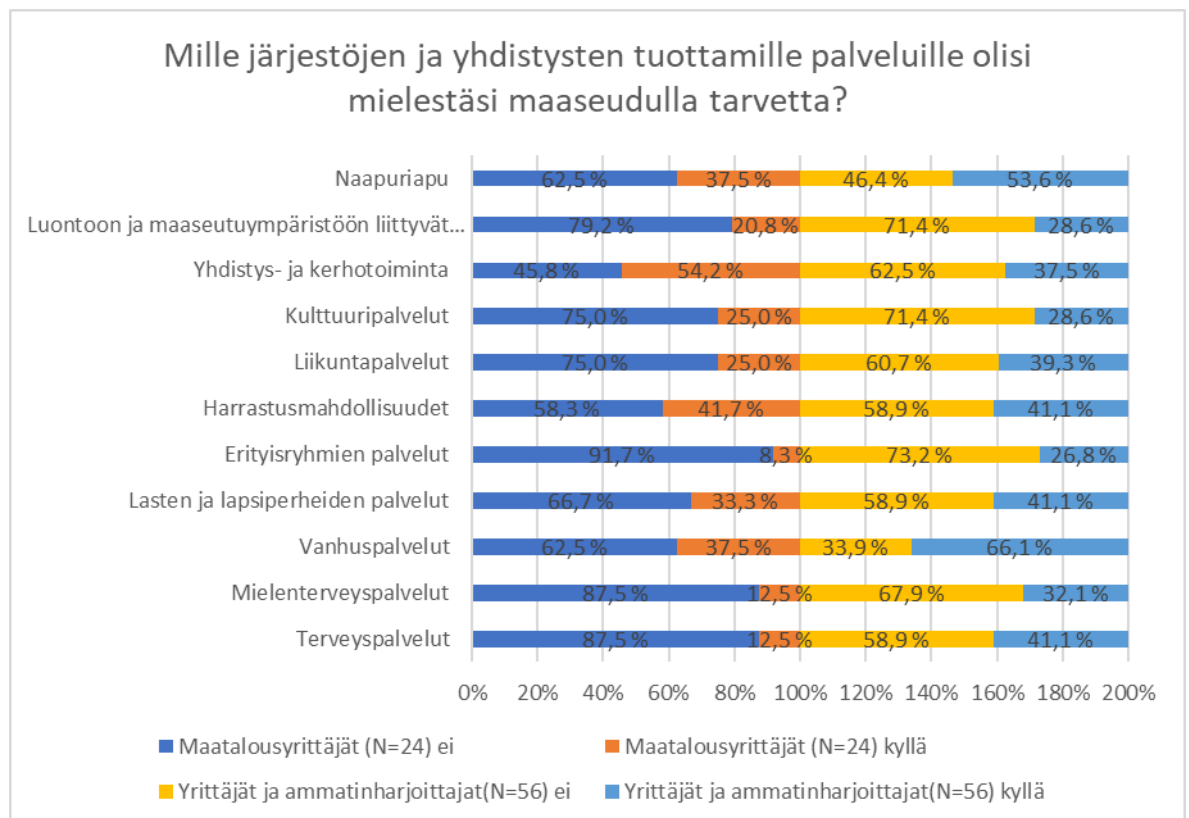
Maatalousyrittäjästä (N=24) 88 % ei koe tarvetta järjestöjen ja yhdistysten tuottamille mielenterveyspalveluille, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) vastaavasti kokee

67,9 %. Näin ollen yrittäjien ja ammatinharjoittajien keskuudessa tarve järjestöjen ja yhdistysten tuottamille mielenterveyspalveluille on yleisempää, kuin maatalousyrittäjien keskuudessa. (kuvio 19)

Maatalousyrittäjistä (N=24) 8 % kokee tarvetta järjestöjen ja yhdistysten tuottamille erityisryhmien palveluille, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 26,8 % kokee tarvetta erityisryhmien palveluille. Yrittäjillä ja ammatinharjoittajilla on suurempi tarve erityisryhmien palveluihin. (kuvio 19)

Maatalousyrittäjistä (N=24) 37,5 % katsoo, että vanhuspalveluille on tarvetta, vastaava luku yrittäjien ja ammatinharjoittajien (N=56) keskuudessa on 66,1 %. Yrittäjät ja ammatinharjoittajat näyttävät tarvitsevan vanhuspalveluita reilusti enemmän kuin maatalousyrittäjät, jotka eivät koe vanhuspalveluille niin suurta tarvetta. (kuvio 19)

Kuvio 19: Mille järjestöjen ja yhdistysten tuottamille palveluille olisi mielestäsi maaseudulla tarvetta?

Maatalousyrittäjistä (N=24) yksikään ei kokenut tarvetta mielenterveyspalveluille tällä hetkellä tai tulevaisuudessa. Sen sijaan 16,7 % harkitsi niiden tarpeellisuutta, kun taas suurin osa vastaajista 70,8 % ei koe niitä lainkaan tarpeelliseksi. Vastaajista 12,5 % ei osannut sanoa mielipidettään, että onko mielenterveyspalveluille tarvetta. (kuvio 18)

Maatalousyrittäjistä (N=24) 29,2 % koki tarvetta terveystalvluille ja puolet harkitsee terveystalvluiden tarpeellisuutta. Vastaajista 16,7 % ei koe tarvetta terveystalvluille ja 4,2 % ei osaa sanoa mielipidettään terveystalvluiden tarpeesta. (kuvio 20)

Maatalousyrittäjistä (N=24) vain 4,2 % koki tarvetta vanhustalvluille, kun taas reilu viidennes harkitsi niiden tarpeellisuutta. Enemmistö vastaajista 66,7 % ei kokenut vanhustalvluille tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa tarpeellisiksi. Vastaajista 8,3 % ei osannut sanoa mielipidettään, että onko vanhustalvluille tarvetta. Maatalousyrittäjistä (N=24) suurin osa eli 87,5 % vastaajista ei kokenut erityisryhmien talvluille tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa tarvetta, kun taas 12,5 % harkitsi niiden tarpeellisuutta. (kuvio 20)

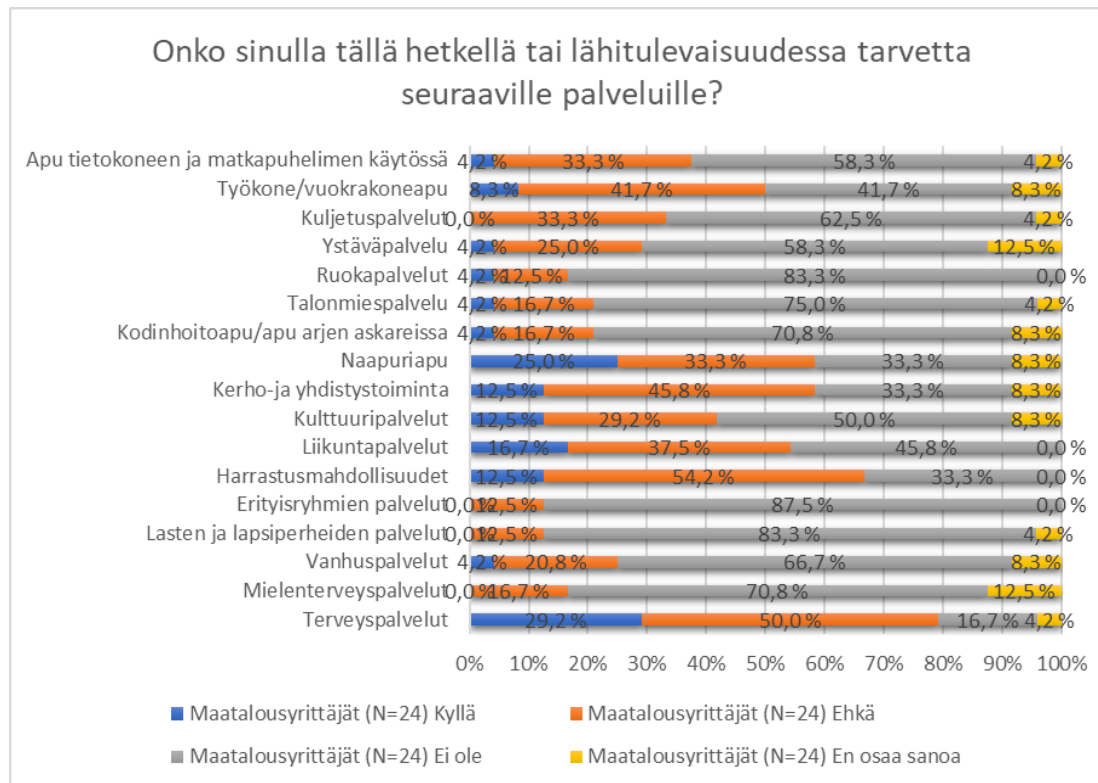
Maatalousyrittäjistä (N=24) 12,5 % koki tarvetta harrastusmahdollisuuksille, kun taas 33,3 % ei kokenut niitä tarpeellisiksi. Vastaajista 54,2 % eli suurin osa harkitsi harrastusmahdollisuuksien tarpeellisuutta. Maatalousyrittäjistä (N=24) 16,7 % koki tarvetta liikuntatalvluille, kun taas 37,5 % harkitsi niiden tarpeellisuutta. 45,8 % ei kokenut niitä tarpeellisiksi ja kukaan ei ollut epävarma mielipiteestään. (kuvio 20)

Maatalousyrittäjistä (N=24) 12,5 % koki tarvetta kulttuuritalvluille ja 29,2 % harkitsi niiden tarpeellisuutta. Vastaajista puolet ei kokenut kulttuuritalvluita tarpeelliseksi, kun taas 8,3 % ei osannut sanoa mielipidettään. Maatalousyrittäjistä (N=24) neljännes koki tarvetta naapurialvulle, kun taas kolmannes harkitsi naapurialvun tarpeellisuutta. Vastaajista kolmannes ei myöskään kokenut naapurialvua tarpeelliseksi ja 8,3 % ei osannut sanoa mielipidettään. (kuvio 20)

Maatalousyrittäjistä (N=24) 62,5 % eli suurin osa ei kokenut tarvetta kuljetustalvluille, kun taas 33,3 % harkitsi kuljetustalvluiden tarpeellisuutta. Vastaajista 4,2 % ei osannut sanoa mielipidettään, että onko kuljetustalvluille tarvetta tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa. (kuvio 20)

Voidaan siis todeta, että maatalousyrittäjien tarpeet talvluiden suhteen vaihtelevat, mutta useimmille talvluille on vain vähän tai ei lainkaan tarvetta tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa.

Kuvio 20: Onko sinulla tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa tarvetta seuraaville palveluille?

Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) vain 3,6 % kokee tarvetta mielenterveyspalveluille tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa. 12,5 % harkitsi mielenterveyspalveluiden tarpeellisuutta, kun taas suurin osa vastaajista 82,1 % ei koe tarvetta mielenterveyspalveluille. Vastaajista vain 3,6 % kokee tarvetta vanhuspalveluille, 16,1 % harkitsee vanhuspalveluiden tarpeellisuutta. Vastaajista enemmistö 80,4 % ei koe niitä tarpeellisiksi tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa. (kuvio 21)

Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) hieman yli neljännes kokee tarvetta terveyspalveluille tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa. Vastaajista puolet harkitsee terveyspalveluiden tarpeellisuutta, kun taas 21,4 % ei koe terveyspalveluita lainkaan tarpeelliseksi. (kuvio 21)

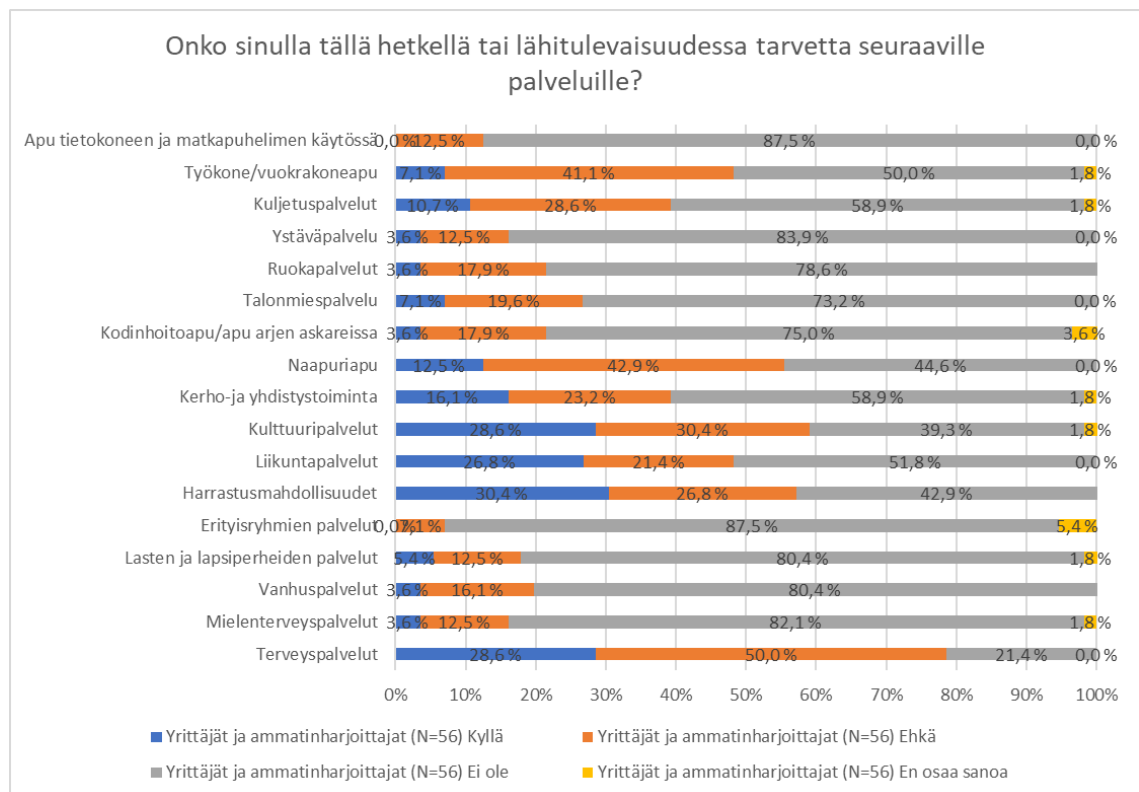
Suurin osa yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 87,5 % ei koe tarvetta erityisryhmien palveluille ja vain 7,1 % harkitsee niiden tarvetta. Vastaajista 42,9 % kokee, että tarvetta harrastusmahdollisuuksiin ei ole tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa. 26,8 % vastaajista ovat epävarmoja tai harkitsee tarvetta harrastusmahdollisuuksiin. Vastaajista 30,4 % kokee harrastusmahdollisuuksille tarvetta tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa. (kuvio 21)

Liikuntapalveluiden osalta taulukon mukaan reilu puolet vastaajista ei koe tarvetta näille palveluille tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa. Vastaajista 26,8 % kokee tarpeen liikuntapalveluille ja 21,4 % harkitsee niiden tarpeellisuutta. (kuvio 21)

Kulttuuripalveluiden tarpeessa on jonkin verran epävarmuutta, koska yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 30,4 % ei koe lainkaan tarvetta palveluille ja 30,4 % on vastannut ehkä tarvitsevansa. Vastaajista 28,6 % kokee tarvetta erilaisille kulttuuripalveluille. Vastaajista 42,9 % naapuriapu voi olla harkinnan alla, kun taas 44,6 % ei koe naapuriapua tarpeelliseksi. Vastaajista 12,5 % kokee tarvetta naapuriavulle. (kuvio 21)

Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 58,9 % ei koe tarvetta kuljetuspalveluille, 28,6 % voisi harkita tarvetta niiden käyttämiseen ja vain 10,7 % kokee tarvetta kuljetuspalveluille. (kuvio 21)

Kuvio 21: Onko sinulla tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa tarvetta seuraaville palveluille?

Kysymykseen tarve eri palveluille (Q026) yksi vastausvaihto oli: joku muu palvelu, tähän vastattiin avoimena kysymyksenä: muu palvelu mikä (Q027). Kysymykseen oli tullut kaksi sanallista vastausta.

Liikkuva eläinlääkäri

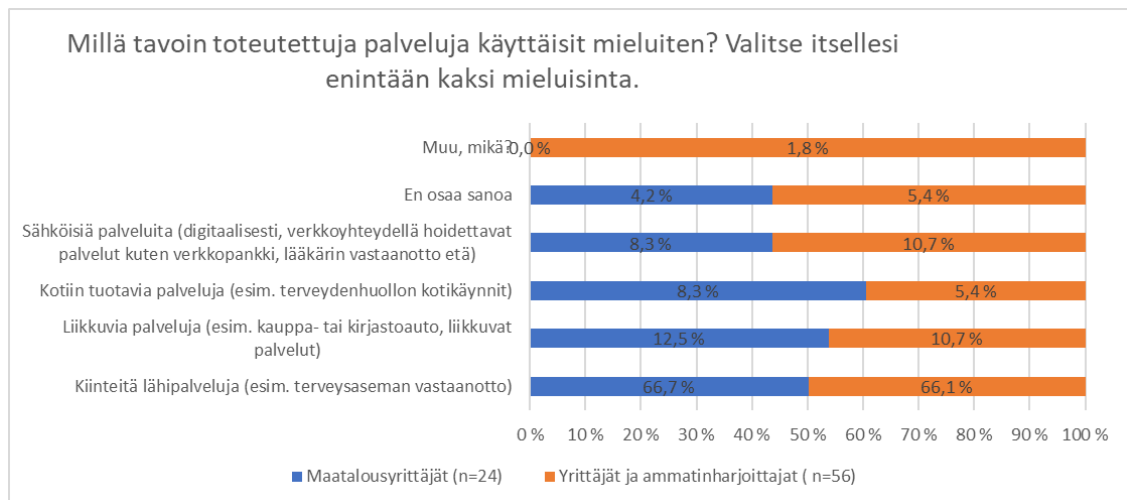
Lääkärin etäpalvelu

Koronaviruspandemian aikana kaikkien etäpalveluiden kysyntä lisääntyi ja niiden tarjonta myös kasvoi tämän myötä. Sähköisten palveluiden tarjonta on kasvanut tasaisesti tästä lähtien ja jäänyt osittain pysyväksi osaksi palvelutarjontaan.

Maatalousyrittäjistä (N=24) 66,7 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 66,1 % käyttäisi ensisijaisesti kiinteitä lähipalveluja. Maatalousyrittäjistä (N=24) 12,5 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 10,7 % käyttäisi ensisijaisesti liikkuvia palveluja. Maatalousyrittäjistä (N=24) 8,3 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 5,4 % käyttäisi ensisijaisesti kotiin tuotavia palveluja. Maatalousyrittäjistä (N=24) 4,2 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 5,4 % käyttäisi ensisijaisesti sähköisiä palveluja (Kuvio 22).

Tuloksista voidaan todeta, että sekä maatalousyrittäjät että yrittäjät ja ammatinharjoittajat suosivat ensisijaisesti kiinteitä lähipalveluja muihin palveluvaihtoehtoihin. Kumminkin etäpalveluille ja kotiin tuotaville palveluille oli vastaajien joukossa jonkun verran kysyntää.

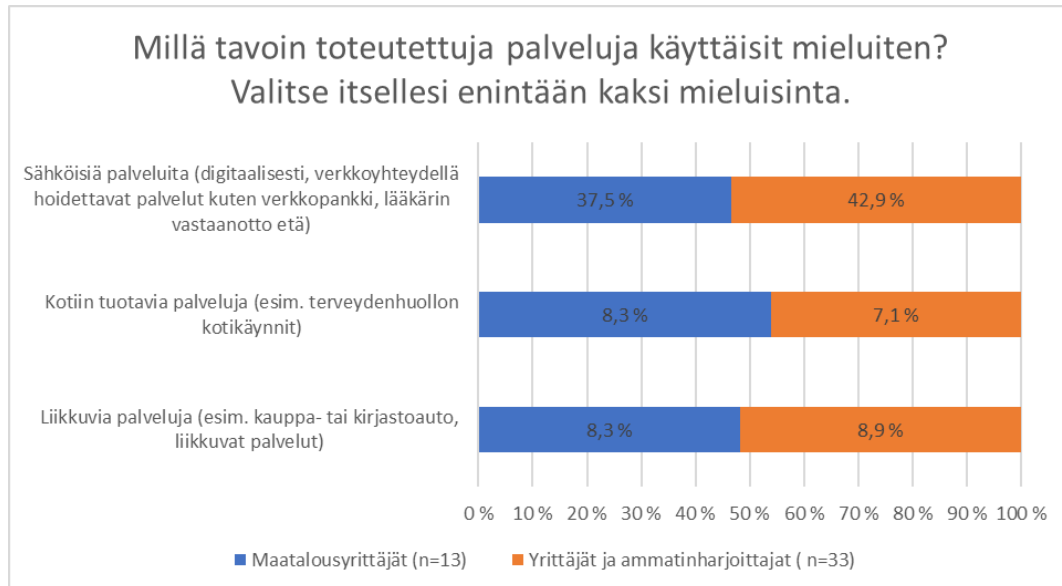
Kuvio 22: Millä tavoin toteutettuja palveluja käyttäisit mieluiten? Valitse itsellesi enintään kaksi mieluisinta.

Maatalousyrittäjistä (N=13) 37,5 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=33) 42,9 % on vastannut sähköisten palveluiden olevan toissijaiseksi mieluisin palvelumuoto. Maatalousyrittäjistä (N=13) 8,3 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=33) 7,1 % on vastannut kotiin tuotavien palveluiden olevan toissijaiseksi mieluisin palvelumuoto. Maatalousyrittäjistä (n=13) 8,3 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=33) 8,9 % on vastannut liikkuvien palveluiden olevan toissijaiseksi mieluisin palvelumuoto (Kuvio 23).

”Toissijainen” tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että nämä palvelut eivät ole ensimmäisenä valintana, mutta ne voi silti olla hyväksyttäviä vaihtoehtoja tarvittaessa.

Kuvio 23: Millä tavoin toteutettuja palveluja käyttäisit mieluiten? Valitse itsellesi enintään kaksi mieluisinta.

11.4 Ilmastonmuutokseen liittyvät tunteet

Maatalousyrittäjistä (N=24) 58,3 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 71,4 % ei tunnista tai koe ilmastonmuutokseen liittyviä tunteita. Maatalousyrittäjistä (N=24) 41,7 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 28,6 % tunnistaa tai kokee tunteita liittyen ilmastonmuutokseen. Maatalousyrittäjistä (N=24) ei yksikään koe syyllisyyden tunteita ilmastonmuutoksen suhteen, kun taas yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 7,1 % kokee syyllisyyden tunteita (kuvio 24).

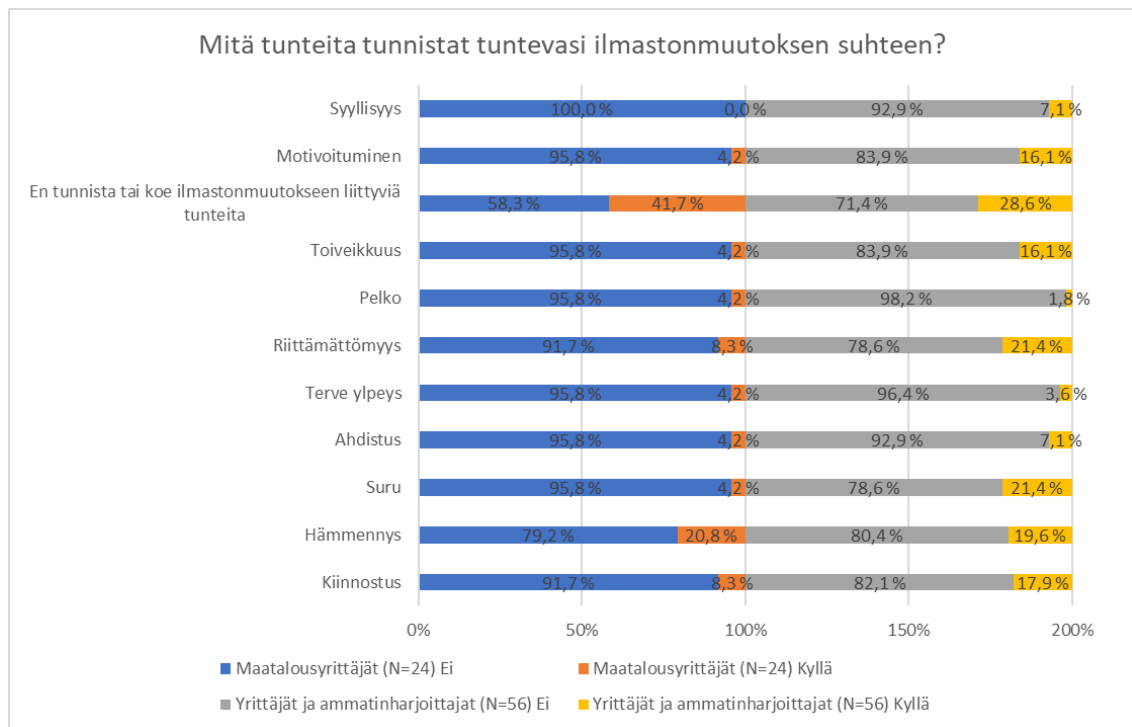
Maatalousyrittäjistä (N=24) 91,7 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 82,1 % ei koe kiinnostuksen tunnetta ilmastonmuutokseen liittyen, kun taas maatalousyrittäjistä (N=24) 8,3 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 17,9 % kokee kiinnostuksen tunnetta koskien ilmastonmuutosta (kuvio 24).

Maatalousyrittäjistä (N=24) 4,2 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 21,4 % kokee surun tunnetta koskien ilmastonmuutosta, mutta maatalousyrittäjistä (N=24) 4,2 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 16,1 % on motivoitunut ilmastonmuutoksen suhteen (kuvio 24).

Tuloksista voidaan todeta, että ilmastonmuutos ei ole välttämättä keskeinen huolenaihe näissä ryhmissä ja suurin osa ei tunnista tai koe voimakkaita tunteita sen suhteen. Kuitenkin

on tärkeää huomata, että pieni osa vastaajista on motivoitunut ja kiinnostunut ilmastonmuutoksen torjumisesta.

Kuvio 24: Mitä tunteita tunnistat tuntevasi ilmastonmuutoksen suhteen?

11.4.1 Ilmastonmuutoksen vaikutukset

Avoimia vastauksia kysymykseen ”Miten koet ilmastonmuutoksen vaikuttaneen elämääsi” oli tullut maatalousyrittäjiltä sekä yrittäjiltä ja ammatinharjoittajilta yhteensä 50. Vastauksista yhteensä 13 oli samankaltaisia kuin ”Ei mitenkään” ja loput 37 vastausta jaettiin eri teemojen mukaisesti. Tulosten perusteella nousivat pääasiassa seuraavat teemat: ilmastonmuutos ja sen vaikutuksia, liikkumisen vaikeus ja kustannusten nouseminen ja elämäntapamuutosta sekä vastuullisuutta.

Neljä ensimmäistä sitaattia korostavat liikkumisen vaikeutta ja kustannusten nousua maaseudulla asuvien ihmisten elämässä. Maaseudulla asuvilla ihmisillä ei ole laajaa joukkoliikenneverkostoa käytössä, joita kaupungeissa yleensä on. Ihmiset ovat tällöin riippuvaisia henkilökohtaisista autoista, kun muuta liikkumisvaihtoehtoa ei ole. Tämä on kallis vaihtoehto, kun otetaan huomioon polttoaineen hinnat, ylläpitokustannukset ja mahdolliset pitkät ajomatkat.

Maaseudun asukkaiden autoilua on tehty liian vaikeaksi ja kalliiksi. Julkisia kulkeneuvoja ei ole käytettävissä.

Liikkumisen kustannukset nähdään konkreettisempänä ongelmana kuin ilmastonmuutoksen vaikutukset omalla asuinalueella. Hintojen nousut vaikuttavat välittömästi ihmisten talouteen

ja arkeen, kun taas ilmastonmuutos saattaa näyttää etäisemmältä tai vähemmän välittömältä uhkalta.

Liikkuminen on tullut erittäin kalliiksi. Varsinainen ilmastonmuutos ei muuten vaikuta maaseutu ympäristöön merkittävästi.

Polttoaineen hinnan nousu, sähkön hinnan nousu

Ajoneuvojen käyttövoiman muuttuminen ei-fossiiliseksi pienentää maalla asu-
misen hiilijalanjälkeä.

Ajoneuvojen siirtyminen kohti ei-fossiilisia käyttövoimalähteitä voi olla tehokas tapa vähentää hiilijalanjälkeä maaseutualueilla. Tämä edistää ympäristön suojelua ja tekee maaseudulla asumisesta kestävämpää ilmastonmuutoksen torjunnan näkökulmasta. Polttoaineen ja sähkön hinnan nousu ovat taloudellisia tekijöitä, joilla voi olla laaja-alaisia vaikutuksia ihmisen ja yhteiskunnan talouteen, liikkumiseen, energiankulutukseen ja ympäristöön.

Maksamme tulevaisuudessa näistä mielenterveyspalveluina yms., kun ihmisillä ei ole enää varaa liikkua ja nähdä toisiaan.

Huoli siitä, että kalliit liikkumiskustannukset voivat eristää ihmisiä sosiaalisesti ja rajoittaa heidän mahdollisuuksiensa tavata toisiaan. Tämä vaikuttaa taas yhteisöjen hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Yhteiskuntaan voi kohdistua kustannuksia pitkällä aikavälillä, kun liikkumisen kallistuminen jatkaa kasvuaan. Yhteiskunnan täytyy olla valmistautunut tarjoamaan tarvittavaa mielenterveysapua ja tukea niille, jotka sitä tarvitsevat.

Seuraavat seitsemän sitaattia käsittelee ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia. Ilmastonmuutos on huolenaihe, joka aiheuttaa huolta ja ahdistusta sen vaikutuksista ympäristöön, yhteiskuntaan ja tulevaisuuteen.

Enimmäkseen ahdistaa.

Vaiuttaa henkisesti, kun maaseutua ja maa- ja metsätalousyrittäjiä syyllistetään ilmastonmuutoksesta. Aina ei jaksa olla ylpeä ammatistaan.

Skeptisyys ilmastonmuutosta kohtaan voi olla luontainen reaktio, jos ihminen ei usko ilmastonmuutoksen olemassaoloon tai sen merkitykseen. Ihminen saattaa olla epävarma tai epäileväinen ilmastonmuutoksen tieteellisiä todisteita kohtaan ja saattaa pitää ilmiötä ylireagoituna tai liioiteltuna.

Ilmaston muutos on suuri kusetus.

Ei vaikutusta, muuten kuin harmittaa, että julkisessa sanassa unohdetaan maapallon vielä paljon nykyistä kuumemmat ajanjaksot suhteellisen vähän aikaa sitten.

Tietoisuus ilmastonmuutoksen vaikutuksista motivoi tekemään konkreettisia muutoksia elämäntapaan. Kaasuauto on ympäristöystävällisempiä vaihtoehtoja verrattuna perinteisiin

polttomootoriautoihin, koska ne tuottavat vähemmän kasvihuonepäästöjä. Aurinkopaneelit voivat vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista sillä ne tuottavat puhdasta aurinkoenergiaa. Lihansyönnin vähentäminen voi olla yksi tapa vähentää omaa hiilijalanjälkeä sillä lihantuotanto liittyy merkittävästi kasvihuonepäästöihin.

Tietoisuus ilmastonmuutoksen vaikutuksista saanut hankkimaan kaasuauton ja aurinkopaneelit sekä vähentämään lihansyöntiä huomattavasti.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta talvet voivat olla epävakaita ja lämpötilan vaihtelut voivat aiheuttaa haasteita pihan talvikunnossapidolle ja talviurheilulajien harrastamiselle. Ilmastonmuutos vaikuttaa siis arjen käytännön toimiin ja harrastuksiin, joka voi olla huolenaihe monille

Talvilajien harrastaminen hankaloitunut, lämpötilan vaihtelut haittaavat esim. pihan talvikunnossapitoa.

Ihmisillä on erilaisia näkemyksiä ympäristönsuojelun ja ilmastonmuutoksen torjunnan tärkeydestä ja tehokkuudesta. Saavutetut hyödyt voidaan kokea liian vähäisinä, suhteessa siihen millainen panostus asian eteen on tehty.

Turhaa vöyhöttämistä mikä aiheuttaa lisäkustannuksia.

Ilmastonmuutoksen torjuntaan ja siihen liittyvään keskusteluun liittyy laaja kirjo näkemyksiä ja erimielisyyttä. Jotkut saattavat pitää ilmastonmuutoksen torjumiseen intohimoisesti suhtautuvia ihmisiä ärsyttävinä. Ympäristöasioista tiedottamista ja aktiivista painostusta saatetaan pitää liiallisena.

Seuraavat viisi sitaattia käsittelee elämäntapamuutosta ja vastuullisuutta. Ihmiset on alkanut tekemään tietoisia muutoksia elämäntapaansa, kuten vähentämään lihansyöntiä ja kierrättämään enemmän vastatakseen tähän globaaliin haasteeseen. Ihmiset pyrkivät antamaan oman panoksensa ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja ovat valmiita miettimään tarkemmin ostoksiaan ja päätöksiään kaikissa elämäntilanteilla. Ilmastonmuutos on saanut tiedostamaan vastuullisuuden merkityksen ja vaikuttanut kulutustottumuksiin.

Hyvin vähän, säätilojen muutos ja ruokatottumusten muuttaminen (esim. vähemmän lihaa)"

Olen tehnyt tietoisia muutoksia elämäni antaakseni oman panokseni ilmastonmuutosta vastaan.

Olen tähänkin asti kierrättänyt, mutta nyt vielä enemmän koetan kierrättää kaikkia asioita ja välttää turhia ostoja. Muovin kierrätyksen aloitin vasta hiljattain ilmastonmuutoksen johdosta.

Miettii tarkemmin ostoksiaan ja tekemiään päätöksiä kaikissa asioissa.

Se pakottaa miettimään omia valintoja.

11.5 Huolenaiheet

Maatalousyrittäjistä (N=24) 62,5 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 48,2 % on huolestunut yrittämiseen liittyvästä byrokratiasta ja määräyksistä. Oma jaksaminen huolestuttaa 45,8 % maatalousyrittäjistä (N=24) ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 69,6 %. (kuvio 25)

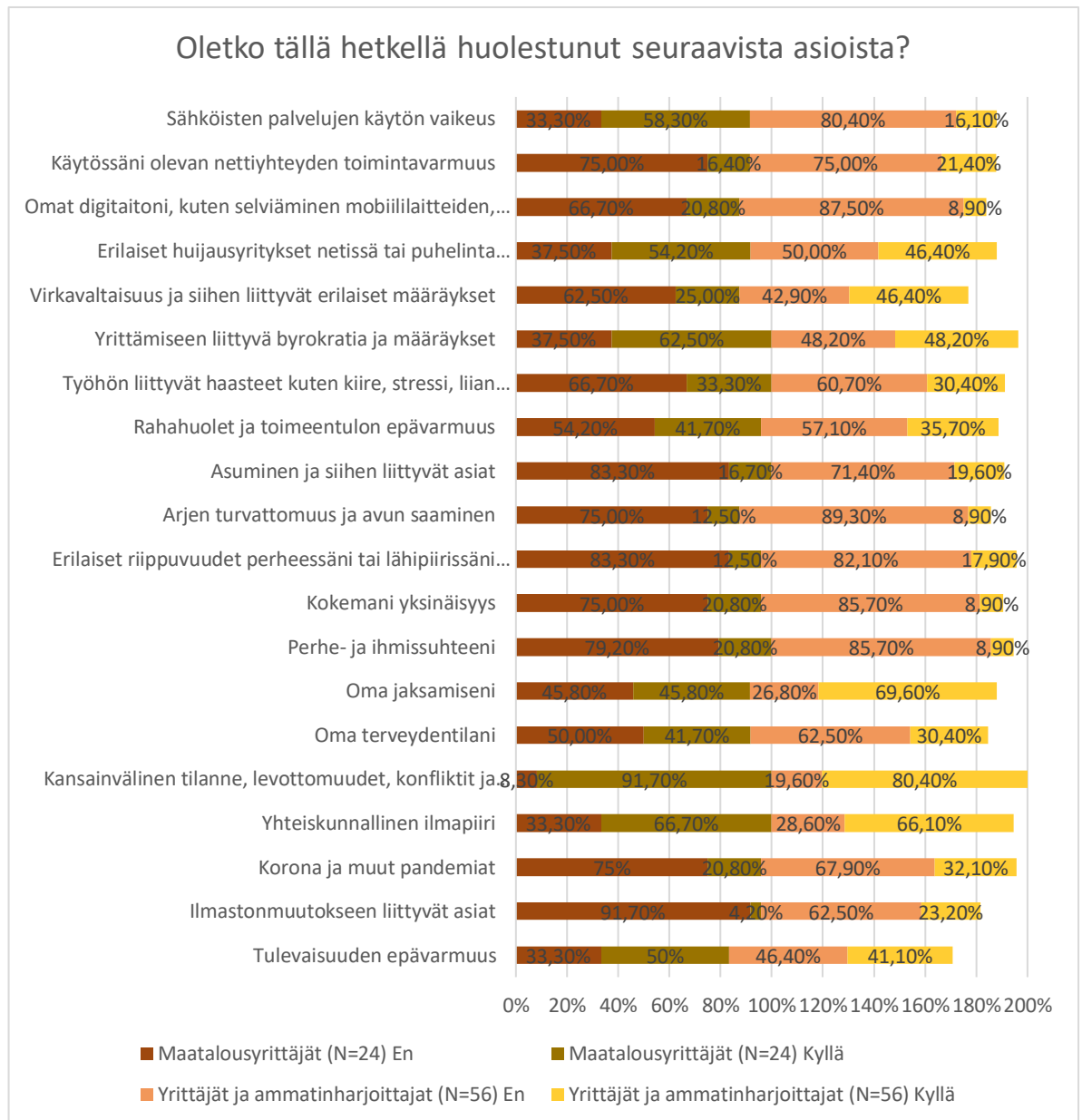
Oma terveydentila huolestuttaa Maatalousyrittäjistä (N=24) 41,7 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 30,4 %. Kansainvälinen tilanne, levottomuudet, konfliktit ja sodat huolestuttaa maatalousyrittäjistä (N=24) 91,7 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 80,4 %. (kuvio 25)

Maatalousyrittäjistä (N=24) 66,7 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 66,1 % on huolestunut yhteiskunnallisesta ilmapiiristä. Ilmastomuutokseen liittyvät asiat huolestuttavat 4,2 % maatalousyrittäjistä (N=24) ja 23,2 % yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56). (kuvio 25)

Maatalousyrittäjistä (N=24) puolet ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 41,1 % on huolestuneita tulevaisuuden epävarmuudesta. Maatalousyrittäjistä (N=24) 58,3 % ja yrittäjistä ja ammatinharjoittajista (N=56) 16,1 % on huolestuneita siitä, kuinka sähköisten palveluiden käyttö on vaikeaa. (kuvio 25)

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että huolenaiheet vaihtelevat aiheiden välillä. Kansainvälinen tilanne, levottomuudet, konfliktit, sodat ja yhteiskunnallinen ilmapiiri herättävät suurta huolta molempien ryhmien keskuudessa, kun taas ilmastomuutokseen liittyvät asiat eivät ole yhtä huolestuttavia. Yrittämiseen liittyvä byrokratia ja määräykset vaikuttavat olevan erityisen huolestuttavia maatalousyrittäjille ja omasta jaksamisesta huolehtiminen yrittäjille ja ammatinharjoittajille.

Kuvio 25: Oletko tällä hetkellä huolestunut seuraavista asioista?

11.6 Tulevaisuuden mahdollisuudet

Tässä kappaleessa käsittelemme avoimeen kysymykseen: ”Mahdollisuudet, joita tulevaisuus tuo maaseudulle ja sen asukkaille” kysymysnumerolla (Q031) saatuja vastauksia. Emme ole eritelleet tuloksissa vastaajien vastauksia ammattiryhmien mukaan. Olemme nostaneet raportoinnissa esille vastaajien näkemyksiä sitaattien muodossa, koska tämä lisää avoimuutta tulosten tulkinnan osalta. Totesimme aineiston soveltuvan ja vastaavan opinnäytetyön tutkimuskysymykseen.

Kysymykseen saatiin 25 vastausta ja nämä vastaukset jaettiin erilaisten teemojen mukaisesti. Vastausten perusteella esiin nousivat seuraavat teemat: Luonnonläheisyys, etätyö, palvelut ja palvelutarpeet, politiikka ja ilmastonmuutos. Nämä teemat jaoimme seuraavien otsikoiden alle: maaseudun vetovoima ja elämänlaatu, maaseudun elinvoimaisuus ja palvelut sekä poliittisen päätöksenteon rooli maaseudun kehittämisessä.

11.6.1 Maaseudun vetovoima ja elämänlaatu

Vastauksista nousi esille, että maaseudulle muuttaminen antaa mahdollisuuden rauhallisempaan elämään, kun pääsee kaupunkien hälinästä ja kiireestä pois. Maaseudulla asuessa nähdään myös mahdollisuus omavaraisuuteen ja tämä voidaan nähdä pohjana terveellisempään ja ekologisempaan ravintoon. Maaseudulla sijaitsevilla kyläkouluissa koetaan olevan paremmat mahdollisuudet tarjota yksilöllisempää opetusta ja luoda vahvempaa yhteisöllisyyttä. Maaseudulla lapset pääsevät osallistumaan erilaisiin askareisiin, mikä edistää heidän kehittymistään ja saa heidät tuntemaan itsensä tarpeelliseksi. Tämä nähdään arvokkaana osana kasvatusta samalla tarjoten perheille yhteisiä aktiviteetteja.

Asenne kysymys. Käsitteeni mukaan on paljon ihmisiä, jotka haluaisivat muuttaa maaseudulle asumaan, pois kaupunkien hälinästä. Omalla tontilla voi kasvattaa puutarhan tuotteita, lapset voi käydä pienemmässä kouluyksikössä, eläminen on vapaampaa. Mikä myös on tärkeää, lapset voivat osallistua pieniin askareihin, on kehittävää tekemistä, kokea itsensä tarpeelliseksi.

Maaseudulla asuminen mielletään vapaaksi ja stressittömäksi elämäntavaksi, jossa yksilölliset valinnat ja elämänjärjestelyt ovat mahdollisia. Maaseudulla on mahdollisuus järjestää elämänsä omien toiveiden mukaisesti.

Maalla on mukavaa, täällä saa asua rauhassa, poissa hälinästä. Täällä voi elämänsä järjestää haluamallaan tavalla.

Maaseutu tarjoaa houkuttelevan mahdollisuuden terveellisempään ja luonnonläheisempään elinympäristöön, jossa luonto on lähellä ja ilma raikasta sekä saasteetonta. Tämä luo stressittömän ja vapauttavan ympäristön, jossa voi nauttia olemisesta vapaammin.

Puhdas luonto lähellä. Raikas ja saasteeton ilma. Stressitön ympäristö. Olemisen vapaus.

Aiemmin monet ihmiset ovat muuttaneet kaupunkeihin työn perässä, mutta etätyön lisääntyessä ihmisillä on mahdollisuus hajaantua asumaan enemmän eri puolille maaseutua ja pienempiä asutuskeskuksia.

Etätyö voi olla gamechanger. Seuraavan 500 vuoden aikana kaupungistumisen trendi tulee kääntymään päinvastaiseksi.

Luonto, eränkäynti, rauha, harrastukset. Etätyö voi olla gamechanger.

Etätöön lisääntyminen on muuttanut ihmisen suhdetta asumiseen ja työskentelyyn. Ihmiset hakeutuvat enemmän sellaisiin ympäristöihin, jotka tarjoavat heille haluamansa elämänlaadun ja vapauden. Etätö mahdollisuuden ansiosta ihmisillä voi olla enemmän vapaa-aikaa ja joustavuutta asuinpaikan suhteen, joka voi olla vastavoima kaupungistumisen trendille.

Uskon vihreän siirtymän tarjoavan mahdollisuuksia maaseudun elinvoimaisuuden lisäämiseksi. Väljemmän asumisen tuoma asuinviihtyvyyden lisääntyminen kiinnostaa ihmisiä etätöiden yleistyessä - varsinkin suurempien kaupunkien ja kasvukeskusten läheisyydessä.

11.6.2 Maaseudun elinvoimaisuus ja palvelut

Maaseutu voi olla houkutteleva asuinpaikka, kunhan sitä kehitetään ja ylläpidetään oikein. Terveellinen ympäristö, joka tarjoaa rauhaa, puhtaan luonnon ja veden sekä turvallisuuden voi tehdä maaseudusta houkuttelevan asuinpaikan.

Jos maaseutua kehitetään ja ylläpidetään oikein, on se terve ympäristö asua ja siten vetovoimainen.

Rauhaa, puhdasta luontoa ja vettä, turvallisuutta - nämä kaikki tuovat jo nyt pieniä määriä ihmisiä ulkomailtakin syrjäseuduille. Mutta ilman palveluja he eivät jää, vaan muuttavat maaseudulle lähelle suurempia kaupunkeja.

Huoli vastaajilla siitä, että ilman riittäviä palveluita ihmiset eivät jää asumaan maaseudulle. Tämä huoli korostaa palveluiden merkitystä maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitämisessä. Maaseutu ja luonto ovat tärkeitä ja niiden tarjoamat edut ja arvot ulottuvat paljon pidemmälle kuin pelkästään yksilöihin, koska ne vaikuttavat myös laajemmin yhteiskuntaan ja sen hyvinvointiin. Maaseutu säilyttää perinteisiä elämäntapoja ja yhteisöllisyyttä, mikä on arvokasta kulttuurillisesti ja sosiaalisesti.

Uskon, että maaseudulla ja luonnolla on paljon annettavaa ihmisille ja yhteiskunnalle.

11.6.3 Poliittinen päätöksenteko

Vastauksissa korostuu näkemys siitä, että hallituksen tulisi ottaa maaseudulla asuvien erityispiirteet ja tarpeet paremmin huomioon. Tämä tarkoittaa sitä, että maaseudulla asuvat ihmiset kokevat elinolosuhteensa, haasteensa ja mahdollisuutensa eroavan merkittävästi kaupungeissa asuvien ihmisten tilanteesta.

Jätetään oman onnensa nojaan.

Viherkommunistit pilaa kaikki mahdollisuudet

Ei mitenkään. Vihreitten ilmastokiima ärsyttää!

Vastauksista nousee esille huoli siitä, että hallituksen politiikkaa vaikuttaa negatiivisesti yrittäjien mahdollisuuksiin maaseudulla. Yrittäjät voivat olla riippuvaisia tiettyjen resurssien kuten maan, veden tai metsän saatavuudesta ja käytöstä. Jos politiikka rajoittaa näiden välttämättömien resurssien saatavuutta tai käyttöä niin se voi vaikeuttaa maaseudulla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä.

...joskus hirvittää, miten täällä pystyy tulemaan toimeen, jos kaikki esitetyt rajoitukset esim. metsän käytön suhteen tulevat voimaan.

Harmittaa, että poliittiset päättäjät ovat viimeisenä tekemässä päätöksiä ympäristön puolesta.

Yrittämisen mahdollisuudet pienenevät maaseudulla hallituksen politiikan seurauksena!

Ympäristöpolitiikka ja ilmastonmuutos vaikuttavat ihmisten tunteisiin, ammatilliseen identiteettiin ja tulevaisuuden näkymiin maaseudulla. Ilmastonmuutoksesta syyllistäminen voi aiheuttaa ahdistusta ja huolta siitä, kuinka yrityksen toiminta vaikuttaa ympäristöön. Epävarmuus ja huoli ovat läsnä ja ihmiset ovat huolissaan siitä, kuinka yrityksen toimintaa voi kannattavasti jatkaa maaseudulla.

12 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tulosten pohjalta havaittiin maatalousyrittäjien sekä yrittäjien ja ammattinharjoittajien vastausten olevan suhteellisen linjassa toistensa kanssa. Ammattiryhmien välillä nousi vastauksissa eroja kysymyksiin taloudellisesta tilanteesta, palveluiden tarpeesta sekä palveluiden saatavuudesta, ilmastonmuutoksesta ja huolen aiheista.

Karvosen, Kestilän & Saikkosen (2022) selvitys tuo esille, että viime vuosikymmenien aikana merkittävinä vaikutteina väestön hyvinvoinnin kehitykselle ovat olleet toistuvat ja yllättävät globaalit tapahtumat, joihin erityisesti kuuluvat maailmanlaajuinen koronapandemia ja Venäjän käynnistämät sotatoimet Ukrainassa. Tekemämme tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että kansainvälinen tilanne, levottomuudet, konfliktit, sodat ja yhteiskunnallinen ilmapiiri herättävät suurta huolta kaikkien vastaajien keskuudessa. Yrittämiseen liittyvä byrokratia ja määräykset vaikuttavat olevan erityisen huolestuttavia maatalousyrittäjille, kun taas omasta jakamisesta huolehtiminen huolestuttavat yrittäjiä ja ammattinharjoittajia.

Tutkimukseen vastanneista reilu kolme viidestä kokee huolta yhteiskunnallisesta ilmapiiristä ja Niemelän systeemiteoreettisessa määritelmässä se liittyy fyysis-aineelliseen sekä kielellis-sosiaaliseen toiminnan tasoon. Huoli yhteiskunnallisesta ilmapiiristä voi vaikuttaa osaltaan

heidän fyysiseen hyvinvointiinsa ja heillä voi myös olla tarve hankkia aineellista pääomaa varmistaa perustarpeidensa tyydyttymisen. Kielellis-sosiaalisen toiminnan tasolla yhteiskunnallinen ilmapiiri voi vaikuttaa vastaajien haluun osallistua yhteisöllisiin toimintoihin, sosiaaliin suhteisiin sekä luoda heille luottamuksen puutetta yhteiskuntaa kohtaan ja tätä kautta heikentää heidän sosiaalista hyvinvointiaan. Hyvä yhteiskunnallinen ilmapiiri taas edistäisi näitä resursseja.

Maatalousyrittäjien kokema huoli byrokratiasta sekä määräyksistä liittyy Niemelän systeemi-teoreettisessa määritelmässä selkeästi psyykkis-henkiseen toimintaan. Stressi, huoli ja ahdistus voivat vaikuttaa heidän kykyynsä harjoittaa liiketoimintaa sekä omistaa yrityksiä. Heidän mielialansa ja tulevaisuuden näkymänsä voivat tätä myöden heikentyä. Toimiminen viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa, voi vaikuttaa yrittäjien sosiaalisiin suhteisiin, joka taas liittyy kielellis-sosiaaliseen toiminnan ulottuvuuteen.

Reilu puolet maatalousyrittäjistä sekä noin yksi viidesosa yrittäjistä ja ammatinharjoittajista on huolissaan sähköisten palveluiden käytön vaikeudesta. Tämä saattaa tuottaa haasteita etenkin lisääntyvän digitaalisuuden maailmassa, jossa suurin osa palveluista tarjotaan sähköisinä palveluina. Tämä tulisikin ehdottomasti olla asia, johon kiinnitetään erityistä huomiota aluilla, joissa kiinteitä lähipalveluita suunnitellaan korvattavan digitaalisilla palveluilla. Sähköisten palveluiden saavutettavuuteen tulisi mielestämme kiinnittää huomiota koko Suomen laajuisesti. Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa (2021, 44) myös mainitaan, että julkisten palveluiden tarjoamisessa ensisijaisesti digitaalisesti tulee varmistaa, että maaseudun asukkailla on todelliset edellytykset digitaalisten palveluiden käyttöön.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan vuonna 2023 teettämän tutkimuksen mukaan maatalousyrittäjien psyykinen oireilu oli selkeästi lisääntynyt verrattuna vuoteen 2021. Opinnäytetyömme tuloksien mukaan palveluiden saatavuudessa sekä tarpeiden täyttämässä voi olla parantamisen varaa maaseudulla. Erityisesti lasten ja lapsiperheiden, erityisryhmien sekä vanhusten ja mielenterveysongelmista kärsivien tarpeisiin vastaaminen näyttäisi olevan haasteellista. Jotta näihin tarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan voi se vaatia uusia lähestymistapoja ja palvelujen kehittämistä, kuten digitaalisia palveluita.

Maatalousyrittäjät sekä yrittäjät ja ammatinharjoittajat käyttävät enemmän julkisia ja yksityisiä palveluja verrattuna järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen tarjoamiin palveluihin. Mielenterveyspalveluiden tarve näyttää olevan suhteellisen matala maatalousyrittäjien sekä yrittäjien ja ammatinharjoittajien keskuudessa. Maatalousyrittäjistä yksikään vastaajista ei kokenut tarvetta mielenterveyspalveluille tutkimuksen tekohetkellä tai tulevaisuudessa, mutta melkein viidesosa saattaisi harkita mielenterveyspalveluiden hyödyntämistä tulevaisuudessa. Tämä voi heijastaa vahvaa itsenäisyyden ja pärjäämisen perinnettä maatalousyrittäjien keskuudessa, joka saattaa estää mielenterveyspalveluihin hakeutumista. Järjestöjen ja

yhdistysten tuottamia mielenterveyspalveluita kaivataan vastaajien mukaan maaseudulle, vaikka he eivät itse koekaan niitä tarvitsevansa. Tämä kertoo siitä, että vastaajat tunnistavat mahdollisen tarpeen näille palveluille yhteisössään ja arvostavat niiden saatavuutta, vaikka eivät itse koe tarvetta palveluiden käyttämiseen.

Yrittäjistä ja ammatinharjoittajista suurin osa vastaajista asui Uudellamaalla, kaupungin/kaupunkien läheisellä maaseudulla sekä harvaan asutulla maaseudulla. Heidän vastauksissaan nousi esille naapuriavun sekä vanhustyön palvelut tarpeellisena yhdistysten sekä järjestöjen tarjoamina palveluina. Kun taas maatalousyrittäjistä eniten vastaajia asui Etelä-Pohjanmaalla ja harvaan asutulla maaseudulla. Maatalousyrittäjien vastauksista nousivat tarpeellisimmiksi yhdistysten ja järjestöjen tarjoamista palveluista yhdistys- ja kerhotoiminta sekä harrastusmahdollisuudet. Kun tarkastelemme (Hämeenahon 2012,100) tutkimusta naapuriavusta ja peilaamme niitä sekä yrittäjien ja ammatinharjoittajien että maatalousyrittäjien vastauksiin voimme päätellä maatalousyrittäjien asuvan alueilla, joissa naapuriapu on edelleen vahvana kyläyhteisössä ja se myös koetaan jonkin näköisenä velvoitteena. Naapuriavun piiriin näillä alueilla kuuluu myös niin sanottujen hoivapalveluiden eli ikäihmisten sekä lasten hoito. Yrittäjät sekä ammatinharjoittajat taas asuvat alueella, jossa kyläyhteisö ja sen tarjoama tuki naapuriavun muodossa ei esiinny niin vahvana ja näin ollen heidän vastauksissaan nousee tarve näille palveluille yhdistysten ja järjestöjen tarjoamana. Niemelän systeemiteoreettisen määritelmän mukaan naapuriavun saatavuus ja sen tarve liittyvät keskeisesti kielellis-sosiaalisen toiminnan tasoon. Osittain naapuriapu liittyy myös fyysis-aineellisen toiminnan tasoon, sillä se ilmenee käytännön tehtävissä, jotka erityisesti maaseudulla voivat olla fyysisiä, ja naapuriapua tarvitsevat voivat olla siitä riippuvaisia.

Kokemukseen vanhuspalveluiden tarpeesta voi vaikuttaa myös yrittäjien sekä ammatinharjoittajien ikäjakauma. Mahdollisesti vastaajien vanhemmat ovat sen ikäisiä, että tarvitsisivat kyseisiä palveluita. Lisäksi vaikuttavia tekijöitä voivat olla pitkät välimatkat suvun sisällä tai heikot suvun sisäiset tukiverkot sekä maakunta, jossa vastaajat asuvat. Mahdollista on, että niissä maakunnissa, joissa suurin osa vastaajista asuu vanhuspalveluiden todellinen tarve ei kohtaa palvelutarjonnan kanssa.

Yrittäjistä sekä ammatinharjoittajista osa koki määrällisten vastausten perusteella surua ja riittämättömyyden tunnetta ilmastonmuutosta kohtaan. Maatalousyrittäjistä osa koki määrällisten tulosten mukaan hämmennyksen tunnetta. Kaikkien ammattiryhmien sanallisissa vastauksissa nousi esille skeptisyys ilmastonmuutosta sekä siihen liittyvää keskustelua kohtaan. Niemelän systeemiteoreettisen määritelmän mukaan kokemukset ja tunteet ilmastonmuutosta kohtaan liittyvät fyysis-aineelliseen, psyykkis-henkiseen sekä kielellis-sosiaaliseen toiminnan ulottuvuuteen. Ilmastonmuutos voi vaikuttaa ihmisten toimintaan ja fyysiseen hyvinvointiin. Ihmisten turvallisuuden tunne voi heiketä, äärimmäiset sääilmiöt voivat vaikuttaa ruoantuotantoon ja sitä myöden ihmisten perustarpeiden tyydyttymiseen. Ilmastonmuutokseen

liittyvät tunteet voivat aiheuttaa huolta sekä ahdistusta, jotka taas vaikuttavat yksilön mieli-alaan ja sitä kautta yleiseen hyvinvointiin. Nämä tunteet saattavat myös saada aikaan tarpeen hankkia ja varastoida resursseja, kuten ruoka- ja vesivaroja. Kielellis-sosiaalisella toiminnan ulottuvuudella ilmastonmuutos ja siihen liittyvät tunteet voivat aiheuttaa yhteiskunnallista keskustelua sekä aktivismia. Ihmiset voivat kokea tarpeen vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, ympäristöpolitiikkaan sekä resurssien jakamiseen. Kuitenkin pieni osa vastaajista on motivoitunut ja kiinnostunut ilmastonmuutoksen torjumisesta.

Vastaajat ilmaisivat laadullisessa aineistossa kattavasti kokemaansa tyytymättömyyttään poliittiseen päätöksentekoon ja kokivat, että maaseudun erityistarpeita ei oteta huomioon. Maaseudun nähdään mahdollistavan rauhallisen ja luonnonläheisen elinympäristön. Kyläkoulujen nähdään tarjoavan paremmat mahdollisuudet yksilöllisempään opetukseen ja yhteisöllisyyteen. Etätöiden yleistyminen on muuttanut ihmisten asumis- ja työskentelytapoja, kun työ ei enää sido ihmisiä tiettyyn asuinpaikkaan.

Tässä tutkimuksessa nousseiden huolenaiheiden sekä ihmisten palvelutarpeiden ymmärtäminen on tärkeää, sillä se voi ohjata tulevia toimenpiteitä ja palveluiden kehittämistä tukemaan paremmin ihmisten hyvinvointia erilaisissa yhteisöissä. Tulokset tarjoavat arvokasta tietoa päätöksentekijöille sekä palvelun tarjoajille, jotka voivat hyödyntää tekemiämme havaintoja luodakseen toimivampia ja yksilöllisempiä ratkaisuja ihmisten tarpeisiin vastaamiseksi.

13 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön tekeminen pohjautuu luotettavuuteen, validiuteen sekä eettisesti hyväksytyihin toimintaperiaatteisiin. Olemme olleet aktiivisesti yhteydessä sekä Kantar Public Oy:n tutkijan, että toimeksiantajamme Maaseudun tukihenkilöverkon kanssa.

Sitouduimme hyvän tieteellisen käytännön ohjeistukseen tutkimuksen teon aikana. Luotettavuus sekä eettisyys otettiin huomioon jokaisessa tutkimuksen vaiheessa. Opinnäytetyötä varten laadittiin erillinen opinnäytetyön suunnitelma, jonka toimeksiantaja sekä ohjaava lehtori hyväksyivät. Suunnitelmallisuus lisää opinnäytetyön luotettavuutta, uskottavuutta sekä todennettavuutta (Vilkkä 2021, 115-116). Luotettavaa tietoa voidaan tuottaa tieteen kehittämien menetelmien avulla ja käyttämällä näitä menetelmiä oikein varmistutaan tutkimuksen sekä opinnäytetyön onnistumisesta (Kananen 2015, 123-124). Tässä opinnäytetyössä käytettiin aineistonkeruumenetelmänä määrälliseen tutkimukseen kuuluvaa kyselylomaketta. Kyselytutkimuksen oli toteuttanut aiemmin Kantar Public, ja me saimme heiltä käyttöön ainoastaan graafisia esityksiä, sekä tilastollisia taulukoita, joista ei selviä yhdenkään vastaajan henkilöllisyys.

Kantar Forum on nettipaneeli, jonka vastaajat ovat yli 15-vuotiaita Suomessa asuvia henkilöitä ja jotka vastaavat säännöllisesti kyselyihin. Henkilön liittyessä mukaan Kantar Forumiin antaa hän luvan henkilötietojensa käsittelyyn sekä niiden säilytykseen markkinatutkimustarkoituksissa. Tutkimuspaneelia hallinnoi ja sen omistaa Kantar Media Finland Oy. (Kantar 2023.) Tutkimusaineiston eettisyydessä tulee kiinnittää huomiota aineiston koko elinkaareen, käsittäen aineiston keräämisen, käsittelyn, säilytyksen sekä hävittämisen. Tutkimuskohteena olevia ihmisiä tulee aina informoida tutkimuksen kokoamisesta sekä sen tarkoituksesta ja siihen osallistuminen tulee perustua aina suostumukseen. (Vilkkä 2021, 115.) Tutkittavien ihmisten itsemääräämisoikeutta sekä ihmisarvoa tulee kunnioittaa, joka tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista. Näin ollen jokaisella ihmisellä on oikeus kieltäytyä tietojen antamisesta tai osallistumisesta sekä myös oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen kesken tutkimusprosessin.

Kantar TNS noudattaa ESOMARin sääntöjä ja niiden mukaan kaikkia vastaajien antamia tietoja käytetään ainoastaan tutkimustarkoituksiin ja ne ovat luottamuksellisia. Tutkimusten tulokset raportoidaan graafisina esityksinä sekä tilastollisina taulukoina, mistä ei kenenkään henkilöllisyys tai henkilökohtaiset vastaukset selviä. Vastaajien yksityisyyttä kunnioitetaan kaikissa tilanteissa ja henkilötiedot, nimi, puhelinnumero, osoite, sähköpostiosoite ja annetut vastaukset käsitellään aina yksityisyydensuojan edellyttämällä tavalla. Päätöstä olla osallistumatta kunnioitetaan ja tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista. (Kantar Group and Affiliates 2023.)

Tutkimustulosten pysyvyydellä tarkoitetaan sitä, että jos sama tutkimus toistetaan, saadaan samat tulokset (Kananen 2015, 343). Tutkimustulosten pysyvyyteen vaikuttaa tämän kyselyn kohdalla kyselytutkimuksen ajankohta. Tämä kyselytutkimus suoritettiin huhtikuun 2022 aikana, jolloin koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan olivat käynnissä, joten toistettavuus tälle tutkimukselle voi olla edellä mainittujen syiden vuoksi haastavaa.

Hyvinvoinnin voidaan nähdä kietoutuvan kansalaisuuden käsitteeseen myös Perustuslain (11.6.1999/731) 19 § kautta. Perustuslain mukaan ”Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä” (Perustuslaki 11.6.1999/731. Tässä opinnäytetyössä selvitimme maatalousyrittäjien, yrittäjien sekä ammatinharjoittajien hyvinvointia, sitä mahdollisesti heikentäviä seikkoja sekä heidän saamia palveluita ja palvelutarpeita. Tuotimme näin Maaseudun tukihenkilöverkolle uutta tietoa, jonka valossa he pystyvät kehittämään toimintaansa paremmin maatalousyrittäjien tarpeita vastaavaksi sekä tuotimme yhteiskunnallisesti arvokasta tietoa maatalousyrittäjien, yrittäjien sekä ammatinharjoittajien palvelutarpeista sekä hyvinvoinnista. Heikkisen (2022,7-11) arki, arvot ja etiikka teoksen mukaan työn tavoitteena on sosiaalialalla ihmisten auttaminen ja puutteen sekä kärsimyksen vähentäminen ja työn tuleekin perustua ihmisoikeuksien sekä ihmisarvon kunnioittamiseen. Sosiaalialan työntekijän tuleekin

pohjata työssään eettisiin periaatteisiin, joita ovat sosiaalinen oikeudenmukaisuus, ihmisoi-
keudet ja ihmisarvo. Työssä tulee myös kunnioittaa ja edistää Suomen perustuslaissa, Euroo-
pan ihmisoikeussopimuksessa ja YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa määriteltyjä ihmisoikeuk-
sia, jotka ovat määritelty näissä perusoikeuksiksi. Sosiaalialan ammattihenkilön tulee myös
tukea heikommassa asemassa olevien oikeuksia sekä toimia asiakkaan puolestapuhujana
(Heikkinen 2022, 23).

Opinnäytetyön tulee olla kokonaisuudessaan luotettava. Opinnäytetyöprosessin ei pitäisi kos-
kaan antaa sattumanvaraisia kehittämis ehdotuksia tai tuloksia. Kun tutkimus on luotettava ei
sisäisiä ristiriitoja myöskään ole. (Vilka 2021, 185.) Peruseriaatteina hyvälle tieteelliselle
käytännölle ovat rehellisyys, luotettavuus, arvostus sekä vastuunkanto. Hyvä tieteellinen käy-
töntö pitää sisällään menettelytapoja, joiden avulla on tarkoitus huolehtia hyvän tieteelli-
sen käytännön toteutumisesta koko tieteellisen toiminnan ajan. (Hyvä tieteellinen käy-
töntö...2023,11.) Tieteellisyyden varmistamiseksi opinnäytetyöltä edellytetään raportointi vai-
heessa muutoseikkojen noudattamista, tieteellisyyden sekä tieteen noudattamisen lisäksi.
Tutkijan tulee myös käyttää tieteellisiä menetelmiä, sekä luoda luotettavia ja uskottavia tut-
kimustuloksia, joista voidaan tehdä oikeita johtopäätöksiä. (Kananen 2015,123.)

Opinnäytetyömme luotettavuutta olemme pyrkineet arvioimaan avaamalla tutkimuksen ete-
nemistä avoimesti raportissa. Tutustuimme tutkimaamme aiheeseen opinnäytetöiden, hanke-
raporttien sekä kirjallisuuden kautta, jotta saimme käsityksen tutkimuskysymyksestä kokonai-
suudessaan. Hyödynsimme aineiston tulkinnassa sekä analysoinnissa vastaajien suoria lainauk-
sia, jotta kyselyyn vastanneiden oma ääni pääsi aidosti kuuluviin.

14 Pohdinta

Tämän kvantitatiivisen sekä kvalitatiivisen opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mitä
maalaisyrittäjät, yrittäjät ja ammatinharjoittajat ovat olleet mieltä omasta hyvinvoinnis-
taan ja palvelutarpeistaan 2020-luvun Suomessa. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Maaseu-
dun tukihenkilöverkko. Tutkimuskysymys käsitteli sitä, kuinka maatalaisyrittäjät, yrittäjät ja
ammattiharjoittajat kokevat oman hyvinvointinsa sekä millaisia palvelutarpeita heillä on. Ta-
voitteena oli lisätä tietoa Maaseudun tukihenkilöverkon toiminnan tueksi sekä kehittämiseksi.
Lisäksi tavoitteena oli kehittää opinnäytetyön tekijöiden ammatillisia taitoja.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheeseen kuului tutkimusaineiston hankinta Kantar Oy:ltä sekä
toimeksiantosopimuksen tekeminen Maaseudun tukihenkilöverkon kanssa. Teimme toimeksi-
antajan ja Kantar Oy:n tutkijan kanssa tiivistä yhteistyötä koko opinnäytetyö prosessin ajan.
Yhteistyömme toimeksiantajamme kanssa oli paitsi sujuvaa myös tuottoisaa. Toimeksiantajan
palaute vahvisti myönteisesti yhteistyömme onnistumista. Olimme erittäin sitoutuneita

kuuntelemaan tarkkaan toimeksiantajan toiveita ja tarpeita, jonka pohjalta mukautimme työskentelyämme toimeksiantajan mukaisesti.

Tietoperustassa tarkastelimme ihmisen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, ilmastonmuutosta, maaseudun määritelmiä, palveluita sekä palvelutarpeita ja yrittäjyyttä. Lisäksi teimme katsauksen aiemmin tutkittuun tietoon liittyen. Teoreettisena viitekehyksenä työssämme toimi Niemelän systemaattinen ihmiskäsitys. Muu teoreettinen tausta työlle rakentui kyselystä nousseiden aihepiirien sekä tutkimuskysymyksen käsitteiden ympärille.

Alun perin meillä oli ajatuksena toteuttaa tämä opinnäytetyö kesän 2023 aikana. Tämän suunnitelman esteeksi muodostui kuitenkin kesälomat emmekä näin ollen saaneet ohjausta työllemme, emmekä vastauksia tutkimustyön aikana nousseisiin kysymyksiin.

Opinnäytetyö toteutettiin loppuen lopuksi syksystä 2023. Haasteellista toteutuksessa oli mielestämme keskelle tutkimusta tuleminen. Koska kysymykset ja kysely oli toteutettu jo aiemmin, täysin toisten ihmisten toimesta oli mielestämme haastavaa päästää tutkimukseen sisälle. Miettiä ajatuksia laadittujen kysymysten takana ja saada ne vastaamaan niihin kysymyksiin, joidenka kautta saisimme vastauksen tutkimuskysymykseemme. Päästyämme tästä tilanteesta yli, jäimme monessa kohdassa pohtimaan sitä, kuinka olisimme toivoneet kyselyyn enemmän vastauksia, etenkin maatalousyrittäjiltä.

Näkemyksemme mukaan myös sosiaalialalla tarvitaan osaamista erilaisista ammattiryhmistä, sekä maaseudun ja haja-asutusalueiden erityispiirteiden tuntemusta. Väisälä (2019,6) kuvaa lopputyössään tärkeäksi tunnistaa maaseudulle ja haja-asutusalueille ominaisia toistuvia piirteitä, jotka eroavat kaupungeissa tehtävästä sosiaalityöstä. Sosiaalityössä maaseudulla pystytään käyttämään luovempia menetelmiä kuin kaupungeissa, sillä paikallistuntemukseen pohjautuva sosiaalityö voi hyödyntää tehokkaasti sekä epävirallisia että virallisia verkostoja samoin kuin paikallisuuden tarjoamia resursseja (Kilpeläinen 2016,45).

Opinnäytetyön prosessin aikana pohdimme olisiko tätä tutkimusta palvelut paremmin laadullisen tutkimuksen periaate, jossa aineiston määrän ratkaisee itse aineisto kylläntymisen kautta. Aineistoa siis kerätään niin kauan, että tutkimusongelma ratkeaa. (Kananen 2015,128.) Mikäli olisimme vastanneet sekä tutkimuslomakkeen suunnittelusta, että vastaus-ten keräämisestä, olisimme toteuttaneet aineiston keräämisessä tätä periaatetta.

Katsomme opinnäytetyön tavoitteen toteutuneen. Saimme kyselytutkimuksen aineistosta irrotettua kaikki ne vastaukset, joita toimeksiantajan toimesta toivottiin ja näin ollen lisättyä heidän tietoaan maatalousyrittäjien, yrittäjien sekä ammatinharjoittajien hyvinvoinnista, palveluista sekä palvelutarpeista. Oma ammattitaitomme tieteellisen kirjoittamisen osalta kehittyi tämän työn aikana ja lisäksi opimme paljon tuloksien lukemisesta, tuottamisesta sekä tilastointiohjelmien käytöstä.

Saimme kyselytutkimuksen aineistosta irrotettua kaikki ne vastaukset, joita toimeksiantajan toimesta toivottiin. Opinnäytetyömme vahvisti toimeksiantajamme ajatuksia maatalousyrittäjien, yrittäjien ja ammatinharjoittajien näkemyksiä omasta hyvinvoinnista ja palvelutarpeista. Tuloksien perusteella toimeksiantaja tulee kehittämään maatalousyrittäjille suunnattua toimintaa sekä palveluita. Toimeksiantajan antaman palautteen perusteella voimme todeta onnistuneemme opinnäytetyöllemme asetetussa tavoitteessa. Oma ammattitaitomme tieteellisen kirjoittamisen osalta kehittyi tämän työn aikana ja lisäksi opimme paljon tuloksien lukemisesta, tuottamisesta sekä tilastointiohjelmien käytöstä.

Tutkimuskysymykseen saatiin myös vastaus. Tulosten mukaan maatalousyrittäjillä sekä yrittäjillä ja ammatinharjoittajilla on jonkin verran vajetta hyvinvoinnissa ja heidän saamansa palvelut pääosin kohtaavat heidän palvelutarpeidensa kanssa. Tuloksista tulisi mielestämme huomioda se tekijä, että maatalousyrittäjät että yrittäjät ja ammatinharjoittajat suosivat ensisijaisesti kiinteitä lähipalveluja muihin palveluvaihtoehtoihin verrattuna. Etenkin kun tämän hetken visiona on lisätä digitaalisten palveluiden saatavuutta. Tässä toki on se ristiriita, että palvelut vähentyvät asukkaiden sekä käyttäjien vähentymisen myötä, ja jotta voitaisiin taata palveluiden tarjonta ylipäättään, tulee niitä nyt ja tulevaisuudessa tarjota digitaalisessa muodossa.

Kyselyn toteuttamisen aikaan vallinnut kansainvälinen tilanne vaikutti vahvasti kyselyyn vastanneiden huolen aiheisiin. Kansainvälinen tilanne, levottomuudet, konfliktit, sodat ja yhteiskunnallinen ilmapiiri herättivät suurta huolta. Tutkimuksesta nousseet asiat, joihin mielestämme voidaan tulevaisuudessa päätöksenteolla ja palvelutarjonnalla vaikuttaa, on pohtia kuinka keventää maatalousyrittämiseen liittyvää byrokratiaa sekä määräyksiä ja kuinka voimme auttaa yrittäjiä huolehtimaan paremmin omasta jaksamisestaan. Yhteiskunnalliseen ilmapiiriin voi jokainen mielestämme vaikuttaa omalta osaltaan ja voisiko tämä ollakin sellainen asia, johon kehotamme jokaista tämän opinnäytetyötä lukevan kiinnittävän tästä eteenpäin huomiota.

Lähteet

Painetut

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Kinnunen, B., Pethman, K. 2009. Fyysinen hyvinvointi. Teoksessa Yliselä, P. (toim.) Maatalousyrittäjien hyvinvointi. Eskola, E., Jokipii, P., Kinnunen, B., Lehtonen, E., Lumiaho, M., Murtonen, M., Pirkkalainen, M., Pethman, K., Ristola, P., Saastamoinen, J., Yliselä, P. Porvoo: WS-Bookwell, 35-50.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kuisma, A., Kallio, J. 2009. Yrittäminen maatilalla. Helsinki: Opetushallitus.

Niemelä, P. 2009. Ihmisen toiminnallisuus ja hyvinvointi sosiaalityön teoreettisen ymmärryksen perustana. Teoksessa Mäntysaari, M., Pohjola, A., Pösö, T. (toim.) Sosiaalityö ja teoria. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Pojjula, S. 2018. Resilienssi. Muutoksen kohtaamisen taito. Helsinki: Kirjapaja.

Peltonen, S. (toim.) Hagelberg E. 2019. Ilmastoviisas maatila. Vantaa: ProAgria Keskusten Liitto.

Saari, J., Pessi, A-B. 2011. Auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Teoksessa Pessi, A-B. Saari, J. (toim.) Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailuyhteiskunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu A tutkimuksia 31. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Saastamoinen, J. 2009. Maatilan talouden terveystarkastus. Teoksessa Yliselä, P. (toim.) Maatalousyrittäjien hyvinvointi. Eskola, E., Jokipii, P., Kinnunen, B., Lehtonen, E., Lumiaho, M., Murtonen, M., Pirkkalainen, M., Pethman, K., Ristola, P., Saastamoinen, J., Yliselä, P. Porvoo: WS-Bookwell, 83.

Tuomi, J., Sarajärvi, A., Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.2018. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Aikuisväestön hyvinvointi, terveys ja palvelut-FinSote 2020. Tilastoraportti 16/2021. Viitattu 12.10.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142634/FinSote_Tilastoraportti%202021.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Ajassa uudistuva maaseutu-Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2021-2027. Viitattu 15.9.2023. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2021:12. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163350/MMM_2021_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Euroopan ympäristökeskus. Ilmastonmuutos ja maatalous. Infografiikat.10.12.2019. Viitattu 25.9.2023. <https://www.eea.europa.eu/fi/pressroom/infografiikat/ilmastonmuutos-ja-maatalous/view>

Hallitus sopi vuoden 2017 talousarviosta- pääosassa työllisyys ja yrittäjyys. Valtionneuvoston kanslia, valtionneuvoston viestintäosasto tiedote 1.9.2016.Viitattu 15.5.2023. <https://vnk.fi/-/hallitus-sopi-vuoden-2017-talousarviosta-paaosassa-tyollisyys-ja-yrittajyys>

Heikkinen, A. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 2022. Helsinki: Talentia. Viitattu 23.5.2023. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>

Honkaniemi, T., Luoto, I. Sitovan ja siltaavan sosiaalisen pääoman merkitys maaseudun valokuiturakentamisessa. Maaseutututkimus vol. 29 nro 2 (2021). Viitattu 16.10.2023. <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/109001/65963?acceptCookies=1>

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. 2/2023. Viitattu 24.5.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Hämeenaho, P. (2012). Naapuriapu maaseudulla. Teoksessa: Kattilakoski, A. Kilpeläinen, & P. Peltomäki (toim), Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle (pp. 96-108). Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja (1/2012). Helsinki: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/40082/1/Naapuriapu_maaseudulla.pdf

Jyväskylän yliopisto 2021. Aineiston analyysimenetelmät. Määrällinen analyysi. Viitattu 6.6.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmät/maarallinen-analyysi>

Kantar 2023. Säännöt ja jäsenyysehdot. Viitattu 22.5.2023. <https://www.gallupforum.fi/terms-and-conditions>

Kantar Group and Affiliates 2023. Tietoa tutkimusvastaajille. Viitattu 22.5.2023. [https://www.kantar.com/fi/tietoa-tutkimusvastaajille#_="](https://www.kantar.com/fi/tietoa-tutkimusvastaajille#_=)

Karvonen, S., Kestilä, L, Saikkonen, P. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 10.10.2023.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Kilpeläinen, A. 2016. Teknologiavälitteisyys kyläläisten arjessa. Tutkimus ikääntyvien sivukylien teknologiavälitteisyydestä ja sen rajapinnoista maaseutusosiaalityöhön. Viitattu 6.11.2023. Rovaniemi: Lapin yliopisto https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62333/Kilpel%c3%a4inen_Arja_ActaE_184_pdfA.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kunnari, M., Suikkanen, A. Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 62. Viitattu 15.9.2023. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61816/ytk_B62_Kuntalaisten_hyvinvointi_kokemukset_LapissapgfA.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Lintilä, M., Haatainen, T. Valtionneuvosto. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kolumni. Viitattu 28.8.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/yrittajyy-yha-varteenotettavampi-uravaih-toehto-nuorille-ohjausta-ja-neuvontaa-yrityksen-perustamiseen-kattavasti-tarjolla>

Luonnonvarakeskus. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2022. Viitattu 15.5.2023. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne-2022>

Luonnonvarakeskus. Tilastotietokanta 2023. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain ELY-keskuksittain. Viitattu 28.3.2023. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/03_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_tuotantos_ELY.px/table/tableViewLayout2/?rxid=786f0450-355f-4a91-af51-6898606f4e0f

Maaseutupolitiikka. Aluevaalitavoitteet. Kannanotto. Viitattu 16.10.2023. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uutiset/aluevaalitavoitteet>

Maaseutupolitiikka 2023. Hyvä elämä maaseudulla kiertue. Viitattu 20.10.2023. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/hyva-elama-maaseudulla-kiertue>

Maaseudunpolitiikka 2023. Päätöksenteon tueksi. Hyvän elämän edellytysten varmistaminen maaseutualueilla HYMY-verkostohanke. Viitattu 15.10.2023. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/paatoksenteontueksi/verkotot/hymy>

Maaseutupolitiikka 2023. Päätöksenteon tueksi. Tietoa ja työkaluja. Maaseutuvaikutusten arviointi. Viitattu 16.10.2023. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/paatoksenteontueksi/tieto/mva>

Maaseudun tukihenkilöverkko 2023. Viitattu 3.5.2023. <https://tukihenkilo.fi/>

Maatalousyrittäjien Mela-turva. Kesäkuu 2023. Viitattu 17.8.2023. https://tilastot.mela.fi/pub_files/406.pdf

Maa- ja metsätalousministeriö. Maatalouden tukijärjestelmä. 2023. Viitattu 24.5.2023. <https://mmm.fi/maataloustuet>

Mela-turvaa maatalousyrittäjille. Viitattu 18.8.2023. <https://www.mela.fi/maatalousyrittajat/mela-turvaa-maatalousyrittajalle/>

Mela.Työkykypalvelut. Välitä viljelijästä. 2023. Viitattu 18.8.2023. <https://www.mela.fi/tyokykypalvelut/valita-viljelijasta/>

Mela. Työkykypalvelut. Välitä viljelijästä-verkosto. 2023. Viitattu 27.9.2023. <https://www.mela.fi/tyokykypalvelut/valita-viljelijasta/valita-viljelijasta-verkosto/>

- Mela. Maatalousyrittäjien henkinen kuormittuneisuus lisääntynyt selvästi. 28.3.2023. Viitattu 11.10.2023. <https://www.mela.fi/uutiset/maatalousyrittajien-henkinen-kuormittuneisuus-lisaantynyt-selvasti/>
- Mieli ry. Vahvista mielenterveyttäsi. Viitattu 15.9.2023. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveytta/mita-mielenterveys-on/suojatekijat-vahvistavat-riskitekijat-heikentavat-mielenterveytta/>
- Nikkola, P. 2020. Maatalousyrittäjien hyvinvointi Kauhajoella. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoki. Viitattu 11.10.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/336391/Nikkola_P%C3%A4ivi.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 13.9.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>
- ProAgria. Hankkeet. Maatalousyrittäjän työura muutoksessa. Viitattu 11.10.2023. <https://www.proagria.fi/hankkeet/maatalousyrittajan-tyoura-muutoksessa>
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka, A. 2006b. Aineisto- ja teorialähtöisyys. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 13.10.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html
- Saari, P. 2019. Maatalousyrittäjien työkykyriskin hallinta. Välitä viljelijästä-projektin yhteydet koettuun psykososiaaliseen kuormitukseen ja työkykyyn. Sosiaalitieteiden laitos. Turun yliopisto. Turku. Viitattu 19.8.2023. https://www.mela.fi/uploads/2019/12/d46fe770-saari_lisensiaattityo-1.pdf
- Saari, P. 2023. Sähköposti 18.8.2023. Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. Espoo.
- Sireni, M., Halonen, M., Hannonen, O., Hirvonen, T., Jolkkonen, A., Kahila, P., Kattilakoski, M., Kuhmonen, H-M., Kurvinen, A., Lemponen, V., Rautiainen, S., Saukkonen, P., ja Åström, C. Maaseutukatsaus 2017. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 7/2017. Viitattu 12.10.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80600/MMM_7_2017_low.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sitra. Ilmastotunteet. Kansalaiskysely 24.6.2019. Viitattu 13.10.2023. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2019/08/ilmastotunteet-2019-kyselytutkimuksen-tulokset.pdf>
- Sosiaalinen hyvinvointi ja sen tiedolla johtaminen. Valtionneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:52. Viitattu 23.5.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162555/VNTEAS_2020_52.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sotkanet. Taulukko 2023. Viitattu 12.10.2023. <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko?indicator=sw5Lizc1tNY1AgA=®ion=szZ3i7ewNk-JTwMA&year=sy5ztjbs0zUEAA==&gender=t>
- STT. Tiedote. Suomen Yrittäjät 2021. Viitattu 11.10.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69912873/lahes-neljannes-yrittajista-ylirasittunut-tai-lahes-loppuun-palanut-monen-yrittajan-voimat-ovat-loppumassa?publisherId=1624>
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Maa- ja metsätaloustaloustilasto [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-304X. 2020, 1. Maatilayritysten verotilinpäätöksiin perustuvat tulokset. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 7.10.2023. http://www.stat.fi/til/mmtal/2020/mmtal_2020_2022-03-30_kat_001_fi.html

Suomen ympäristökeskus. Kaupunki-maaseutuluokitus. Tiedote. 29.5.2020. Viitattu 25.9.2023. [https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Kaupunkimaaseutuluokitus_paivitetty_Suom\(57423\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Kaupunkimaaseutuluokitus_paivitetty_Suom(57423))

Suomen Yrittäjät. Kantar Public. Yrittäjägallup 2023. Viitattu 26.9.2023. <https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2023/09/yrittajagallup-yrittajariski.pdf>

Takuusäätiö. Taloudellinen hyvinvointi on mielenterveysasia. 28.4.2022. Viitattu 24.5.2023. <https://www.takuusaatio.fi/julkaisu/taloudellinen-hyvinvointi-on-mielenterveysasia/>

Taustatietoa välitä viljelijästä-projektista. Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. Päivitetty 3.4.2023. Viitattu 15.5.2023. <https://www.mela.fi/tyokykypalvelut/valita-viljelijasta/taustatietoa-valita-viljelijasta-projektista/>

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. Terve Suomi- tutkimus. Viitattu 12.10.2023. https://repo.thl.fi/sites/terveysuomi/ilmioraportit_2023/toimeentulon_vaikeudet.html

Tilastokeskus. Käsitteet. Viitattu 6.6.2023. <https://www.stat.fi/meta/kas/maatila.html>

Tilastokeskus. Käsitteet. Viitattu 26.9.2023. <https://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/yritlkm.html>

Tilastokeskus. Mikä on maaseutua 2003. Viitattu 25.9.2023. https://www.stat.fi/tup/tieto-aika/tilaajat/ta_03_03_tyovoima_laatikko.html

Tilastokeskus. Tiedote. Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2021. Viitattu 28.8.2023. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8mphpsgykvl0cvzuhyd2lu7>

Tukihenkilö. Maaseudun tukihenkilöverkko. Viitattu 13.9.2023. <https://tukihenkilo.fi/>

Tukihenkilöverkon tutkimusraportti 2023. Viitattu 17.5.2023. <https://tukihenkilo.fi/wp-content/uploads/Maaseudulla-asuvien-nakemyksia-hyvinvoinnistaan-palvelutarpeistaan-ja-tulevaisuudesta-tutkimusraportti.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Tutkimus 2-3 vuotta toimineiden yritysten palvelutarpeista. Työ ja yrittäjyys. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 24/2010. Viitattu 25.9.2023. http://www.firmaxi.kokkola.fi/doc/2-3v_tutkimus_palvelutarpeet2010-05.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. Yrityspalvelut 2024+ -selvitys. Selvitysraportti 2022:21. Helsinki. Viitattu 25.9.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163867/TEM_2022_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vaasan yliopisto. 7.12.2022. Työn ja yrittäjyyden uudet mahdollisuudet maaseudulla- TUUMA verkosto. Viitattu 15.10.2022. <https://www.uwasa.fi/fi/tutkimus/hankkeet/tyon-ja-yrittajyyden-uudet-mahdollisuudet-maaseudulla-tuuma-verkosto>

Valtonen, S. 2023. Ilmastodiskursiit harvaan asutulla maaseudulla-tapaustutkimus Pirkanmaalta. Viitattu 13.9.2023. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/147107/Valtonen-Saga.pdf?sequence=2>

Varhaista välittämistä maatalousyrittäjien tueksi vuosikymmenen ajan- Verkostossa on voimaa! Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. Uutiset. Julkaistu 31.8.2022. Viitattu 15.5.2023.

<https://www.mela.fi/uutiset/varhaista-valittamista-maatalousyrittajien-tueksi-vuosikymmenen-ajan-verkostossa-on-voimaa/>

Väisälä, I. 2019. Sosiaalityötä maaseudulla- ennen, nyt ja tulevaisuudessa? Jyväskylän yliopisto. Viitattu 6.11.2023. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=e7482917-b127-4822-a229-620533d5a8b8>

Wahlbeck, K., Hannukkala, M., Parkkonen, J., Valkonen, J., Solantausta, T. 2017. Mielenterveyden edistäminen kansanterveystyön ytimessä. Viitattu 31.8.2023. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo13731>

Ympäristö. Kaupunki- maaseutuluokitus. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. Viitattu 19.5.2023. <https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaupunkiseudut-ja-kaupungistuminen/kaupunki-maaseutuluokitus#Harvaan%20asuttu%20maaseutu>

Yrittäjät. Yrittäjäksi ryhtyminen. Mitä yrittäjyys on. Viitattu 26.9.2023. <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yrittajaksi-ryhtyminen/mita-yrittajyys-on/>

Yrittäjät. Yrittäjyys Suomessa. Viitattu 28.8.2023. <https://www.yrittajat.fi/yrittajajarjesto/tietoa-yrittajista/yrittajyys-suomessa/>

Yrityksen perustaminen. Yksityinen elinkeinonharjoittaja 2023. Viitattu 26.9.2023. <https://yrityksen-perustaminen.net/yksityinen-elinkeinonharjoittaja/>

Julkaisemattomat lähteet

Kysely. MTLH Maaseudun tukihenkilöverkko, kysely maaseudulla asuville suomalaisille.

Kuviot

Kuvio 1: Kaupunki-maaseutuluokitus (Suomen ympäristökeskus 2023).....	14
Kuvio 2: Kulttuuripalveluita ei ole riittävästi tarjolla palveluja tarvinneista. (Sotkanet 2023)	15
Kuvio 3: Sukupuoli	33
Kuvio 4: Ikä.....	33
Kuvio 5: Koulutusaste	34
Kuvio 6: Maakunta	35
Kuvio 7: Asuinpaikka.....	35
Kuvio 8: Onko perheellä maatilaa?.....	36
Kuvio 9: Identiteetti/ tuntee itsensä.....	37
Kuvio 10: Asunnon tyyppi.....	38
Kuvio 11: Talouden bruttovuositulot	39
Kuvio 12: Talouden tilanne.....	40
Kuvio 13: Ajokortti.....	40
Kuvio 14: Onko sinulla/taloudellasi auto käytettävissä	41
Kuvio 15: Tilastollinen kuntaryhmitys.....	42
Kuvio 16: Asema työmarkkinoilla.....	42
Kuvio 17: Mitä seuraavista palveluista sinulla on tarvittaessa mahdollisuus käyttää?	43
Kuvio 18: Kenen tuottamia palveluita olet käyttänyt viimeisen kahden vuoden aikana?	44
Kuvio 19: Mille järjestöjen ja yhdistysten tuottamille palveluille olisi mielestäsi maaseudulla tarvetta?.....	45
Kuvio 20: Onko sinulla tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa tarvetta seuraaville palveluille?	47
Kuvio 21: Onko sinulla tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa tarvetta seuraaville palveluille?	48
Kuvio 22: Millä tavoin toteutettuja palveluja käyttäisit mieluiten? Valitse itsellesi enintään kaksi mieluisinta.	49
Kuvio 23: Millä tavoin toteutettuja palveluja käyttäisit mieluiten? Valitse itsellesi enintään kaksi mieluisinta.	50
Kuvio 24: Mitä tunteita tunnistat tuntevasi ilmastonmuutoksen suhteen?	51
Kuvio 25: Oletko tällä hetkellä huolestunut seuraavista asioista?	55

Taulukot

Taulukko 1: Ihmisen toimintajärjestelmän rakenne: ulottuvuudet ja tasot. (Niemi 2014, 161).....	9
---	---

Taulukko 2: Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosunnittain. (Luonnonvarakeskus. Tilastotietokanta 2023.)	20
Taulukko 3: Esimerkki teemoittelusta ja otsikoinnista.....	29
Taulukko 4: Esimerkki teemoittelusta ja otsikoinnista.....	30

Liitteet

Liite 1: MTLH Maaseudun tukihenkilöverkko, kysely maaseudulla asuville suomalaisille 75

Liite 1: MTLH Maaseudun tukihenkilöverkko, kysely maaseudulla asuville suomalaisille

CAWI

Questionnaire

Name of survey

MTLH Maaseudun tukihenkilöverkko, kysely maaseudulla asuville suomalaisille

Author(s)

Hyry, Jaakko

This questionnaire was written according to Kantar quality procedures

checked by

Repeating study (if this survey has been previously conducted)	
Name of survey	MTLH Maaseudun tukihenkilöverkko, kysely maaseudulla asuville suomalaisille
Language	Finnish (Finland)
Survey length (minutes)	12
Version	1
Author(s)	Hyry, Jaakko
Contact	
Panel	
Sample size	Gross: Net:
Sample description	
Quota	

If several markets: indicate the markets	
If several targets	
Check-in site	http://www.kantar.com
Comments	

Q001 - VBB: Aloitus

Q002 - VBC: Asuinpaikka maaseutumainen/kaupunkimainen

Q008 - VBK: Kyselyn esittely

Q003 - VBD: Maaseudun jaottelu

Q004 - VBF: Asema työmarkkinoilla

Q005 - VBG: Ajokortti

Q006 - VBH: Auto käytössä

Q007 - VBJ: Maaseudun tukihenkilöverkoston tunteminen

Q009 - VBL: Mistä on saanut tietoa Maaseudun tukihenkilöverkosta

Q032 - VCN: Onko käyttänyt Maaseudun tukihenkilöverkoston palveluja

Q010 - VBM: Kuinka tärkeänä pitää vapaaehtoistoimintana maaseudun asukkaille tarjottavaa tukea ja apua

Q011 - VBN: Ottaisiko yhteyttä maaseudun tukihenkilöön puhelimitse, jos tarvitsisi apua tai tukea

Q012 - VBP: Miksi ei ottaisi yhteyttä puhelimitse

Q013 - VBQ: Ottaisiko Jelppi-ryhmän apua vastaan haastavassa elämäntilanteessa

Q014 - VBR: Miksi ei ottaisi Jelppi-ryhmän apua vastaan

Q015 - VBS: Millaiseen anonyymiin toimintaan voisi osallistua Tukinetissä

Q016 - VBT: Millaisia teemoja haluaisi käsitellä Tukinetissä

Q017 - VBV: Muita vapaaehtoispalveluja, joihin olisi tarvetta

Q018 - VBW: Käytettävissä olevat palvelut

Q019 - VBX: Mille järjestöjen ja yhdistysten tuottamille palveluille olisi maaseudulla tarvetta

Q020 - VBY: Kenen tuottamia palveluja on viimeisen kahden vuoden aikana käyttänyt

Q021 - VBZ: Millä tavoin toteutettuja palveluja käyttäisi mieluiten

Q022 - VCB: Tekeekö kunta riittävästi sen eteen, että palvelut säilyvät myös haja-asutusalueella

Q023 - VCC: Digitaalisten palvelujen käyttö tällä hetkellä

Q024 - VCD: Millaisia haasteita on digitaalisten palveluiden käytössä

Q025 - VCF: Mitä digitaalisia palveluita käyttää

Q026 - VCG: Tarve eri palveluille

Q027 - VCH: Muu palvelu, mikä

Q028 - VCJ: Miten kokee ilmastonmuutoksen vaikuttaneen omaan elämään

Q029 - VCK: Mitä tunteita kokee liittyen ilmastonmuutokseen

Q030 - VCL: Huolestuttavat asiat

Q031 - VCM: Mahdollisuudet, joita tulevaisuus tuo maaseudulle ja sen asukkaille

Q001 - VBB: Aloitus**Text****Not back**

Tervetuloa vastaamaan tutkimukseen, joka liittyy maaseutuun, maaseudun palveluihin ja siellä asumiseen.

Tutkimuksen taustatiedoiksi otetaan Forum -internetpaneelista seuraavat vastaajakohtaiset taustatiedot:

Sukupuoli, ikä, asuinpaikka (postinumero ja siitä johdettavat erilaiset asuinpaikkatiedot), koulutus, asumismuoto, ammattiasema, talouden koko jne.

Lisäksi on käytettävissä suuri joukko muitakin taustatietoja vastaajista.

Tutkimus kohdennetaan henkilöille, joiden asuinpaikka on maaseutumainen.

Q002 - VBC: Asuinpaikka maaseutumainen/kaupunkimainen**Single coded****Not back**

Onko asuinpaikkasi maaseutumainen vai kaupunkimainen?

KYSELY JATKUU, JOS ASUINPAIKKA ON MAASEUTUMAINEN

Normal

- 1 Maaseutumainen
- 2 Kaupunkimainen
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q008 - VBK: Kyselyn esittely**Text****Not back**

Tällä kyselyllä kerätään tietoa maaseudun asukkaiden hyvinvointipalvelujen ja digitaalisten palvelujen käytöstä ja tarpeesta sekä vapaaehtoistoiminnan tarpeesta. Kyselyyn vastaaminen kestää 10 min.

Kyselyn toteuttaa Maaseudun Tukihenkilöverkko, jonka taustayhteisöt ovat Kirkon Diakonia- ja Yhteiskuntayksikkö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Maa- ja Kotitalousnaisten Keskus, Maaseudun Sivistysliitto, Maaseudun Terveys- ja Lomahuolto ry, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mieli ry, Svenska Landbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f. ja Työterveyslaitos.

Q003 - VBD: Maaseudun jaottelu**Single coded****Not back**

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asuinpaikkaasi?

Normal

- 1 Kaupungin/kaupunkien läheinen maaseutu
- 2 Maaseudun paikalliskeskus
- 3 Harvaan asuttu maaseutu
- 4 Ydinmaaseutu
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q004 - VBF: Asema työmarkkinoilla

Single coded

Not back

Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tämänhetkistä tilannettasi? Olen...

Normal

- 1 Työelämässä palkansaajana
- 2 Yrittäjä tai ammatinharjoittaja (esim. freelancer)
- 3 Lomautettu
- 4 Työtön
- 5 Koululainen tai opiskelija
- 6 Eläkkeellä
- 7 Työkyvytön
- 8 Muu työvoiman ulkopuolella
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q005 - VBG: Ajokortti

Single coded

Not back

Onko sinulla ajokortti?

Normal

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q006 - VBH: Auto käytössä

Single coded

Not back

Onko sinulla/taloudessasi auto käytettävissä?

Normal

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q007 - VBJ: Maaseudun tukihenkilöverkoston tuntemi-
nen

Single coded

Not back

Maaseudun tukihenkilöverkko on 170 koulutetun, maaseudun olosuhteet tuntevan vapaaehtoisen valtakunnallinen auttamisverkosto, joka tarjoaa apua kaikille maaseudun asukkaille. Toimintamuotoina ovat puhelin- ja sähköinen auttaminen sekä kotiin vietävä konkreettinen apu elämän erilaisissa kriisitilanteissa. Tukihenkilöverkosta saa luotettavaa ja maksutonta tukea helposti ja nopeasti. Tukihenkilöt löytyvät www.tukihenkilo.fi

Oletko kuullut Maaseudun tukihenkilöverkosta?

Normal

- 1 Kyllä
- 2 En
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Ask only if Q007 - VBJ,1

Q009 - VBL: Mistä on saanut tietoa Maaseudun tukihenkilöverkostosta

Multi coded

Not back | Min = 1

Mistä olet saanut tietoa Maaseudun tukihenkilöverkostosta?

Normal

- 1 Verkkosivuilta www.tukihenkilo.fi
- 2 Sosiaalisesta mediasta
- 3 Muualta internetistä
- 4 Sanoma tai aikakauslehdistä
- 5 Ystäviltä tai tuttavilta
- 996 Muualta, mistä? **Open *Fixed*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Ask only if Q007 - VBJ,1

Q032 - VCN: Onko käyttänyt Maaseudun tukihenkilöverkoston palveluja

Single coded

Not back

Oletko käyttänyt Maaseudun tukihenkilöverkoston palveluja?

Normal

- 1 Kyllä
- 2 En
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q010 - VBM: Kuinka tärkeänä pitää vapaaehtoistointana maaseudun asukkaille tarjottavaa tukea ja apua

Single coded

Not back

Kuinka tärkeänä pidät vapaaehtoistointana maaseudun asukkaille tarjottavaa tukea ja apua?

Normal

- 1 Erittäin tärkeänä
- 2 Melko tärkeänä
- 3 En kovinkaan tärkeänä
- 4 En lainkaan tärkeänä
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q011 - VBN: Ottaisiko yhteyttä maaseudun tukihenkilöön puhelimitse, jos tarvitsisi apua tai tukea **Single coded**

Not back

Maaseudun tukihenkilöverkko tarjoaa keskusteluapua puhelimitse.

Ottaisitko yhteyttä maaseudun tukihenkilöön puhelimitse, jos tarvitsisit apua tai tukea?

Normal

- 1 Kyllä
- 2 Ehkä
- 3 En ottaisi
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Ask only if Q011 - VBN,3

Q012 - VBP: Miksi ei ottaisi yhteyttä puhelimitse

Open

Not back

Miksi et ottaisi yhteyttä puhelimitse maaseudun tukihenkilöön, jos tarvitsisit apua tai tukea?

999 En osaa sanoa *Fixed *Exclusive

Q013 - VBQ: Ottaisiko Jelppi-ryhmän apua vastaan haastavassa elämäntilanteessa

Single coded

Not back

Maaseudun vapaaehtoisista tukihenkilöistä koostuva Jelppi-ryhmä tarjoaa lyhytkestoista käytännön apua kotiin elämän erilaisissa kriisitilanteissa (esim. uupuminen, läheisen vakava sairastuminen).

Ottaisitko Jelppi-ryhmän apua vastaan haastavassa elämäntilanteessa?

Normal

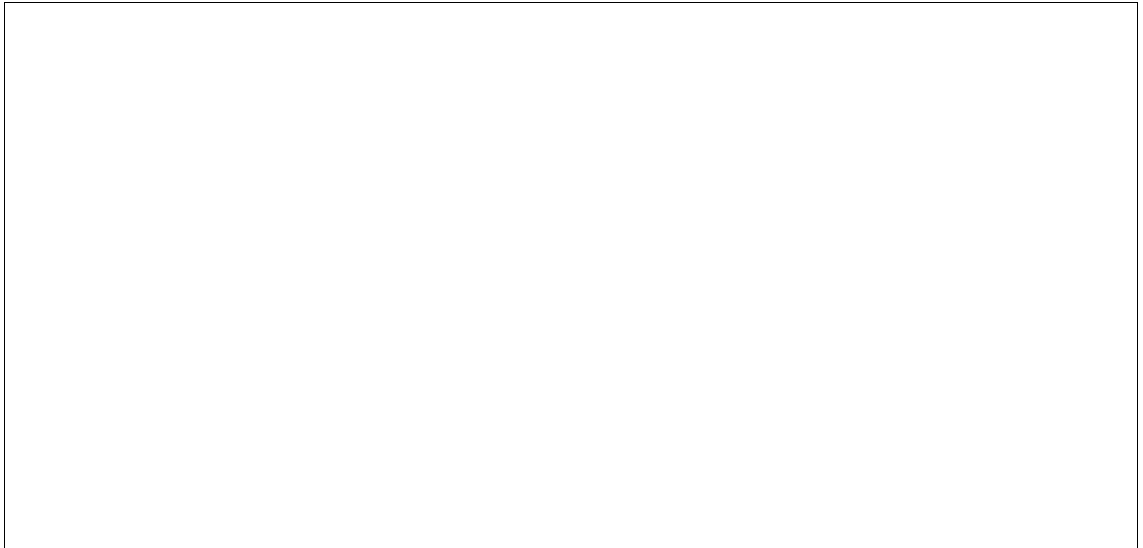
- 1 Kyllä
- 2 Ehkä
- 3 En ottaisi
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q014 - VBR: Miksi ei ottaisi Jelppi-ryhmän apua vastaan

Open

Not back

Miksi et ottaisi vastaan Jelppi-ryhmän apua vastaan, jos elämäntilanteesi oli haastava?

999 En osaa sanoa *Fixed *Exclusive

Q015 - VBS: Millaiseen anonyymiin toimintaan voisi osallistua Tukinetissä

Multi coded

Not back | Min = 1

Tukinet on Mieli ry:n ylläpitämä kriisikeskus internetissä, jossa myös Maaseudun tukihenkilöverkolla on omaa toimintaa. Toimintaan osallistutaan anonyymisti.

Millaiseen anonyymiin toimintaan voisit osallistua Tukinetissä (internetissä)?

Normal

- 1 Tukisuhteeseen, jolloin saisin oman tukihenkilön, johon ottaa yhteyttä itselle sopivana ajankohtana
 - 2 Ryhmäkeskusteluun (keskustelupalstalla), itseäni kiinnostavassa teemassa, itselle sopivana ajankohtana
 - 3 Reaaliaikaiseen ryhmäkeskusteluun tietyinä ajankohtana, itseäni kiinnostavassa teemassa
- 998 En ole kiinnostunut Tukinetistä **Fixed *Exclusive*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Ask only if NOT Q015 - VBS,998

Q016 - VBT: Millaisia teemoja haluaisi käsitellä Tukinetissä

Multi coded

Not back | Min = 1

Millaisia teemoja haluaisit käsitellä Tukinetissä?

Normal

- 1 Elämä ja arki maaseudulla
- 2 Ihmissuhteet
- 3 Ympäristö
- 4 Nuoret
- 5 Talous
- 996 Muu, mikä? **Open *Fixed*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

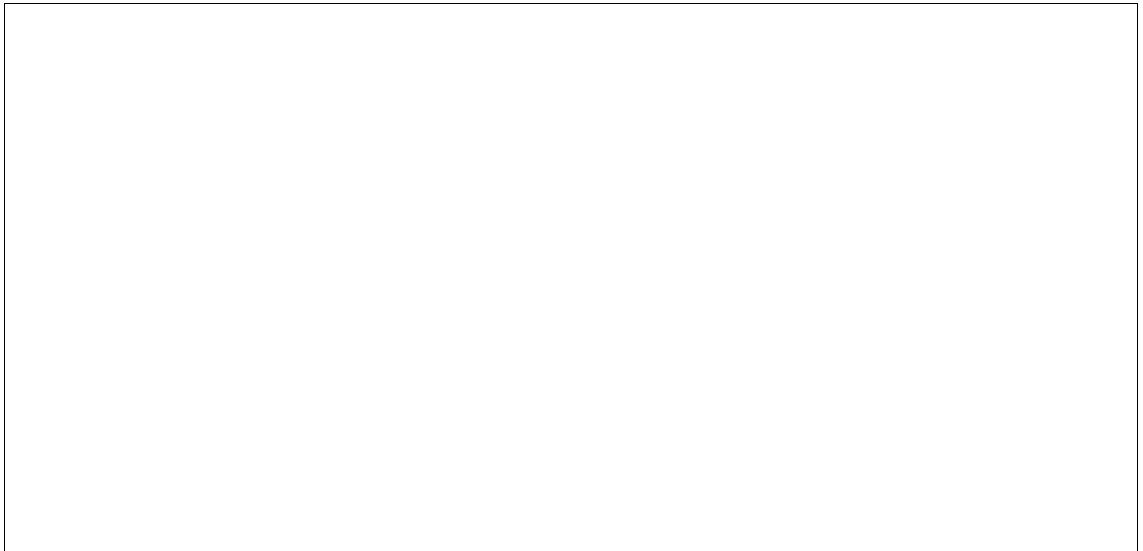
Q017 - VBV: Muita vapaaehtoispalveluja, joihin olisi tarvetta

Open

Not back

Aiemmissä kysymyksissä käytiin läpi puhelinauttamista, verkkoauttamista ja konkreettista kotiin tuotua apua.

Onko muita vapaaehtoistoimintana toteutettuja palveluita, joiden käyttöön sinulla olisi tai voisi olla tarvetta?

999 En osaa sanoa *Fixed *Exclusive

Q018 - VBW: Käytettävissä olevat palvelut

Multi coded

Not back | Min = 1

Mitä seuraavista palveluista sinulla on tarvittaessa mahdollisuus käyttää?

Rotated

- 1 Terveyspalvelut
- 2 Mielen terveystyöpalvelut
- 3 Vanhuspalvelut
- 4 Lasten ja lapsiperheiden palvelut
- 5 Erityisryhmien palvelut
- 6 Harrastusmahdollisuudet
- 7 Liikuntapalvelut
- 8 Kulttuuripalvelut
- 9 Yhdistys- ja kerhotoiminta
- 10 Luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvät hyvinvointipalvelut
- 11 Naapuriapu
- 996 Muu, mikä? **Open *Fixed*
- 997 En tarvitse mitään näistä palveluista **Fixed *Exclusive*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q019 - VBX: Mille järjestöjen ja yhdistysten tuottamille palveluille olisi maaseudulla tarvetta

Multi coded

Not back | Min = 1

Mille järjestöjen ja yhdistysten tuottamille palveluille olisi mielestäsi maaseudulla tarvetta?

Rotated

1	Terveyspalvelut
2	Mielenterveyspalvelut
3	Vanhuspalvelut
4	Lasten ja lapsiperheiden palvelut
5	Erytisryhmien palvelut
6	Harrastusmahdollisuudet
7	Liikuntapalvelut
8	Kulttuuripalvelut
9	Yhdistys- ja kerhotoiminta
10	Luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvät hyvinvointipalvelut
11	Naapuriapu
996	Muu, mikä? *Open *Fixed
999	En osaa sanoa *Fixed *Exclusive

Q020 - VBY: Kenen tuottamia palveluja on viimeisen kahden vuoden aikana käyttänyt

Multi coded

Not back | Min = 1

Kenen tuottamia palveluja olet viimeisen kahden vuoden aikana käyttänyt?

Normal

- 1 Julkisia palveluja
- 2 Yksityisiä palveluja
- 3 Järjestöjen tuottamia palveluja
- 4 Seurakuntien tai uskonnollisten yhteisöjen tuottamia palveluja
- 998 En ole käyttänyt mitään palveluja **Fixed *Exclusive*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q021 - VBZ: Millä tavoin toteutettuja palveluja käyttäisi mieluiten

Multi coded

Not back | Min = 1 | Max = 2

Millä tavoin toteutettuja palveluja käyttäisit mieluiten? Valitse kaksi itsellesi mieluisinta.

Normal

- 1 Kiinteitä lähipalveluja (esim. terveysaseman vastaanotto)
- 2 Liikkuvia palveluja (esim. kauppa- tai kirjastoauto, liikkuvat terveystalvelut)
- 3 Kotiin tuotavia palveluita (esimerkiksi terveydenhuollon kotikäynnit)
- 4 Sähköisiä palveluita (digitaalisesti, verkkoyhteydellä hoidettavat palvelut kuten verkkopankki, lääkärin vastaanotto etäyhteydellä)
- 996 Muu, mikä? **Open *Fixed*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q022 - VCB: Tekeekö kunta riittävästi sen eteen, että palvelut säilyvät myös haja-asutusalueella

Single coded

Not back

Mitä mieltä olet seuraavasta väittämästä?

Kotikuntani tekee riittävästi sen eteen, että palvelut säilyvät myös haja-asutusalueella.

Normal

- 1 Täysin samaa mieltä
- 2 Jokseenkin samaa mieltä
- 3 Jokseenkin eri mieltä
- 4 Täysin eri mieltä
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q023 - VCC: Digitaalisten palvelujen käyttö tällä hetkellä

Single coded

Not back

Digitaalisia palveluja ovat netissä toimivat erilaiset mobiilisovellukset, verkkopalvelut sekä erilaiset verkkoliiketoiminnan ja sähköisen asioinnin ratkaisut.

Mikä seuraavista kuvaa sinua parhaiten digitaalisten palvelujen käyttäjänä?

Normal

- 1 Osaan käyttää ja käytän sähköisiä palveluja hyvin ja monipuolisesti
 - 2 Osaan käyttää, mutta suosin mieluummin muita palvelu-/asiointitapoja
 - 3 Opettelen parhaillaan käyttämään digitaalisia palveluja
 - 4 En käytä, mutta haluaisin jatkossa käyttää
 - 5 En käytä enkä halua jatkossakaan käyttää
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Ask only if Q023 - VCC,2,3,4,5

Q024 - VCD: Millaisia haasteita on digitaalisten palveluiden käytössä

Multi coded

Not back | Min = 1

Millaisia haasteita sinulla on digitaalisten palveluiden käytössä? Voit valita useita.

Normal

- 1 Minulla ei ole osaamista
- 2 Minulla ei ole laitteita
- 3 Minulla ei ole toimivaa nettiyhteyttä
- 4 Minulla ei ole merkittäviä haasteita **Exclusive*
- 996 Muu, mikä? **Open *Fixed*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Ask only if Q023 - VCC,1,2,3

Q025 - VCF: Mitä digitaalisia palveluita käyttää

Multi coded

Not back | Min = 1

Mitä digitaalisia palveluita käytät?

Normal

- 1 Terveys- ja hyvinvointipalvelut
- 2 Päivittäistavarakaupan palvelut
- 3 Pankkipalvelut
- 4 Työskentely
- 5 Opiskelu
- 6 Tiedonhaku
- 7 Yhteydenpito
- 8 Harrastukset
- 996 Muu, mikä? **Open *Fixed*
- 999 En osaa sanoa **Fixed *Exclusive*

Q026 - VCG: Tarve eri palveluille

Matrix

[Not back | Number of rows: 18 | Number of columns: 4](#)

Onko sinulla tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa tarvetta seuraaville palveluille?

[Rows: Rotated | Columns: Normal](#)

[Rendered as Dynamic Grid](#)

	Kyllä	Ehkä	Ei ole	En osaa sanoa
				<i>*Fixed</i>
				<i>*Exclusive</i>
Terveyspalvelut	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐
Vanhuspalvelut	☐	☐	☐	☐
Lasten ja lapsiperheiden palvelut	☐	☐	☐	☐
Erityisryhmien palvelut	☐	☐	☐	☐
Harrastusmahdollisuudet	☐	☐	☐	☐
Liikuntapalvelut	☐	☐	☐	☐
Kulttuuripalvelut	☐	☐	☐	☐
Kerho- ja yhdistystoiminta	☐	☐	☐	☐
Naapuriapu	☐	☐	☐	☐
Kodinhoitoapu/apu arjen askareissa	☐	☐	☐	☐
Talonmiespalvelu	☐	☐	☐	☐
Ruokapalvelut	☐	☐	☐	☐
Ystäväpalvelu	☐	☐	☐	☐
Kuljetuspalvelut	☐	☐	☐	☐
Työapu/vuokrakoneapu	☐	☐	☐	☐

- Apu tietokoneen ja matkapuheli-
men käytössä
- Joku muu palvelu

Q027 - VCH: Muu palvelu, mikä

Open

Not back

Mikä on tämä muu palvelu, jota tarvitsitte nyt tai lähitulevaisuudessa?

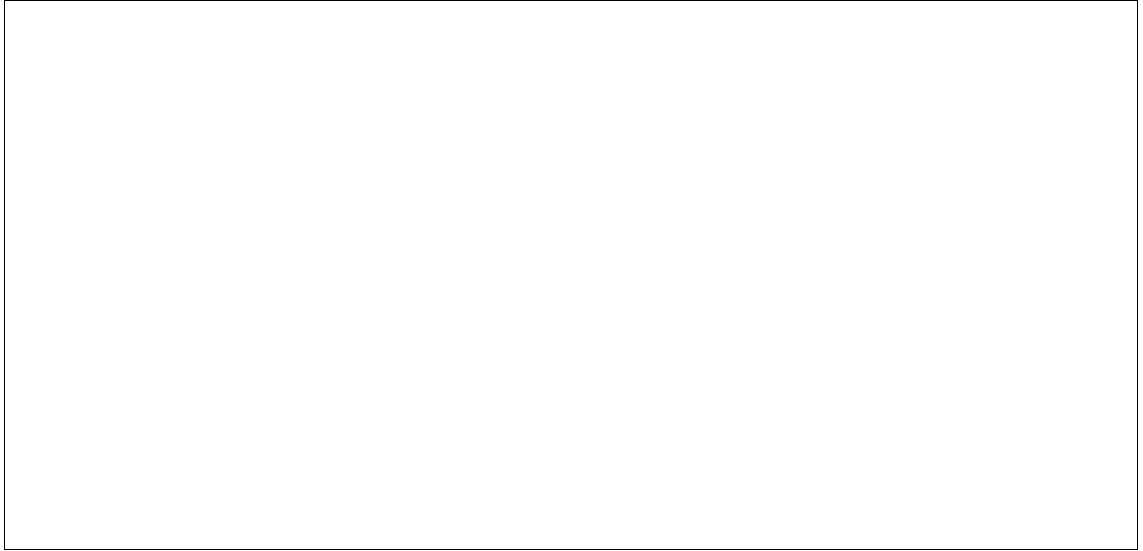
999 En osaa sanoa *Fixed *Exclusive

Q028 - VCJ: Miten kokee ilmastonmuutoksen vaikuttaneen omaan elämään

Open

[Not back](#)

Miten koet ilmastonmuutoksen vaikuttaneen elämääsi?

999 En osaa sanoa *Fixed *Exclusive

Q029 - VCK: Mitä tunteita kokee liittyen ilmastonmuutokseen

Multi coded

Not back | Min = 1

Mitä tunteita tunnistat tuntevasi ilmastonmuutoksen suhteen?

Rotated

1	Kiinnostus
2	Hämmennys
3	Motivoituminen
4	Syällisyys
5	Suuttumus
6	Suru
7	Ahdistus
8	Terve ylpeys
9	Riittämättömyys
10	Pelko
11	Toiveikkuus
998	En tunnista tai koen ilmastonmuutokseen liittyviä tunteita <i>*Fixed *Exclusive</i>
999	En osaa sanoa <i>*Fixed *Exclusive</i>

Q030 - VCL: Huolestuttavat asiat

Matrix

Not back | Number of rows: 20 | Number of columns: 3

Oletko tällä hetkellä huolestunut seuraavista asioista?

Rows: Rotated | Columns: Normal

Rendered as Dynamic Grid

	Kyllä	En	En osaa sanoa
Tulevaisuuden epävarmuus	☐	☐	☐
Ilmastonmuutokseen liittyvät asiat	☐	☐	☐
Korona ja muut pandemiat	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen ilmapiiri	☐	☐	☐
Kansainvälinen tilanne, levottomuudet, konfliktit ja sodat	☐	☐	☐
Oma terveydentilani	☐	☐	☐
Oma jaksamiseni	☐	☐	☐
Perhe- ja ihmissuhteeni	☐	☐	☐
Kokemani yksinäisyys	☐	☐	☐
Erilaiset riippuvuudet perheessäni tai lähipiirissäni kuten päihteet, peliriippuvuus tai nettiriippuvuus	☐	☐	☐
Arjen turvattomuus ja avun saaminen	☐	☐	☐
Asuminen tai siihen liittyvät asiat	☐	☐	☐
Rahahuolet tai toimeentulon epävarmuus	☐	☐	☐
Työhön liittyvät haasteet kuten kiire, stressi, liian suuri työmäärä tai työn puute	☐	☐	☐
Yrittämiseen liittyvä byrokratia ja määräykset	☐	☐	☐

Virkavaltaisuus ja siihen liittyvät erilaiset määräykset	☐	☐	☐
Erilaiset huijausyritykset netissä tai puhelinta käytettäessä	☐	☐	☐
Omat digitaatoni, kuten selviämisen mobiililaitteiden, tietokoneen tai nettipalvelujen kanssa	☐	☐	☐
Käytössäni olevan nettiyhteyden toimintavarmuus	☐	☐	☐
Sähköisten palvelujen käytön vaikeus	☐	☐	☐

Q031 - VCM: Mahdollisuudet, joita tulevaisuus tuo maaseudulle ja sen asukkaille

Open

Not back

Millaisia mahdollisuuksia tulevaisuus tuo maaseudulle ja sen asukkaille?